

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Dušica Dulić,
Ivan Gregurić, vlč. Josip Pekošević
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Tomislav Žigmanov**V. D. DIREKTORICA****I ODGOVORNA UREDNICA:**

Jasminka Dulić

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bačić Palković (kultura)
Dušica Dulić (politika)
Zvonimir Perušić
Dražen Prčić (sport i zabava)
Nada Sudarević (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tipnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Rotografika« doo SuboticaList je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

U hodu

Emisija »Selo gori, a baba se češlja« među najgledanijim je na Radio televiziji Srbije, kažu podatci. Od 24. do 30. ožujka ona je bila prva po gledanosti, čak ispred glavne dnevne informativne emisije na javnom servisu – Dnevnika 2. Možda to nije ni malo slučajno. Slušajući govore političara koji su se rastrčali po srbijanskim selima i gradovima, tvornicama i televizijskim studijima, moglo bi se zaključiti kako su za Srbiju, njezinu budućnost i građane koji u njoj žive, najvažniji njihovi međustranački odnosi, koja od stranaka ima koalicijski, a koja ucjenjivački potencijal, tko je s kim bio u vezi i s kim više nikada neće, a s kim možda i hoće...

Za to se vrijeme građani pitaju kojim putem će ići Srbija poslije izbora, hoće li se vratiti inflacija, hoće li moći isplaćivati kredite za poduzetničke pothvate, poljoprivredne strojeve, stanove, automobile... Pitaju se hoće li se pogoršati uvjeti poslovanja, hoće li se održati stabilnost cijena, hoće li se nastaviti uzlazni trend suradnje sa susjedima i otvaranje prema Europi i svijetu. Ili će opet zavladati ideje kako smo sami sebi dovoljni pa makar jeli i korijenje, a oni koji nam šalju poruke kako trebamo nastaviti pridruživanje Europskoj Uniji »ionako ništa dobro ne misle Srbiji«.

U međuvremenu, u punom jeku predizborne kampanje, ono što se zasigurno pogoršalo jesu izborni uvjeti za stranke nacionalnih manjina. Ustavni sud Republike Srbije je, na prijedlog zastupnika Srpske radikalne stranke, obustavio primjenu odluke Republičke izborne komisije prema kojoj je strankama nacionalnih manjina potrebno najmanje 3.000 sudski ovjerenih potpisa birača za podnošenje izborne liste. Tako će odsad ove stranke morati dostaviti najmanje 10.000 potpisa. Radikali su svoju inicijativu »objasnili« željom da se poštuju važeći zakonski okviri. Dobro poznati legalizam. Ali, ukoliko se uvjeti sudjelovanja na izborima mijenjaju nakon raspisivanja izbora, ukoliko se postignuta razina zaštite ljudskih prava snižava, o kakvom se to zakonskom okviru radi i treba li možda iz Ustava izbrisati »pozitivna« i ostaviti samo »diskriminacija«.

J. D.

Nove izborne prepreke za manjine

Odjel HNV-a za obrazovanje

Kampanja u Bačkom Monoštoru i Sonti 4

Hrvatska postala 27. članica NATO-a

Bushov posjet Zagrebu – dani za pamćenje 6

Reforma trgovačkog sudstva

USAID projekt od 13,7 milijuna dolara 18,19

Boris Fačol, odbojkaš

Nastavak treninga 43

UKRATKO

Hrvatska uvela vize za građane Kosova

Državljeni Srbije i dalje će u Hrvatsku moći ulaziti bez viza, jer je i dalje na snazi privremena suspenzija viznog režima između dviju država, dok će od 1. svibnja žiteljima Kosova biti potrebna viza za ulazak u tu zemlju, odlučila je Vlada Republike Hrvatske.

U Vladi Hrvatske kažu, prenoše mediji, kako je moguće da ta privremena suspenzija postane trajna, ovisno o smjeru kojim se Srbija bude kretala, osobito što i većina zemalja EU uvodi takav vizni režim. Vlada je na popis zemalja čiji državljani za ulazak u Hrvatsku trebaju imati vizu uvrstila Kosovo i Boliviju. Kosovo, koje je Hrvatska priznala 19. ožujka, na taj popis je uvršteno zato što još nije donijelo osnovne propise kojima se uređuje državljanstvo i putne isprave.

Osim toga, razlog je i što većina žitelja Kosova i dalje u Hrvatsku i druge zemlje putuje s putnim ispravama koje izdaje UNMIK, a one pripadaju posebnoj vrsti putnih isprava koje podležu viznom režimu. U Vladi kažu kako pitanje viznog režima za stanovnike Kosova može biti ponovno razmatrano nakon što Kosovo donese propise, koji će urediti pitanja državljanstva i putnih isprava građana.

Filip Vujanović
opet predsjednik

Predsjednički kandidat vladajuće koalicije na crnogorskim predsjedničkim izborima Filip Vujanović u nedjelju je pobijedio je u prvom krugu izbora, osvojivši više od polovice glasova izašlih birača. Tijek glasovanja pratilo je 500 promatrača Centra za demokratsku tranziciju. Vujanović je, kao kandidat koalicije oko Demokratske partije socijalista i dosadašnji predsjednik Republike Crne Gore, prema službenim podacima Državne izborne komisije dobio 51,9 posto glasova, ispred kandidata Srpske liste Andrije Savića (19,5 posto), kandidata Pokreta za promjene Nebojše Medojevića (16,6 posto) i kandidata Socijalističke narodne partije Srđana Milića (12,6 posto).

Odjel HNV-a za obrazovanje
Kampanja u Bačkom Monoštoru i Sonti

U okviru kampanje za upis djece u hrvatske odjele, dužnosnici Hrvatskog nacionalnog vijeća upriličili su nedavno sastanke s roditeljima u Bačkom Monoštoru i Sonti. »Cilj sastanka bio je upoznavanje roditelja s nastavom na hrvatskom, a razgovarano je i o mogućnostima otvorenja hrvatskih razrednih odjela u osnovnim školama u ovim mjestima, u kojima imamo izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. Još ne znamo koliko se roditelja odazvalo pozivu jer je tek počeo upis. Inače, u okviru kampanje ovih će dana biti poslan dopis hrvatskim udrugama kulture da se i one angažiraju glede motiviranja roditelja da djecu upišu u hrvatske odjele«, kaže *Stipan Stantić*, predsjednik Odjela HNV-a za obrazovanje.

Kako ističe, Odjel za obrazovanje priredio je nastavne planove iz predmeta hrvatski jezik i hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture za one razrede za koje je to još nedostajalo. »Time je zaokružena cjelina koja podrazumijeva program iz ova dva predmeta za sve razrede osnovne škole, ali i za sva četiri razreda gimnazije«, objašnjava Stantić.

On podjeća da HNV i ove godine organizira ljetovanje u Selcu (Republika Hrvatska) za preko stotinu učenika iz hrvatskih odjela. Planira se, kako kaže, i nastavak stručnog usavršavanja nastavnika i profesora u Republici Hrvatskoj, ali i njihovo sudjelovanje na seminarima u Srbiji.

Također, nakon što je Ministarstvo prosvjete konzultiralo vijeća nacionalnih manjina, učenici hrvatskih odjela će od iduće godine predmet srpski jezik kao nematerinji učiti po varijanti B, koja podrazumijeva poznavanje puno više riječi ovog jezika, za razliku od varijante A koja je namijenjena onima koji se prvi puta susreću s njime.

D. B. P.

Put na završnicu kviza

Učenici iz Vojvodine sudjelovat će za vikend (11.–13. travnja) na državnom i svehrvatskom natjecanju u kvizu »Lijepa naša«, koje će se održati u mjestu Sveti Martin na Muri. Bit će to njihovo prvo natjecanje u ovom kvizu sa svojim vršnjacima iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Plasman su, podsjetimo, ostvarile tri ekipe – dvije iz OŠ »Ivan Milutinović« iz Subotice i ekipa OŠ »Vladimir Nazor« iz Đurđina, postigavši najbolje rezultate na natjecanju održanom krajem veljače u Subotici.

Obavijest Hrvatskog nacionalnog vijeća

UPIS U HRVATSKE ODJELE

Hrvatsko nacionalno vijeće obavještava roditelje i djecu o mogućnosti upisa učenika u odjele na hrvatskom jeziku od 1.-8. razreda u sljedećim osnovnim školama: OŠ »Ivan Milutinović« Subotica i Mala Bosna, OŠ »Matko Vuković« Subotica, OŠ »Sveti Sava« Subotica, OŠ »Matija Gubec« Tavankut, OŠ »Vladimir Nazor« Đurđin.

U istim školama postoji i izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

HNV obavještava roditelje i djecu o mogućnosti upisa u hrvatske odjele u Gimnaziji »Svetožar Marković« u Subotici, u 1. i 2. razred društveno-jezičnog smjera.

Sve informacije možete dobiti na broj 024/556-898, ili osobno u uredu HNV-a (Subotica, Pre-radovićeve 4) u vremenu od 9 do 13 sati.

Udruga »Naša djeca«
Poziv roditeljima

Udruga roditelja »Naša djeca« poziva roditelje sadašnjih osmaka, generacija djece rođene 1993., koji žele upisati gimnaziju, bez obzira je li u pitanju prirodni ili društveno-jezični odjel, a žele da im djeca pohađaju nastavu na materinjem, hrvatskom jeziku, da se jave Udruzi radi lakšeg organiziranja.

Također, Udruga obavještava roditelje da je upoznata i s odobrenjem oko mogućnosti formiranja 8. razreda na hrvatskom jeziku, za djecu rođenu 1994., te poziva roditelje da obavijeste svoje prijatelje, susjede i rođake kako bi se bolje organizirali i formirali.

Zainteresirani se mogu više informirati na brojeve 0636630050 – Ana Parčetić, 0637081114 – Nada Sudarević i 0637161760 – Nena Tumbas.

J. K.

Konvencije Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Promocija krenula iz Bačkog Brega

U Bačkom Bregu i Svetožaru Miletiću u ponedjeljak, 7. travnja, održane su konvencije Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na kojima su predstavljeni kandidati liste »Za europski Sombor«, »Za europsku Vojvodinu« i »Za europsku Srbiju«, i gdje su, govoreći o važnosti budućih izbora, pozvani građani da izađu na izbore i zaokruže broj 1.

Na samome početku skupa Brežanima se obratio predsjednik MO DSHV-a *Adam Tubić*, a zatim i pokrajinski tajnik za gospodarstvo i predsjednik općinskog odbora DS-a, te nositelj liste *Siniša Lazić*, koji je istaknuo važnost izgradnje infrastrukturnih objekata u selima. Govorili su i kandidat za pokrajinsku skupštinu *Dragan Jurakić* i predsjednik DSHV-a i kandidat za re-

Kandidati za vijećnike Skupštine Općine Sombor na listi DS-DSHV »Za europski Sombor« ispred DSHV-a su – *Mata Matarić* iz Sombora, *Snežana Periškić* iz Bačkog Monoštora i *Adam Tubić* iz Bačkog Brega.

Nakon skupa u Bačkom Bregu, pred oko dvjesto ljudi, u Svetožaru Miletiću predizborni skup otvorio je *Ivan Karan*, predsjednik MO DSHV Lemeš. Pokraj kandidata liste »Za europski Sombor«, predstavljen je i kandidat DS-a iz Lemeša *Ivan Lehota*. Pljeskom su mještani Lemeša i Stanišića pozdravili *Duğu Runje* i Petra Kuntića, kandidata za zastupnika u pokrajinskoj skupštini. Nazočnima se također obratio i *Dragan Jurakić*, koji je iz Vrbasa, ali somborsku podružnicu DSHV-a čine općine – Sombor, komu

publičku skupštinu *Petar Kuntić*. U svom obraćanju Jurakić je istaknuo europski projekt pod kojim se, u prvom redu, podrazumijeva potreba za organiziranjem u gospodarstvu, politici i građanskim organizacijama, ali i obuci u pisanju projekata, kako bi i Hrvati i hrvatske udruge mogle imati brz i efikasan pristup pred pristupnim fondovima.

gravitiraju Lemeš, Bački Breg, Bački Monoštor; Apatin, komu pripada MO Sonta; Bač (Vajska) i Vrbas (Savino Selo). U MO Lemeš uključeni su i članovi DSHV-a iz Stanišića, Aleksa Šantića i Čonoplje. *Antonija Čota*, dopredsjednica DSHV-a, obratila se skupu i predstavila goste, koji su bili nazočni. Prije svih, Čota je pozdravila – *Sinišu Lazića*, *Veljka Stojnovića*, predsjednika Skupštine Sombor, *Katarinu Kaić*, predsjednicu Savjeta MZ Lemeš sa svojim suradnicima. Skupu su bile

nazočne i predsjednica Foruma žena »Cro femina« *Lozika Jaramazović*, kao i dopredsjednica Foruma žena DS-a *Anita Beretić*. Kao i sve predizborne skupove DSHV-a, i ove u Bačkom Bregu i Lemešu pratio je Tamburaški ansambl »Ravnica« iz Subotice, a konvenciju je vodila *Josipa Dević*.

M. T.

Potreba izgradnje infrastrukturnih objekata

Predsjednik općinskog odbora DS-a i nositelj liste *Siniša Lazić* na konvencijama u ova dva mjesta govorio je o ulaganjima i potrebi izgradnje infrastrukturnih objekata. U Bačkom Bregu DS planira financirati izgradnju plaže na Bajskom kanalu i izgradnju sportske dvorane u mjesnoj osnovnoj školi, a također je naglasio potrebu izgradnje industrijskih zona u selima. Prema Lazićevim riječima u Lemešu je asfaltirano 5 ulica, u još 3 je urađena tzv. prva faza, potpomognuti su mnogi projekti i manifestacije lokalnog, ali i međunarodnog karaktera. Rezultati ovih projekata očitovat će se u ponovnom oživljavanju moto kros utrka na stazi, za koju kažu da je jedna od najboljih u Europi, i to već u prvom tjednu svibnja. Financiranje projekta rekonstrukcije vodovodne mreže i rješavanje snabdijevanja vodom za Lemešane je gorući problem, čije je otklanjanje u tijeku. Ove godine uredit će se školsko igralište i smetlište koje je ruglo, kako Lemeša tako i Čonoplje, a nekontrolirano bacanje smeća predstavlja veliki problem ljudima, koji u susjedstvu imaju njive.

UKRATKO

Nepovoljno za manjine

Na inicijativu Srpske radikalne stranke Ustavni sud Srbije donio je odluku kojom će nacionalnim manjinama, kao i drugim podnositeljima izbornih lista biti potrebno 10.000 sudski ovjerenih potpisa. Time je praktički obustavljena primjena odluke Republičke izborne komisije od 18. ožujka ove godine po kojoj je za manjinske liste bilo potrebno priložiti 3.000 potpisa. Predstavnik Albanaca s juga Srbije izrazili su nezadovoljstvo ovom odlukom, za razliku od predstavnika vojvodanskih Mađara, koji su uspjeli prikupiti potreban broj potpisa. Pojedini suci su podsjetili kako je Ustavom, kao i međunarodnim ugovorima, zagarantirana ravnopravnost nacionalnih manjina, ali su ukazali kako je potrebno da i zakoni budu s njim usklađeni, kako bi se u skladu s njima moglo i djelovati. Inače, rok za zaključivanje izbora liste za parlamentarne izbore istječe u ponoć 25. travnja. Predstavnik Albanaca s juga Srbije i predsjednik Partije za demokratsko delovanje Riza Haljimi izrazio je nezadovoljstvo odlukom Ustavnog suda.

»RIK je pokušao ispraviti odnos prema nama, manjinama, jer, kada pogledate, predstavnici manjina su do sada najviše osvojili tri mandata u parlamentu, dok većinske partije koje pređu cenzus u parlamentu imaju minimalno po 15 mandata«, rekao Haljimi i dodao kako će koalicija čiji je predstavnik »teško prikupiti više od tri tisuće potpisa«. On je još rekao kako su radikalni ovom inicijativom dokazali da samo navodno brinu za manjine. Jedan od lidera Mađarske koalicije *Sándor Pál* najavio je da će već u petak predati izbornu listu. »Odluka Ustavnog suda nas mnogo ne pogađa, jer smo sakupili dovoljno potpisa«, kaže Pál.

General Korade počinio samoubojstvo

Odbjegli umirovljeni hrvatski general *Ivan Korade* počinio je samoubojstvo, nakon višednevne potrage za njim. Korade je pronađen mrtav 3. travnja poslije podne tijekom akcije njegova hvatanja u Velikoj Veterničkoj u Hrvatskom zagorju. U akciji je ubijen jedan policajac. Više stotina policajaca prethodnih je osam dana tragalo za generalom *Ivanom Koradeom* zbog sumnje da je ubio četvero osoba. General Korade pokopan je u utorak, 8. travnja, bez vojnih počasti u nazočnosti svojih ratnih suboraca.

Hrvatska službeno pozvana u NATO

Bushov posjet Zagrebu – dani za pamćenje

Članstvo u NATO-u Hrvatskoj će sigurno pomoći u pristupanju Europskoj Uniji

Dvodnevni posjet Zagrebu predsjednika Busha, kamo je doputovao iz Bukurešta, imao je tri okosnice: susret s predsjednikom RH *Stjepanom Mesićem* i s predsjednikom hrvatske Vlade dr. *Ivom Sanaderom*, te govor hrvatskim građanima na gornjogradskom Trgu sv. Marka. Cijeli je posjet uz sve druge političke učinke i poruke protekao ipak u znaku pozivnice Hrvatskoj za članstvo u NATO-u, koja joj je bila upućena dan ranije iz rumunjske metropole. To se može zaključiti iz: svih govora američkog predsjednika i vrlo visokog izaslanstva koje ga je, svakako ne slučajno, pratilo u Zagrebu na čelu s državnim tajnikom *Condoleezom Rice*.

Jednako se tako NATO-ova pozivnica »čitala« i u njegovom pozdravu hrvatskim vojnicima na hrvatskom jeziku, simpatično izgovorenog, istina, uz malu pomoć podsjetnika na papiriću tijekom protokolarnog dolaska na Pantovčak na večeru kod hrvatskog predsjednika Mesića, i njegova pojedinačnog rukovanja sa svakim hrvatskim vojnikom iz ISAF-a prije odlaska iz zagrebačke zrakoplovne luke Pleso. O ocjeni da je članstvo u NATO-u do sada najveći politički uspjeh Hrvatske, u nastupima najviših hrvatskih državnih dužnosnika, suviše je uopće govoriti. Ona je tih dana, jednako kao i nakon odlaska američkih gostiju, bila »alfa i omega« svih njihovih govora.

»NITKO VAM NEĆE MOĆI UZETI SLOBODU«: S motrišta običnih građana, ne samo hrvatskih, potrebno je barem ukratko istaknuti i lice i naličje hrvatskog ulaska u NATO, posebice što oni nisu bili objektivno informirani o svim pozitivnim i negativnim stranama za Hrvatsku tog povijesnog događaja.

Prvo, Hrvatska je u geostarteškom kontekstu postala bliski američki saveznik bez obzira na njezinu veličinu, brojnost, gospodarske potencijale i drugo, što je temeljem svih dosadašnjih povijesnih iskustava svakako veliki dobitak. To je otvoreno potvrdio i američki predsjednik Bush u svojoj zdravci na svečanoj večeri, koju je u njegovu čast priredio predsjednik Mesić, rekavši uz ostalo: »Vrlo mi je drago što sam u vašoj prekrasnoj zemlji. Cijenimo vaše toplo gostoprinstvo i slavimo pozivnicu koju ste dobili da postanete jedan od najbližih američkih saveznika. Rekli ste da ste iz male zemlje. Impresioniran sam velikim srcima... Odajem priznanje narodu vaše zemlje za hrabrost i volju da pomogne mladoj demokraciji u Afganistanu da procvjeta i uspije. Cijenimo prijatelje koji su se suočili sa zlom i razumiju da postoji bolje sutra. Gospodine predsjedniče, donosim pozdrave svoje zemlje vašoj prekrasnoj državi. Čast mi je da ste naš dobar saveznik. Dižem čašu Vama i divnim ljudima Hrvatske.«

Drugi pozitivan učinak je - članstvo u NATO-u Hrvatskoj će sigurno pomoći u pristupanju Europskoj Uniji, jer, kako to političari vole isticati bez obzira u kojoj mjeri to ima veze sa

stvarnošću, NATO nije samo vojni savez, nego i savez država koje gaje jednake vrijednosti. To je također u spomenutoj zdravici predsjedniku Mesiću potvrdio američki predsjednik: »Ponosni smo na naše odnose, gospodine predsjedniče, dijelimo zajedničke vrijednosti, vjerujemo u ljudska prava i ljudsko dostojanstvo. Vjerujemo da je Stvoritelj svakom muškarcu, ženi i djetetu na Zemlji dao veliki dar slobode.«

O vojno-sigurnosnom učinku i stabilnosti u regiji u kontekstu nekog međudržavnog konflikta nije potrebno puno objašnjavati. Zato je ne samo hrvatskoj nego i široj javnosti sa zagrebačkog Trga sv. Marka američki predsjednik poručio: »Ako vašem narodu ubuduće zaprijeti

mirovne, misije diljem svijeta? Naime, već i do sada, dok još nije bila članicom NATO-a, broj se pripadnika hrvatskih Oružanih snaga u okviru operacije ISAF, koja traje već četvrtu godinu u Afganistanu, stalno povećava. Trenutno je razmješten 11. nacionalni kontingent, što znači da je od početka angažmana u veljači 2003. do sada obavljeno već 11 šestomjesečnih rotacija. Zadnji hrvatski kontingent četiri puta je veći od prvog, te broji 200 pripadnika. U 2008. planira se daljnje povećanje kontingenta sukladno odluci Vlade, koja ove godine predviđa povećanje do maksimalno 300 vojnika.

Dakle, dvodnevni posjet američkog predsjednika Georga W. Busha Hrvatskoj pamtit će osim

Posjet je pridonio i čvršćem pozicioniranju Hrvatske na političkoj karti Europe

bilo kakva opasnost, Amerika i NATO bit će uz vas. I nitko vam neće moći oduzeti slobodu.«

Potrebno je spomenuti i gospodarski učinak u kontekstu intenziviranja bilateralnih američko-hrvatskih donosa, o čemu je bilo riječi na susretu predsjednika Busha i dr. Sanadera. I to je nagovijestio američki predsjednik: »Vjerujemo da tržišta mogu osloboditi poduzetnički duh naših naroda...«

POSJET KOJI NE RJEŠAVA PROBLEME: No, potrebno je objektivno ukazati i na »druugu stranu medalje«, što hrvatskoj javnosti nije učinjeno, tako da danas gotovo nitko od njezinih građana nema pojma koliko će milijuna eura stajati godišnja »članarina« u NATO-u, koliko će se, barem približno, novca morati utrošiti u modernizaciju naoružanja Hrvatske vojske u skladu s NATO-ovim standardima i sl. Mnogi su također ostali bez odgovora: koliko će Hrvatska doista moći samostalno odlučivati u zahtjevima za slanjem njezinih vojnika u raznovrsne NATO-ove mirovne, često i kvazi-

svih hrvatskih građana i oni iz drugih zemalja koji prema njoj imaju prijateljski odnos i oni joj nisu previše skloni. Mnogi će te dane pamtit jer je posjet pridonio, što je neosporno, čvršćem pozicioniranju Hrvatske na političkoj karti Europe i njezinom boljem sigurnosno-vojnom položaju. No, pamtit će ga i hrvatska sirotinja kada se jednoga dana u Hrvatsku budu dovozile crne plastične vreće s poginulim hrvatskim vojnicima s jedne od mnogih NATO-ovih misija diljem svijeta. To sigurno neće biti sinovi ili rodbina hrvatskih predsjednika: Države, Vlade i Sabora, hrvatskih ministara, saborskih zastupnika, župana, gradonačelnika ili tajkuna, ali kotač povijesti (pa i hrvatske) je nezaustavljiv i nikada nije imao puno razumijevanje za »kolateralne žrtve«. Stoga, svim građanima Hrvatske, koji su oduševljeni, manje sretni ili ogorčeni – sretan put u NATO!

Tomislav Vuković

Predstavljeni kandidati liste »Za europsku Srbiju«
i »Za europsku Vojvodinu«

Subotica – ključ za pobjedu europske opcije

Medijima su u petak 4. travnja predstavljeni kandidati koalicije koju čine Demokratska stranka, G17 Plus, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i Sandžačka demokratska partija. Kandidati iz Subotice za republičku skupštinu na listi »Za europsku Srbiju – Boris Tadić« su: *Oliver Dulić, Saša Vučinić, Attila Csengeri, Nadica Momirov i Petar*

Kuntić. Na proporcionalnoj listi »Za europsku Vojvodinu – Boris Tadić« za pokrajinsku skupštinu nalaze se: Gyöngyi Szöllösi, Ljubica Kiselički, Vlatko Jovičević, Ivana Dulić-Marković i Dujo Runje. Na većinskoj listi kandidati su: Nenad Ivanišević, Daniel Kovačić, Róbert Szantó i Márta Árokszálási-Stamenković.

»Moje uvjerenje je da će Subotica i ovoga puta dati odlučujući doprinos da demokratske opcije u Srbiji pobijede. Želim istaknuti kako ova lista želi, umjesto da budemo europski susjedi, pretvoriti Srbiju u dio europske zajednice i dio europskih naroda koji žive zajedno pod istim sustavom vrijednosti«, rekao je Vučinić obraćajući se novinarima. On je rekao kako 11. svibnja ne smije biti zaustavljen trend razvoja grada i kako se ne smije dopustiti da stranke nacionalnog predznaka ponovno uvedu polarizaciju kao ključnu temu u gradu.

M. T.

Koalicija »Zajedno za Vojvodinu«

Građani biraju između Europe i izolacije

Lista »Zajedno za Vojvodinu« pokušava skrenuti pozornost na to da se za Vojvodinu mora boriti objema rukama i bez polaganja računa stranačkim središnjicama u Beogradu, rekao je lider koalicije i predsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine (LSV) *Nenad Čanak* prošloga petka prigodom susreta s građanima Subotice.

»Mi se time trudimo da poslije ulaska u pokrajinski parlament steknemo jasnu sliku o tome koju politiku voditi u pokrajinskom parlamentu i na koji način se bolje boriti za interese svih građana Vojvodine, bez obzira na njihovu nacionalnu, vjersku, političku ili zavičajnu pripadnost«, rekao je Čanak.

Govoreći o koaliciji LSV-a s Demokratskom strankom na republič-

kim izborima, on je rekao kako se Liga na ovaj potez odlučila da bi se stvorila jasna referendumska atmosfera u kojoj građani biraju između Europe i izolacije.

»To su opcije koje sada postoje. Pokušaj bilo kakvog drugog polariziranja je ustvari čista manipulacija i to doista nema nikakvoga smisla«, izjavio je Čanak.

Na pitanje novinara kako je moguće da će LSV u Subotici na lokalnim izborima nastupiti zajedno s Liberalno demokratskom partijom, što nije slučaj u većini vojvodanskih gradova, Čanak je rekao da lokalni odbori imaju punu slobodu ulaska u koalicije sa svim demokratski orijentiranim strankama.

D. B. P.

Konferencija za tisak HBŠS-a

Smanjiti izborni prag za manjinske stranke

Predsjednik Hrvatsko-bunjevačko-šokačke stranke *Blaško Temunović* na konferenciji za tisak, održanoj 3. travnja, priopćio je kako je ova stranka podnijela Ustavnom sudu Srbije na razmatranje ustavnu inicijativu u povodu nedostataka u Zakonu o lokalnim izborima. Po ovome Zakonu izborni pragovi za manjinske jednaki su onima za većinske stranke. Ovakav zakon, prema riječima Temunovića, onemogućuje manjinskim strankama prikupljanje dovoljnog broja potpisa i samim tim njihovo sudjelovanje u radu lokalnog, pokrajinskog i republičkog parlamenta. Ukoliko ovu inicijativu HBŠS-a Ustavni sud ne uzme u razmatranje i ne promijeni ovaj zakon, ova će stranka, kako je rekao Temunović, posjetiti mnoge europske institucije i žaliti se na odluku koja nije sukladna Ustavu. Ovim je povodom HBŠS svoje pismo reagiranje poslao i predsjedniku Republike, predsjedniku Skupštine, ministru za državnu upravu i lokalnu samoupravu, Helsinškom odboru i OESS-u, koji je jedini reagirao. OESS je istaknuo kako će učiniti sve da i hrvatska manjina sudjeluje na izborima.

M. T.

Produljen rok za registraciju poljoprivrednih gospodarstava

Novom uredbom Ministarstvo poljoprivrede je produžilo rok za registraciju i obnovu registracije poljoprivrednih gospodarstava do 30. travnja. Prema obrazloženju, rok je produžen zbog mnogih koji su zakasnili registrirati ili preregistrirati svoja gospodarstva, kako ne bi izgubili pravo na beneficije koje daje država. Tom je uredbom također omogućeno da se kao korisnik poljoprivrednog zemljišta može pojaviti i nositelj poljoprivrednog gospodarstva po osnovi ugovora o zakupu državnog poljoprivrednog zemljišta, ako ugovor ne prestaje do 30. listopada u godini na koju se odnosi obnova registracije.

Lj. D.

Pokrenut portal www.autonomija.info

Ovoga tjedna s radom je počeo web-portal www.autonomija.info u produkciji Nezavisnog društva novinara Vojvodine. Kako ističu njegovi pokretači, na portalu se mogu pratiti vijesti, čitati intervjui i pregled tiska vezan za ustavno-pravni i politički položaj Vojvodine. Također, na portalu je moguće čitati transkripte sa tribina i seminara u organizaciji NDNV-a. Portal www.autonomija.info realiziran je u okviru realizacije projekta »Javna rasprava o Vojvodini«.

Izaslanstvo vojvodanskih Hrvata u višednevnom posjetu Gradu Rijeci

Jačanje suradnje između gradova i naroda

Na održanom okruglom stolu zaključeno je, među ostalim, da srpska manjina u Hrvatskoj i hrvatska u Srbiji moraju međusobno surađivati radi ostvarivanja svojih prava

Na okruglom stolu na temu »Hrvati u Srbiji – Srbi u Hrvatskoj«, koji je prošloga tjedna održan u Rijeci, a na kojem su sudjelovali i predstavnici Hrvata iz Vojvodine, zaključeno je kako treba intenzivirati svekoliku suradnju između srpske zajednice u Hrvatskoj i hrvatske zajednice u Srbiji na svim razinama, od gradova i općina do županija i pokrajine, da treba

traži, kao i da će se zajednički zalagati za uklanjanje podjela na različite nacionalne entitete unutar hrvatskoga korpusa u Srbiji i srpskoga korpusa u Hrvatskoj.

Okrugli je stol održan u Rijeci 4. travnja, a organiziran je u okviru višednevnog posjeta izaslanstva vojvodanskih Hrvata Vijeću srpske nacionalne manjine Grada Rijeke. U izaslanstvu Hrvata iz Vojvodine bili su: predsjednik

Republike Srbije u Rijeci *Mira Jegdić*, saborski zastupnik SDSS-a *Ratko Gajica*, kao i predstavnici Vijeća srpske nacionalne manjine Grada Rijeke, Savjeta za nacionalne manjine, Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskoga sabora, te saborski zastupnici.

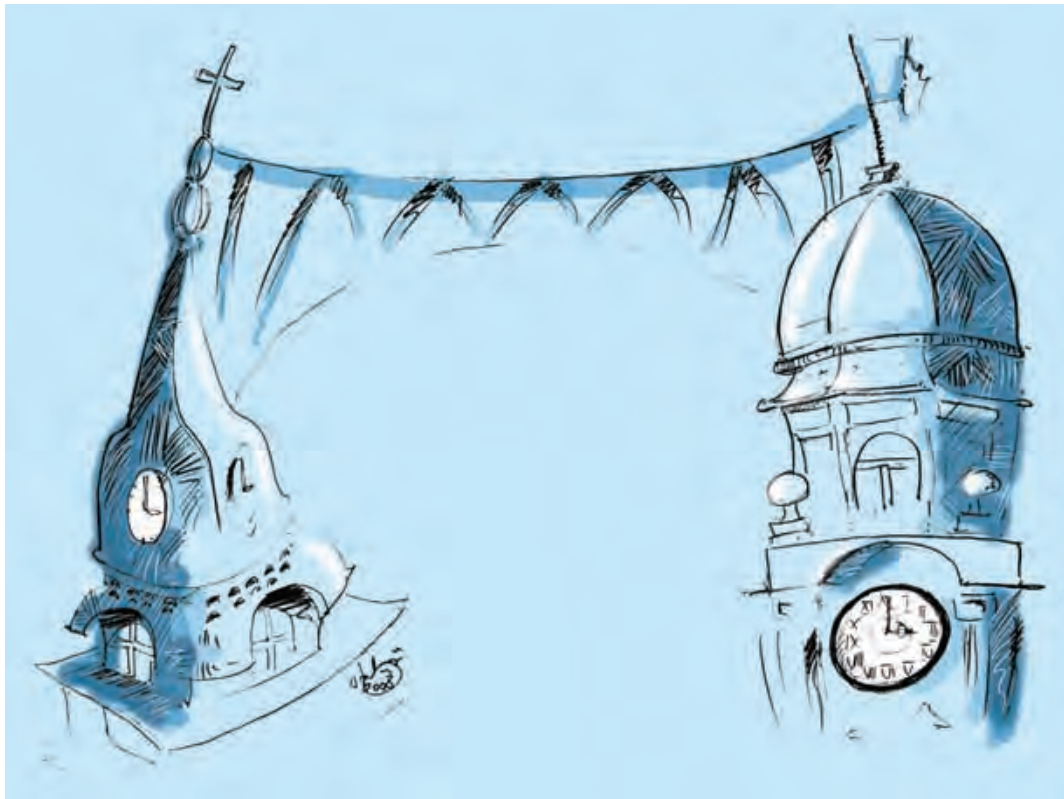
**POLITIKA, GOSPODARSTVO
IKULTURA:** Prošlotjedni boravak predstavnika Hrvata iz Vojvodine

međunarodnim konvencijama, ali i domaćom legislativom, vodeći istovremeno borbu za integraciju u hrvatsko, odnosno srbijansko društvo, a protiv prisilne asimilacije i getoizacije.

U okviru boravka vojvodansko je izaslanstvo u Uredu Grada Rijeke primila predsjednica Gradskog vijeća Dorotea Pešić-Bukovac, koja je goste upoznala s dugogodišnjom promanjinjskom politikom lokalne vlasti u Rijeci i modelom, koji je uspostavljen i prije donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina Republike Hrvatske iz 2002. godine. Grad Rijeka je, naime, u svoj statut ugradio potrebu zastupljenosti predstavnika manjina u Gradskom vijeću. Pešić-Bukovac je naglasila i potrebu šire suradnje između Rijeke i Subotice na različitim područjima, od gospodarstva do kulture.

Petar Kuntić se, zahvaljujući na prijemu, založio za produbljivanje suradnje Rijeke i Hrvata u Vojvodini, predloživši potpisivanje sporazuma o prijateljstvu Rijeke i Subotice. Posebno je istaknuo gospodarsku suradnju, koja bi mogla krenuti od suradnje gospodarskih komora. »Za Suboticu se može reći da je grad manjina, budući da veliki postotak stanovništva čine pripadnici nacionalnih manjina«, rekao je Kuntić. »Jednako tako kao što je Rijeka posebna u Hrvatskoj po svom odnosu prema manjinama, tako je i Subotica grad koji odudara od drugih gradova u Srbiji.«

MEĐUDRŽAVNO POVJERENSTVO: Izaslanstvo vojvodanskih Hrvata primila je i generalna konzulica Mira Jegdić, koja je tom prigodom naglasila kako će Konzulat, koji pokriva četiri županije – Primorsko-goransku, Istarsku, Ličko-senjsku i Karlovačku, podržati sve buduće aktivnosti i suradnju dviju manjinskih zajednica, pogotovo različite kulturne manifestacije i gostovanja. S gostima je zasebno razgovarala.

inicirati različite oblike suradnje između gradova Rijeke i Subotice, te da treba aktualizirati snažniji rad Međudržavnoga povjerenstva za praćenje Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Srbije o zaštiti prava hrvatske manjine u RS i srpske manjine u RH. Također je dogovoreno kako će dvije manjinske zajednice, srpska u Hrvatskoj i hrvatska u Srbiji, podupirati prava druge nacionalne zajednice sukladno najboljim europskim standardima, uvažavajući modele koje svaka od njih

DSHV-a i narodni zastupnik *Petar Kuntić*, dopredsjednik DSHV-a *Dužo Runje*, dugogodišnji načelnik za školstvo i obrazovanje Općine Subotica *Grgo Francisković*, te ravnatelj Službe za suradnju s vjerskim zajednicama Izvršnog vijeća AP Vojvodine *Slaven Dulić*.

U radu okruglog stola, koji je rezultirao zajedničkim zaključcima, osim izaslanstva Hrvata iz Vojvodine i Srba u Hrvatskoj, sudjelovali su i: predsjednica Gradskoga vijeća Grada Rijeke *Dorotea Pešić-Bukovac*, konzulica

u Rijeci dio je šireg programa regionalne i međunarodne suradnje Vijeća srpske nacionalne manjine Grada Rijeke s nevladinim organizacijama, osobito manjinskim, iz zemalja okruženja. Ujedno je i rezultat potrebe srpske zajednice u Hrvatskoj i hrvatske u Srbiji o potrebi dugoročne međusobne suradnje, osobito zbog činjenice da obje zajednice, nekad sa statusom konstitutivnog naroda u bivšoj državi, tek grade svoje manjinske institucije i pokušavaju izboriti sva svoja prava, sukladno različitim

rao i gradonačelnik Rijeke Vojko Obersnel. On je priredio prijam za nedavno osnovanu Koordinaciju vijeća nacionalnih manjina Grada Rijeke, čime je Rijeka postala jedini grad u Hrvatskoj u kojem su se manjinska vijeća udružila u koordinaciju, s ciljem da se uskladju interesi i ostvarenje prava zajamčena Ustavnim zakonom.

»Grad Rijeka je i prije nego što je to propisano Ustavnim zakonom nastojao uvažiti potrebe nacionalnih manjina pomažući rad njihovih udruga«, rekao je tom prigodom gradonačelnik Vojko Obersnel. »Grad Rijeka je prvi grad u Hrvatskoj, koji je osigurao provođenje izbora za vijeća nacionalnih manjina, a vijeća nacionalnih manjina pomaže nizom administrativnih mjera i osiguravanjem financijskih sredstava za njihov rad.«

Po povratku u Suboticu Petar Kuntić je izjavio kako je ovo bio koristan posjet i kako je dogovoreno da će sljedeći sastanak glede gospodarske suradnje gradova Rijeke i Subotice biti održan u Subotici.

»U planu nam je, čim se ovdje završe izbori, razgovarati s Regionalnom gospodarskom komorom u Subotici«, rekao je Kuntić. »Zadovoljni smo, jer je

Izaslanstvo vojvodanskih Hrvata u Rijeci, sudjelovalo je u radu okruglog stola

sada i srpska strana u Hrvatskoj izrazila žaljenje što međudržavno povjerenstvo ne funkcionira, te i oni zahtijevaju da što prije to povjerenstvo poradi na ostvarivanju naših prava. Razgovarali smo s nekim dužnosnicima o pita-

nju sporta i o Nogometnom klubu Rijeka, te o angažiranju naših talentiranih nogometaša u Rijeci.« Na povratku iz Rijeke izaslanstvo Hrvata iz Vojvodine u Zagrebu je razgovaralo s najvišim dužnosnicima Udruge protjeranih Hrvata iz

Bačke, Banata i Srijema: Matom Jurićem, Zlatkom Žužićem i Antom Plivelićem. Oni su goste upoznali sa svojim problemima, te su naglasili kako su malo prisutni u hrvatskoj javnosti.

HR

Seminar Novosadske novinarske škole

Mediji u susret predizbornoj kampanji

Organizaciji Novosadske novinarske škole prošlog je vikenda u Novom Sadu organiziran trodnevni seminar za stručno osposobljavanje novinara s temom »Izvršavanje o predizbornoj kampanji«. Novinsko-izdavačka kuća »Hrvatska riječ« bila je jedna od rijetkih koja je imala prigodu sudjelovati, a ujedno je bila jedini manjinski medij. Domaćica skupa i predavačica bila je profesorica na odsjeku za medijske studije Univerziteta u Novom Sadu dr. Dubravka Valić-Nedeljković.

Seminar je otvorio propagandist Vlada Čeh, a pokraj njega, mentori edukacije bili su – predsjednica Nezavisnog udruženja novinara Srbije Nadežda Gaće, narodna zastupnica Gordana Čomić i predstavnik Bete za Vojvodinu Dinko Gruhonjić.

»S obzirom na izbore koji nas očekuju na svim razinama za mjesec dana, ponovno smo svjedoci pretjerane medijske pozornosti političke propagande. Sudionici seminara složili su se da će lokalni izbori, koji su najvažniji za kvalitetan život građana, ostati u sjeni republičkih, koji će biti svojevrsna referendumska bitka. Ono što se može očekivati jest nezapamćeno prljava medijska kampanja, s obzirom da se radi o 'mrtvoj utrci' podijeljenih političkih blokova«, prognozirala je dr. Valić-Nedeljković.

Ključni dio seminara bilo je okupljanje predstavnika političkih stranaka za okruglim stolom, koji je protekao uz unakrsno ispitivanje nazočnih od strane novinara. Pozivu su se odazvali predstavnici svih stranaka, osim: SRS-a, DSS-a i SPS-a. Iz riječi prisutnih pred-

stavnika stranaka, koji su činili takozvani »proeuropski blok« uz LDP, uglavnom se moglo zaključiti kako je ključna stvar na budućim izborima pobijediti radikale i ne dopustiti vraćanje Srbije u mračnu prošlost. Ono što demokratskom bloku nedostaje jest sadržaj njihovog programa i argumentacija. »Nije dovoljno samo blatiti drugu stranu i očekivati rezultat«, rekla je predsjednica NUNS-a Nadežda Gaće. »Radikali ne 'rastu' zbog toga što oni imaju konkretno što ponuditi, već zbog ne činjenja ovih drugih«, dodala je.

Analizirajući buduću kampanju u Srbiji, sudionici okruglog stola osvrnuli su se na posljednju kampanju za parlamentarne izbore u Hrvatskoj. Po ocjeni stručnjaka iz ovog područja Vladimira Čeha, SDP-ovi bilbordi na kojima se pojavljuju Zoran Milanović i Ljubo

Jurčić uz slogan »SDP tim«, nije bilo najbolje rješenje. Tim ne podrazumijeva samo dva čovjeka, te se odaslane poruka može tumačiti kao lapsus. S druge strane HDZ-ova kampanja je bila profesionalnije odrađena. Možda je i to jedan od razloga pobjede, jer je dobro odrađena kampanja ključ uspjeha.

S obzirom da se kampanja tek zahuktava, jedini spot koji je za sada izašao u javnost jest onaj od LDP-a. Komentirajući ga, profesorica odsjeka za medije dr. Dubravka Valić zaključila je da je on vrlo dobro odrađen i da se iz njega jasno vidi da su ciljana publika LDP-a intelektualci i mladi. Spot je vrlo sličan onomu kojeg koristi jedan od kandidata Demokratske stranke za predsjedničke izbore u SAD-u Barak Obama.

Dijana Prčić

Mato Groznica, novoizabrani predsjednik HKPD »Tomislav« iz Golubinaca i dužnosnik HNV-a

Iskazivanje nacionalnog identiteta je naše pravo i zadaća

HKPD »Tomislav« ima značaj ne samo za Hrvate, već se trudi biti čuvarom univerzalnih vrijednosti kulture uopće *

Što se tiče povezanosti srijemskih udruga, moram istaknuti pozitivan pomak ostvaren posljednjih godina * Neke srijemske udruge, kao što je naša, imaju i problem »krova nad glavom« i utoliko teže mogu provoditi svoje aktivnosti

Razgovor vodio: Ivan Radoš

Na nedavno održanoj skupštini HKPD »Tomislav« za novog predsjednika Društva izabran je Mato Groznica, prometni inženjer iz Golubinaca. U intervjuu za naš tjednik on govori o povratku na ovu dužnost nakon dvije godine, te u tom smislu o planovima rada Društva u predstojećem razdoblju. Naš se sugovornik također osvrće i na probleme u radu hrvatskih udruga kulture u Srijemu, te govori o njihovoj ulozi u očuvanju hrvatskog nacionalnog identiteta na ovim prostorima. Budući da je član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za informiranje, Groznica govori i o stanju u oblasti informiranja Hrvata na svojem materinjem jeziku u Republici Srbiji.

HR: Kako i na koji način ova institucija danas funkcionira i kakva je njena uloga u očuvanju identiteta Hrvata u ovom dijelu Srijema?

U prvom redu moram reći kako mi je velika čast što sam iznova dobio priliku reći koju riječ za čitateljstvo našega tjednika. Bez obzira što sam svih ovih godina prilično angažiran u zajednici, pa i oko »Hrvatske riječi«, dobiti priliku i na ovaj se način oglasiti, kod mene izaziva odgovornost, ali me istodobno i nadahnjuje, s obzirom da je i ovo prilika da se čovjek javno ispovijedi, te da ono što ima za reći dopre do uha i srca većeg broja ljudi.

Da, nakon dvije godine, može se reći kako sam se vratio, ali ja u biti nisam ni odlazio. U pravu ste kada kažete da HKPD »Tomislav« ima veliki značaj za očuvanje hrvatskog identiteta u ovom dijelu Srijema. Ova udruga sve više postaje most za suživot Hrvata i pripadnika ostalih etničkih zajednica. Osobito je važno to naglasiti po pitanju suživota s većinskim, srpskim narodom. »Tomislav« ima značaj ne samo za Hrvate, već se trudi biti čuvarom univerzalnih vrijednosti kulture uopće.

Značaj »Tomislava« već odavno nadilazi okvir golubinačkog miljea, pod uvjetom da znamo gdje su granice tog prostora, budući da je polovica golubinačkih Hrvata rasuta izvan Golubinaca. Danas, šest godina nakon osnutka na temeljima bivših hrvatskih udruga, mogu reći kako »Tomislav« ispunjava zadaću, zasnivajući svoj rad na očuvanju posebnosti srijemskih Hrvata, u zajednici sa cjelokupnim hrvatskim narodom, s ostalim narodima; te zdušno razvija suradnju sa svima koji uvažavaju naš identitet.

Bit ću optimističan, pa ću reći: funkcioniramo odlično. Zahvalni smo Bogu što smo se uopće uspjeli organizirati i naći motiva da s osmjehom gledamo u budućnost. U biti, funkcioniramo onako kako možemo i moramo, uostalom kao i većina amaterskih udruga. Bitno je da entuzijazma ima i to je dovoljno za vjeru u budućnost.

HR: HKPD »Tomislav« je godinu započeo uspješnom organizacijom tradicionalnih maskara. Što su vam daljnji planovi?

Više od četrdeset godina u Golubincima se njeguje tradicija maskara. Vjerujem da će se taj običaj još dugo održati. Glede aktivnosti, istaknuo bih kako su više-manje sve sekcije aktivne. Trebalo bi puno vremena pobrojati sve ono što želimo ostvariti, a što će mnogome ovisiti o mogućnostima. Svakako ćemo biti nastupa na smotrama folkloru, raznim kolonijama, tamburaškim festivalima, a u planu nam je biti i domaćinima neke od značajnih manifestacija. Sudjelovat ćemo na većini manifestacija koje se događaju u blizjoj okolini. Već uobičajeno, gostovat ćemo u Hrvatskoj, osobito u hrvatskom dijelu Srijema. Osim toga, pokušat ćemo se aktivnije pobrinuti za rad s mladima, za koje držimo da zaslužuju ozbiljniji pristup kako bi se proniknulo u bit njihova interesiranja, odnosno kako bi im se razvio veći osjećaj za potre-

bom čuvanja kulturne baštine. Zatim, pokušat ćemo organizirati tribine i edukativne radionice na razne teme, od kulture, politike, religije, do praktičnih tema kao što je npr. poljoprivreda.

HR: Koje sekcije postoje u HKPD »Tomislav« i planirate li osnivanje nekih novih?

Očekivano su nam najaktivnije glazbena i folklorna sekcija. U obje od njih imamo po nekoliko skupina, ovisno o uzrastu. Imamo čak i skupinu posve ozbiljnih, koji su počeli plesati tek kada su to vidjeli od svoje djece ili čak unučića. Imamo i pjevački zbor, a skoro sam i osobno bio iznenađen saznanjem da je otpočela s radom i dramska sekcija. Ako nam uspije, pokušaćemo organizirati i sekciju za skrb o narodnim rukotvorinama, te reaktivirati neke sekcije koje slabije rade, kao što su recitatorska, likovna i dr. Trebalo bi posebnu pažnju posvetiti i knjižnici koju smo prethodnih godina marljivo obogaćivali i koja danas broji nekoliko tisuća knjiga. Knjige su u dobroj mjeri katalogizirane, ali njihova prava vrijednost je u što većoj čitanosti. Čini mi se kako se još nismo naviknuli da imamo vlastitu knjižnicu.

HR: Planirate li gostovanja u bližoj budućnosti?

Da, već početkom svibnja bismo trebali nastupiti u Drenovcima, u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Prije toga smo pozvani, kao gosti jedne romske udruge, početkom travnja nastupiti na koncertu u Staroj Pazovi.

HR: Kakvu suradnju imate s lokalnim vlastima?

Ne bih htio govoriti hvalospjeve, trudimo se s općinskom i mjesnom vlašću imati korektnu suradnju. To je vrijedilo i kada je na vlasti bila druga politička opcija, to vrijedi i danas. Drugo je pitanje koliko je svaka od tih politika učinila na afirmaciji hrvatskog naroda i pomogla njegovom suživotu s ostalim zajednicama, posebice s većinskim narodom. Glede suradnje s lokalnom vlašću, rekao bih kako Hrvati nemaju nikakav poseban tretman i dijele sudbinu ostalih manjinskih, pa i većinske zajednice na ovom prostoru.

HR: Adresa HKPD »Tomislav« je ista kao i župe sv. Jurja. Kako ocjenjujete suradnju sa svećenicima koji služuju u župi sv. Jurja u Golubincima?

Suradnja golubinačkih, odnosno srijemskih vjernika-katolika sa svećenicima i biskupima nikada nije bila upitna. Još su svježije uspomene kada su župni uredi bili rijetka mjesta gdje su se nevoljnici s poluspakiranim kuferima obraćali za pomoć.

Koliko poznajem osjećanje vjernika, držim kako je nedjeljivost Srijema od ostatka biskupije

veoma izražena. Hoću reći kako se postojanje državne granice skoro ne osjeća u tom pogledu.

I u slučaju »Tomislava« pokazalo se koliko Crkva ima osjećaj i za nacionalni identitet čovjeka. Kao i većina hrvatskih udruga u Srijemu, i »Tomislav« svoju opstojnost može u dobroj mjeri zahvaliti razumijevanju svećenika-župnika koji dopuštaju da se aktivnosti društva odvijaju unutar crkvenog dvorišta i vjeronaučnih dvorana. No, budući da civilne udruge imaju svjetovni karakter, uveliko ima smisla da posjeduju vlastiti prostor gdje će svećenik uvijek biti pozvan i uvijek imati svoje mjesto i ulogu.

HR: Koji su najčešći problemi s kojima se susreće HKPD »Tomislav« i općenito hrvatske udruge u Srijemu?

Kao i većina amaterskih udruga koje se bave kulturom, osnovni problem je nedostatak sredstava. Neke udruge, kao što je naša, imaju i problem »krova nad glavom« i utoliko teže mogu provoditi svoje aktivnosti. Oni koji imaju svoj prostor, imaju problem održavanja, plaćanja komunalnih taksi, grijanja... Česti su problemi i nedostatak voditelja za rad u pojedinim sekcijama, posebice u onim oblastima gdje se zahtjeva stručna i educirana osoba. Mogu reći kako većina udruga ima slične probleme i po tome se mi ne razlikujemo od ostalih.

HR: Ove godine se očekuje početak izgradnje vlastitog doma, od koga sve očekujete potporu, u kojem obliku i obujmu? Dokle se stiglo u rješavanju tog gorućeg problema Društva?

U cijeli taj pothvat krenuli smo po onoj narodnoj »uzdaj se 'use' i u svoje kljuse«. Na taj način smo u selu sakupili nešto sredstava s kojima se počelo. U protekle dvije godine sakupljena su sredstva koja su bila dovoljna da se riješi pitanje kupovine placa, izradi impresivan projekt i plate neke komunalne takse. Također je osigurano i nešto građevnog materijala. Međutim, to je još uvijek samo mali dio onoga što tek trebamo napraviti kako bi u konačnici »stavili ključ u bravu«.

Očekujem da ćemo već ovog proljeća započeti neke radove, no zbog manjka sredstava i mnogih administrativnih prepreka, vidjet ćemo kada ćemo doista i »zakopati ašov«.

Uzimajući u obzir da pokušavamo trajno riješiti elementarni problem udruge, u traženju pomoći nećemo se libiti zakucati na mnoga vrata. Budući da potrebna sredstva nisu mala, najviše ipak očekujemo od državnih institucija Hrvatske i Srbije.

Koristim i ovu prigodu zahvaliti svima onima koji su nam na bilo koji način pomogli, i istodobno pozivam sve institucije i pojedince kojima nisu strane plemenite nakane da nam pomognu kako bismo

u dogledno vrijeme izgradili vlastiti dom. Posebnu zahvalnost za pomoć dugujemo Veleposlanstvu Republike Hrvatske, kao i Hrvatskom nacionalnom vijeću koje je imalo razumijevanja i prilikom raspodjele spomenutih sredstava poduprijelo nas u većoj mjeri.

HR: Očekujete li potporu i od institucija Republike Srbije?

Svakako. Mi smo građani ove države, ovdje živimo i radimo, ako baš hoćete, ovoj državi plaćamo

knuta naprijed. Ono što je bilo skoro nezamislivo do prije koju godinu, danas je realnost. Osim promicanja pripadnosti hrvatskom narodu kroz postojeće kulturno-prosvjetne udruge, iz pepela su se uzdignle i nove, tako da ih danas u Srijemu imamo šest (Srijemska Mitrovica, Ruma, Golubinci, Petrovaradin, Novi Slankamen i Zemun). Nedavno je i u Beogradu osnovana hrvatska udruga.

Svaka od ovih udruga svjedoči identitet hrvatskog čovjeka, promovirajući istodobno jedinstvo u

porez, pa je za očekivati da i od nje zatražimo pomoć. Do sada smo jedino kod općinske i pokrajinske vlasti nailazili na razumijevanje. Osobno se nadam da će i republička vlast imati razumijevanja i doznačiti nam određena sredstva kako bismo u dogledno vrijeme okončali izgradnju prostora. To svakako ne mogu biti sredstva koja se uobičajeno dodjeljuju amaterskim udrugama kulture za redovitu djelatnost i podmirivanje tekućih troškova. Za pothvat izgradnje objekta kojim namjeravamo trajno riješiti problem prostora, potrebna su razmjerno veća sredstva.

HR: Što mislite koliko su i druge hrvatske udruge u Srijemu uspjele sačuvati hrvatski nacionalni identitet na ovim prostorima?

U odnosu na prije samo nekoliko godina, stvar je umnogome poma-

različitosti. Vjerujem da se svaka od njih, pokraj očuvanja vlastitoga, brine i za opći identitet, ali danas u vrijeme zahukta globalizacije teško je očuvati čak i osnovne ljudske vrednote, a kamoli određene posebnosti.

Kada je u pitanju očuvanje identiteta, potrebno je uložiti mnogo truda da se uzdignemo iznad one razine koja se bavi samo osobnim interesima pojedinaca, kako bismo sustavno skrbili za kulturno blago koje su nam ostavili naši predci. Bez obzira na sve izazove svakodnevice, to ne smijemo skinuti s uma, jer to je naše pravo, ali još više naša zadaća da pokazujemo kako smo narod koji ima svoju vjeru i svoj rod, priznavajući i svima drugima to isto.

HR: Jesu li Hrvati u Vojvodini međusobno integrirani, odnosno kakvo je Vaše viđenje međusobne poveza-

nosti ovdašnjih Hrvata i kakav razvoj te suradnje očekujete?

Nažalost, integracija je još uvijek na nedovoljno visokoj razini i s tim se ne bi smjelo miriti. Organiziranost i povezanost bi trebale biti zadaće svakog pojedinca, a pogotovu institucije. Uvjeran sam kako je čvršća povezanost dostižna.

Što se tiče povezanosti srijemskih udruga, moram istaknuti pozitivan pomak ostvaren posljednjih godina. I osobno sam se proteklih godina trudio zaživjeti redovite koordinativne susrete na razini predsjednika srijemskih udruga, odnosno da prigodom pojedinih manifestacija, jedni drugima budimo redoviti gosti.

Zatvaranje u vlastito dvorište i getoizacija nikome neće dobro donijeti. Moramo biti snažno uvezani unutar sebe, ali i povezani sa svojom okolicom, te suradnički i prijateljski usmjereni na svakog, bilo da je u pitanju pojedinac ili udruga.

HR: Radite u Beogradu. Kakva je situacija s Hrvatima u Beogradu?

Bojim se da nitko ne poznaje pravu sliku beogradskih Hrvata. Uostalom, u dvomilijunskom gradu svatko gubi u priličnoj mjeri od vlastitog identiteta. Ako govorimo o ciframa, tu su službeni podaci vjerojatno daleko od stvarnih.

Više od dvadeset godina živim istodobno u Beogradu i u Golubincima, i čini mi se kako sam upravo zahvaljujući »pomoći« sela i u tako velikom gradu ostao imun na mnoga uganuća koja život u tako velikoj košnici nosi. Budući da je to sveučilišni grad, trgovački centar i sve što uz to ide, bio bi veliki izazov animirati zemunske i beogradske Hrvate, osobito intelektualce.

HR: Prije nekoliko godina hrvatske udruge u Srijemu potpisale su Deklaraciju o suradnji sa Zajednicom kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije (ZAKUD). Koje je značenje tog dokumenta i koliko ste zadovoljni tom suradnjom?

Već sam govorio o izraženoj težnji srijemskih Hrvata za većom povezanošću s Hrvatskom. Deklaracija koju spominjete upravo je na tom tragu. Smatrali smo da i kroz regionalnu, to jest pograničnu suradnju to možemo činiti brže i jednostavnije.

Usudio bih se reći kako je to bio i povjesni susret kojim smo željeli potaknuti jedinstveni oblik djelovanja svih udruga u Srijemu u cilju povezivanja i stvaranja okvira za očuvanje tradicije i kulture na cjelokupnom području Srijema, uvažavajući činjenicu postojanja državne granice. Europske integracije kojima se teži, sve će više pridonositi brisanju tih granica, čime će se potpomoći očuvanju posebnosti pojedinih regija kao što je Srijem. Mi u ovom dijelu Srijema

smo sretni što smo, potpisujući spomenutu Deklaraciju, postali dio jedne velike obitelji i što i na ovaj način osjećamo skrb naše matice.

Ova suradnje je rezultirala nizom susreta s obiju strana granice. Također, planirali smo da iz ove deklaracije proizađu mnogi projekti i inicijative koji će značiti međusobnu, dvosmjernu suradnju oba dijela Srijema. Uspješno smo sa ZAKUD-om realizirali dostavu hrvatskog tiska svakoj od udruga u Srijemu. Svojedobno smo planirali informatizaciju udruga nabavom računala za sve srijemske udruge, te organiziranje tečaja za rad na računalu. Uvjeran sam kako ćemo i to uskoro pokrenuti. Planirali smo napraviti filmski prikaz svih srijemskih udruga koji bi se emitirao na TV postajama u županiji.

Međusobni nastupi na smotrama i festivalima posljednjih nekoliko godina, samo su jedan vid suradnje koji se već ostvaruje. Prije nekoliko godina na tradicionalnim »Vinkovačkim jesenima« imali smo »Večer Srijema«, gdje su sudjelovale sve srijemske udruge. Budući da ZAKUD broji preko

zemlje značio. Spomenimo da je provođenje međudržavnog sporazuma, nešto na čemu bi Hrvatska mogla više inzistirati u odnosima sa Srbijom. U biti, možemo biti zadovoljni aktivnostima hrvatske diplomacije u Srbiji, istodobno očekujući još sadržajnu potporu. Ono što bi uskoro mogao postati problem, jest neminovni vizni režim, budući da je Hrvatska sve bliže Europi. Najmanje što očekujemo je da će vlasti u Hrvatskoj naći prihvatljiv način za rješavanje ove nadolazeće situacije.

HR: Kao član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za informiranje, kako ocjenjujete stanje u području informiranja hrvatske nacionalne zajednice u Vojvodini, odnosno Srbiji?

I u području informiranja došlo je do velikog iskoraka u odnosu na stanje od prije nekoliko godina, iako se još uvijek mora utrošiti mnogo energije kako bi se ostvario tek mali pomak. Bilo bi neobjektivno i nedobronamjerno ne primjetiti da se uspostavom boljih susjedskih odnosa dviju država, i

ću. Naprotiv, mislim kako pred »Hrvatsku riječ« tek dolaze izazovi na koje će trebati odgovoriti.

Ovdje bih spomenuo i »Platformu za bućnost informiranja hrvatske zajednice u Srbiji« na kojoj radimo i koja bi trebala pružiti smjernice u oblasti informiranja i okvirno prikazati potrebe i način ostvarivanja prava na informiranje.

Bilo koju inicijativu ne stavljamo jednu naspram druge, nego to promatramo kao zadaću za integraciju općeg informativnog prostora zajednice. Činimo ono što možemo i ma koliko da se to ponekad ne vidi, ipak se vodi jedna kontinuirana aktivnost za ostvarivanje prava koja nam pripadaju.

HR: Koja je Vaša poruka i svim ljudima dobre volje, kao i svima koji možda još uvijek na spomen Srijema osjećaju neku dozu straha i pitaju se – kako je u njemu živjeti?

Vidno je još uvijek malo sudjelovanje Hrvata u javnom i društvenom životu i stoga želim poručiti svojim sunarodnjacima da se ne ustručavaju takvih zadaća.

osamdeset udruga članica, onda je jasno kolike se mogućnosti suradnje pružaju. Upravo smo ovih dana imali susret s čelnicima ZAKUD-a kako bismo razmotrili nastavak suradnje do koje nam je obostrano stalo.

HR: Kako ocjenjujete generalno politiku Hrvatske prema Hrvatima u Srbiji?

Sadašnja politika je sustavnija, izravnija, pokriva širi aspekt života ovdašnjih Hrvata, što sve skupa odaje dojam riješenosti vlasti u Hrvatskoj da neće dopustiti maćehinski odnos prema autohtonom hrvatskom narodu, iako cijenim da nismo na vrhu prioriteta hrvatske vanjske politike. Mnogo je pitanja u kojima bi zagovor naše matične

položaj Hrvata započeo rješavati sustavno i u okviru zakonskih regulativa. Ono što nas dodatno ograničava, kao »novu« nacionalnu manjinu, jest nepostojanje organiziranih institucija, što većina drugih nacionalnih manjina ima, neke čak vrlo dobro ustrojene.

Još uvijek je program na hrvatskom jeziku u nedopustivo malom obujmu, ali mi se čini kako su počeli puhati novi vjetrovi i da s optimizmom možemo gledati na vrijeme koje dolazi. »Hrvatska riječ«, kao centralna informativna ustanova, prošavši kroz početne faze ustrojavanja i uglavnom preboljevši »dječje bolesti«, danas predstavlja respektabilnu instituciju. To svakako ne znači da je u potpunosti ispunila svoju zada-

Moramo biti svjesni da smo i mi sami suodgovorni za ono što nam se događa, te se više angažirati u strukturama koje se bave kreiranjem naše stvarnosti.

Također, preporučujem da se okrenemo univerzalnim vrednotama i istinama, istodobno nadilazeći bilo kakve lokalizme jer u vremenu u kojem je svijet postao globalno selo, samo nam to može pomoći.

Iskoristit ću prigodu i pozdraviti kako sunarodnjake, tako i prijatelje iz redova drugih naroda u Srijemu, Vojvodini i šire. Volio bih da po koja riječ od izrečenog dopre i do odgovornih u domovini Hrvatskoj, odnosno Srbiji. Na taj način bolja budućnost svih nas bit će izvjesnija. ■

O važnosti javne potpore

Priznanje

Iako još nema svijesti o potrebi društvenog priznanja na razini šire zajednice, vjerujem kako bi upravo priznanje drugima za rad bilo pokretač napretka u našoj zajednici

Piše: Katarina Čeliković

O mrtvima sve najbolje... A živima još možemo govoriti, pisati, iznositi osobne ili općenite ocjene, stavove pa i intrige. Kako bismo izbjegli onu – e da smo mu to rekli za života – dobro je u svom okruženju, u svom narodu podsjetiti na riječ PRIZNANJE za kojom teži svako ljudsko biće, još od najranijeg djetinjstva kada prva priznanja za dobro učinjeno djelo dolaze od roditelja, a potom učitelja, prijatelja i drugih iz okoline.

Priznanje je glagolska imenica i označava odavanje poštovanja komu za uspjeh, zasluge, doprinos u radu. Može značiti i priznanje nečijega statusa (poput priznanja neke države), a poznajemo i izraz priznanja krivice (koje može biti i iznuđeno). Ovoga puta priznanje ćemo razmotriti u prvom značenju, koje bi kao institucija moralo živjeti u našoj, hrvatskoj zajednici u Republici Srbiji. O povijesti jednoga naroda govore zapisi i sjećanja na ljude koji su stvarali, ostavljali neprolazno i često neprocjenjivo bogatstvo u kulturi, politici i gospodarstvu.

RADOVATI SE USPJEHU STVARAOCA: Razlog za pisanje ovoga teksta nametnuo se još početkom godine, u trenutku iniciranja nagrade za književno stvaralaštvo. Članovi inicijative za ustanovljenje nagrade bili su svjesni kako hrvatska zajednica ima tek »Antušovu nagradu« Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, kao jedino priznanje osobama, institucijama i obiteljima za doprinos u očuvanju nacionalnog identiteta, a vezana je za prostor Subotice. U razgovoru o nagradi pojavili su se strahovi zbog uskog kruga ljudi koji odlučuju o nagradi, o mogućoj zavisti, ljubomori i želji da se degradira nečiji uspjeh. A onda je napravljen presjek uspjeha

naših ljudi izvan sredine u kojoj djeluju i, unatoč nezainteresiranosti hrvatskih medija, u Hrvatskoj je bilo uspješnih nastupa Hrvata iz Vojvodine, bilo je i nagrada. Dakle, vrijednosti su naše pukotinu i isplivale same po sebi. A što bi se tek dogodilo kada bismo se i mi ovdje radovali uspjehu naših stvaraoca i poticali na rad, vrednovali i čak sustavno, institucionalno prezentirali to stvaralaštvo u stručnim krugovima ovdje, u matičnoj domovini i u zemljama u okruženju! Iako još nema svijesti o potrebi društvenog priznanja na razini

napredak motiv za uključivanje u rad i često sumnjaju u razlog nečije podrške, poučeni mnogim lošim iskustvima. Iskustvo nam govori i to da priznanje ne daju uvijek oni koji imaju, nego oni koji žele dati i ukazati na tuđe vrijednosti.

Dok smo nedavno gledali kako se zbog priznanja i počasti američkom predsjedniku *Bushu* zatvaraju šahtovi, »čiste« ulice od prolaznika, automobila, koševa za smeće, spuštaju rolete, američku pomorsku flotu u Jadranu, novinare koji nam govore koja su se vrata otvorila na crnom automobilu, činili smo to

POŠTOVANJE RAZLIČITOSTI: Gledala sam prije nekoliko dana, u Bologni, i naša dva studenta na svečanom proglašenju »laureatima« na Fakultetu polićkih znanosti. Oboje su bili stranci u tuđoj zemlji, u društvu mnogobrojnih stranaca. Svi su se uvažavali, čestitali na uspjehu i skupa radovali. Što mi ovdje znamo o uspjesima naših mladih ljudi? Jesmo li proslavili njihove uspjehe u zajednici? Ili ih puštamo da se nekako uklope?! Da, mnogi se uklope, za neke više i ne čujemo.

Vrijeme je za otvaranje prostora za komunikaciju, za stvaranje dijaloške forme komuniciranja u kojem suprotno mišljenje neće značiti neprijateljstvo. Hoće li se u ovo uključiti Hrvatsko nacionalno vijeće, hoće li se neke institucije same pokrenuti? Ako priznamo pravo na priznanje drugima, nama vrijednost neće pasti. Svijest o potrebi priznanja raste u mnogim sredinama, u mnogim hrvatskim institucijama. Nadu mi budi Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata u kojem bi se mogla valorizirati sva kulturna stečevina i na tom temelju vrednovati individualni i

Bologna: »laureat« dijeli lovorove listove s vijenca

šire zajednice, vjerujem kako bi upravo priznanje drugima za rad bilo pokretač napretka u zajednici. Mladi često gledaju primjere starijih i nerado se odlučuju na bavljenje onim što nema javnu potporu. Vide koliko je »struja« unutar institucija, koliko je važno pripadati nekom »društvu«, jer ćeš lakše napredovati. A mladima je upravo

stoga što je u rukama toga čovjeka bijeli kovčeg s nuklearnim šiframa i uza nj mala neprobojna kabina u koju bi se sklonio ako bi se našao u opasnosti. Mi bismo ipak željeli izraziti priznanje onima kojih se ne bojimo, već cijenimo njihovu stručnost, požrtvornost i ugled stvoren u narodu. Kakva razlika u priznanju!

institucionalni doprinos hrvatskoj kulturi i identitetu. Uvažavanjem tuđeg uspjeha unutar samih sebe, i kao narod ćemo stjecati ugled u široj sredini. Godišnje priznanje i nagrada pojedincima i institucijama moglo bi već ove godine zaživjeti i time bi započelo vrijeme poštivanja različitosti, prava na uspjeh. Tko će ovo pokrenuti? ■

Daniel Kovačić, poljoprivrednik i kandidat za pokrajinskog zastupnika ispred DS-a

Dogovorena gradnja sportske dvorane u Đurđinu

Mladi poljoprivrednik iz Đurđina Daniel Kovačić, osim svakidašnjeg rada na obiteljskom gazdinstvu, aktivno je angažiran i u borbi za bolji položaj poljoprivrednika, te u realizaciji novih infrastrukturnih projekata za dobrobit svojega sela i mještana koji u njemu žive* Na predstojećim izborima Kovačić će biti najmlađi kandidat Demokratske stranke za pokrajinskog zastupnika

Napuštanje sela i obiteljskih imanja učestala je pojava na ovim prostorima, nastala kao rezultat loše gospodarske politike i nezavidnog položaja poljoprivrednika, koji, za razliku od ratara i stočara u razvijenim europskim zemljama, nemaju zasluženu državnu potporu u svojem mukotrpnom radu. Danas su sve rjeđi oni koji ciljano, a ne spletom nesretnih okolnosti, ostaju na svojim obiteljskim gazdinstvima, baveći se poslom koji vole i kojim su se bavili njihovi preci. Jedan od tih je i mladi *Daniel Kovačić* iz Đurđina. Želio je pomoći svojoj obitelji i zato je prekinuo studij prava u Novom Sadu, vratio se u Suboticu, i u potpunosti se posvetio poljoprivredi i stočarstvu. Skupa sa svojim ocem obrađuje 170 jutara oranice (obiteljske i u najmu), posjeduju 40 krava holštajn-frizijske rase, a kooperant subotičke »Mlekare« je već više od desetljeća. Sukladno suvremenim trendovima i potrebama govori engleski, služi se računalom, a od 2003.

godine član je MENSE International. Oženjen je *Jasnom*, s kojom ima sina *Nikolu*.

Kovačić je jedan od osnivača Udruženja poljoprivrednika Subotice, čiji je bio prvi predsjednik Upravnog odbora, a član je i upravnih odbora Kluba 100 p+ iz Novog Sada i Udruženja odgajivača goveda sjeverne Vojvodine. Na sebe je skrenuo pozornost javnosti prigodom blokade autoceste Subotica – Novi Sad 2004. godine, kada je bio jedan od organizatora tog okupljanja i pregovarač s predstavnicima Vlade Srbije.

Član je Demokratske stranke i vijećnik u subotičkoj Skupštini. Između ostalog zamjenik je šefa vijećničke grupe DS-a u Subotici, član Savjeta za poljoprivredu Općine Subotica, lokalnog i pokrajinskog resornog odbora za poljoprivredu, kao i predsjednik Mjesnog odbora DS-a u Đurđinu. Na predstojećim izborima 11. svibnja, bit će najmlađi kandidat Demokratske stranke za pokrajinskog zastupnika.

Zbog čega ste se učlanili u Demokratsku stranku?

U Demokratsku stranku sam se učlanio na poziv mog prijatelja *dr. Olivera Dulića*, današnjeg predsjednika Skupštine Srbije, iako sam i do tada bio veliki simpatizer ove partije. Svoj bunt protiv režima *Slobodana Miloševića* aktivno sam iskazao na studentskim prosvjedima 1996. godine u Novom Sadu, te je pristupanje Demokratskoj stranci bilo samo logičan slijed događaja. Budući da je život poljoprivrednika, generalno gledano, veoma težak, naša zajednička vizija se odnosila na poboljšanje standarda građana u prigradskim naseljima, kao i bolji odnos državne politike prema poljoprivrednoj proizvodnji.

Ono što Demokratsku stranku čini drugačijom od ostalih jest to, što svaki pojedinac u DS-u ima pravo na svoje mišljenje i ima ga pravo javno iznijeti. Ovo govorim iz svog osobnog iskustva. Nisam se slagao s odlukama

Ministarstva poljoprivrede o nekim pitanjima (Ministarstvo trenutno pripada DS-u), a najviše o pitanju načina saniranja posljedica katastrofalne suše, koja je pogodila našu regiju prošle godine. Sučeljavali smo argumente i mnogo puta imali oprečne stavove, ali ja zbog toga nisam snosio nikakve posljedice.

Kao član stranke i kao član Udruženja poljoprivrednika uvijek sam se trudio opći interes postaviti iznad osobnog, osobito kada je u pitanju poljoprivreda, osobito stoga što su naši paori uvijek bili u nekom nezavidnom, ponižavajućem položaju, što zbog svoje neorganiziranosti, a što jednostavno iz straha da će im ponovno netko otetiti ono za što vrijedno rade cijeli svoj život.

Navedite neke od Vaših aktivnosti?

Ovih dana se, osim kampanje za mjesto zastupnika u pokrajinskom parlamentu, intenzivno bavim i organizacijom rada novonastale Asocijacije poljoprivrednika Vojvodine, čiji sam jedan od osnivača i predsjednik Skupštine. Osnovali smo ovu Asocijaciju kako bismo se zaštitili od nekorektnog ponašanja prerađivača i trgovaca na tržištu, ali i da bismo u isto vrijeme osnažili položaj poljoprivrednika prigodom pregovora s relevantnim organima. Smatram kako je jedna takva Asocijacija, po uzoru na

europske, ključ opstanka poljoprivrednika na tržištu.

Što ste do sada učinili vršeći dužnost vijećnika u subotičkoj Skupštini?

Vijećnik sam u Skupštini Općine Subotica, a obnašam i dužnost zamjenika šefa vijećničke grupe Demokratske stranke. Kao vijećnik, predsjednik Mjesnog odbora Demokratske stranke u Đurđinu, te član stranačkog vodstva i resornih odbora u Općini i Pokrajini, bio sam nositelj aktivnosti na revitalizaciji regionalnog puta Đurđin-Mišićevo, glavne ulice u Đurđinu, izgradnji sportskog terena, modernog dječjeg igrališta, obnavljanja ulične rasvjete, sanacije školske dvorane u Đurđinu, kao i niza drugih akcija. Trenutno sam angažiran na osiguravanju nastavka asfaltiranja ulica, plinifikaciji sela, uporedo s osiguravanjem priključaka za internet i kablovsku televiziju. Uspješno su završeni i pregovori s predsjednikom Izvršnog vijeća AP Vojvodine *Bojanom Pajićem* o izgradnji nove fiskulturne dvorane u OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu, te sanaciji Doma kulture u Maloj Bosni. Naime, odobrena su neophodna sredstva za realizaciju oba ova projekta.

Zbog čega bi birači trebali Vama pokloniti povjerenje na budućim izborima u svibnju?

Prednost koju imam, u odnosu na neke druge kandidate na ovim izborima, jest upravo mogućnost izravnog kontakta s vodećim ljudima republičke i pokrajinske vlasti, zahvaljujući kojima su bili realizirani mnogi projekti, kako u Đurđinu, tako i u nekim drugim mjesnim zajednicama. Svjestan sam kako kandidatura za pokrajinskog zastupnika predstavlja veliku odgovornost, ali sam se spreman suočiti s tim i ispuniti očekivanja birača, koji se odluče podržati me.

Imate li neku poruku za ovdašnje poljoprivrednike, birače?

Poljoprivreda je grana gospodarstva koja će, uz ostale, vjerojatno najviše profitirati prilikom ulaska Srbije u Europsku Uniju, te nas time približiti statusu i standardu poljoprivrednika sa zapada. Svako zaustavljanje na tom putu je pogubno za naš agrar. Vrlo brzo nas očekuje ulazak u predpristupne fondove koji se mjere milijardama eura, zbog čega će naš poljoprivrednik dobiti itekako značajne subvencije za svoju proizvodnju. Zbog toga apeliram na birače da dobro razmisle kome će pokloniti svoje povjerenje 11. svibnja i time odrediti svoju sudbinu.

V. J.

Do kojih je visina stigao i na kakvo je dno pao nekadašnji gigant mesne industrije

Uspon i pad carstva dobre hrane

Svjedočanstvo iz kuta izravnog sudionika razvoja i uspjeha tvornice, te nijemog i nemoćnog promatrača njene propasti, dugogodišnjeg člana najužeg tima vodstva »29. novembra«, danas umirovljenika Lajče Skenderovića.

Kada netko u svom radnom vijeku, poput *Lajče Skenderovića* iz Subotice, ostvari 31 godinu staža, a od toga 29 godina na upraviteljskim položajima, onda se za njega slobodno može reći da se »naupravljao«. Ako se, uz to, uzme u obzir činjenica da su sve te godine direktorovanja provedene u, u to vrijeme, jednoj od najvećih tvornica u regiji – Mesnoj industriji »29. novembar« iz Subotice – jasno je kako je riječ o iznimno zanimljivom životopisu.

Lajčo Skenderović danas je umirovljenik, ali i dalje aktivan na raznim poljima. Svaki dan u odijelu i s kravatom – ostatak je pro-

fesionalne deformacije iz direktorskih vremena. Da je, kaže, deset godina mlađi, sigurno bi bio u privatnom biznisu. Ono što u tek-

stu slijedi, manje je priča o Lajči Skenderoviću, a više o posrnulom gigantu, nekadašnjem »carstvu dobre hrane«, u čijem je razvoju Skenderović sudjelovao i čiju je kasniju propast nemoćno pratio.

PRVI SAVJETI: Mladi se pripravnici Lajčo Skenderović u »29. novembru« zaposlio odmah nakon završenog studija biotehnologije u Zagrebu 1966. godine. Imao je, veli, ponuda već tada da ode u Zaprešić ili Požarevac, u tamošnje mesne industrije, ali odlučio je ostati u Subotici, jer je ovdje prepoznao stvaranje dobrog tima, koji bi ovu, već tada solidnu tvornicu mogao uzdignuti u rang velikih proizvođača i izvoznika mesa i mesnih prerađevina.

»Temelje prilagođavanja znanstvene proizvodnje industrijskoj u tadašnjoj tvornici postavili su prof. dr. Bartul Skenderović, doktor kemijskih znanosti, te veterinar *Oto Oterbajn* i *Ranko Mileta*«, kaže Lajčo Skenderović. »Bartul Skenderović je, moram to napomenuti, prvi u tadašnju SFRJ iz Amerike donio rafiniranu soju koja se može primijeniti u prehrambenoj proizvodnji. Imali smo tada i dobar

tim tehnologa kao što su – *Antal Barna*, *Tibor Rajčić*, *Joso Mamužić* drugi, kao i dobar tim strojarski inženjera – *Đula Gabriel*, *Arpad Kovač*, *Nikola Vojnić* i drugi. Uz to, bio je tu i, mogu reći, legenda bačkih sanitarnih inspekcija, vete-

»Kada je početkom 90-ih godina u tvornicu došao novi generalni direktor, počeo me je optuživati da sam HDZ-ovac, iako s politikom nisam imao veze«, priča Lajčo Skenderović. »Ali, onda se stvar najednom obrnula, pa su radnici počeli njega, tog novog generalnog direktora, optuživati da je HDZ-ovac, pri čemu ja uopće nisam niti znao da je Hrvat. Na kraju su ga i otjerali.«

rinar *Pero Tumbas*. Postojali su, dakle, preduvjeti da se nešto veliko uradi i ja sam odlučio tu započeti svoj radni vijek. I ostao sam do mirovine 1997. godine.«

Prvi savjet tada već iskusnog Bartula Skenderovića svom mladom prezimenjaku glasio je: »Moraš prvo biti dobar konj, pa onda kočijaš, ali pazi da ne ostaneš konj!« Lajčo Skenderović to nikad nije smetnuo s uma, pa je u poslu zapeo od samog početka. Kasnije mu je bilo lako »postati kočijašem«, odnosno voditi i usmjeravati nagli razvoj, praktički svjetski boom poduzeća.

»Već dvije godine nakon zapošljavanja postao sam voditelj strojarske obrade mesa, a od 1969. voditelj proizvodnje polutrajnih,

Tvornica konačno našla kupca

Ovoga je tjedna, poslije gotovo mjesec dana pregovora, Agencija za privatizaciju konačno potpisala kupoprodajni ugovor s najboljim ponuđačem na tenderu, o prodaji »29. novembra« iz Subotice. Kupac je konzorcijum tvrtki Gumel, Agrijakop i TPU kompani, a cijena je 100.281 evra. Prethodna dva tendera nisu uspjela, jer 29. novembar ima velike dugove prema općini, državi i radnicima. U idućih pet godina kupci trebaju uložiti 10 milijuna eura u razvoj i pospješivanje proizvodnje. Danas u tvornici radi 256 radnika.

kuhanih i suhomesnatih proizvoda. Od 1974. sam direktor cjelokupne proizvodnje u '29. novembru' i predvodim 1700 radnika, od ukupno 2200 zaposlenika u tvornici. «**NAGLIRAZVOJ:** Početak naglog razvoja »29. novembra« poklapa se s tim razdobljem. Tvrtka napreduje u tehnologiji i investicijama. Krupnim koracima osvaja europske i svjetske standarde, potiskuje konkurenciju i na teritoriju SFRJ postaje najveći izvoznik u branši.

»Zlatno doba '29. novembra' traje od 1980. do 1990. godine«, priča Lajčo Skenderović. »Tih smo godina, recimo, svakoga dana samo u SAD izvozili 12 do 14 tona polukonzervirane šunke. Osim toga, izvozili smo robu, najviše trajne konzerve, u skoro sve europske zemlje, gotova jela u Australiju, Kanadu i arapske zemlje, a svježe meso i trajne konzerve u sve zemlje tadašnje Europske zajednice. Naravno, treba znati da su

Te 70-e i 80-e godine bile su jako dobre i moglo se puno uraditi, osobito zato što smo imali dobar kadar, i vodeći i srednji. Imali smo, recimo, čak 36 tehnologa u tvornici. Istina je i to kako je najteže raditi sa školovanim ljudima, jer su svi pametni, premda nekima ne možeš niti gusku povjeriti na čuvanje, ali mi smo uspjeli, jer smo djelovali kao tim.

je govoriti: 'Lajčo, ti u tvornicu zaposli koga hoćeš, a svi ostali moraju ići na komisiju.' Puno sam naših ljudi tih godina zaposlio. S Karadžićem smo uveli najsuvremeniju proizvodnu liniju uvezenu iz Amerike, prvi smo u SFRJ započeli različite vrste proizvodnje – pakiranje šunke i plečke u višeslojnu foliju, prvi uveli alu-

Britanije, Njemačke, Nizozemske, Francuske, Danske, preko Rusije, Češke, Grčke, Mađarske, do Iraka, Kuvajta... Tih se godina u tvornici dnevno klalo do 250 junadi, od 1300 do 1360 svinja, nekad i 1700 dnevno. I sve je imalo kupca, najčešće u inozemstvu.

CRNE GODINE: Zlatne godine iznenada su zamijenjene crnim godinama. Inflacija, ratovi, gubitak tržišta, sankcije – za kratko su vrijeme urušili ono što se desetljećima gradilo i što je držalo korak s razvijenima. Karadžić je otišao iz tvrtke, a njegovi nasljednici nisu se uspjeli izboriti s novom situacijom na koju, objektivno, nisu niti mogli puno utjecati. Prema riječima Lajče Skenderovića, početkom 90-ih tadašnji generalni direktor »29. novembra« počeo je dobivati naloge iz SPS-a i JUL-a da robu šalje na bojišnicu, odnosno u novonastale srpske paradržave u BiH i Hrvatskoj. Ta roba ili nikada

što mu je javno odgovorio kako to nije za hvalu, jer je taj čovjek ratni zločinac i da će mu se suditi. Odmah je smijenjen s dužnosti pomoćnika generalnog direktora. No, to nije dugo trajalo, baš kao što ništa u ovozemaljskom životu ne traje vječno.

»Tadašnji narodni zastupnik u Skupštini Srbije, radikal, rekao je, recimo, da sam ja 'smjestio srpske izbjeglice' u vikend kućice '29. novembra' na Paliću. Naravno da s tim nisam imao nikakve veze, ali su valjda htjeli da me se familija odrekne«, prepričava Skenderović skoro kao anegdodu jedan od tipičnih slučajeva iz tog vremena.

Roba se iz »29. novembra« slala na bosanska i hrvatska područja novoformiranih »krajina« čak i poslije Oluje i Dayton. Politika je bila jača od gospodarskih interesa. Svi kasniji generalni direktori nisu mogli ponovno pokrenuti tvornicu i ona je ostala na dnu. Nedavno

Lajčo Skenderović posjećuje gotovo sve izložbe i priredbe, koje se organiziraju u hrvatskoj zajednici. Najčešće je, ipak, uz članove Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo«.

»Volim sve naše ljude, bez obzira na njihovo političko opredjeljenje. Nažalost, mi smo narod koji sebe ne cijeni, a imamo i imali smo jako puno baš velikih ljudi.«

zahtijevani standardi već tada u tim zemljama bili na izrazito visokoj razini, roba je morala zadovoljiti sve tehničke, tehnološke i higijenske uvjete, koji su bili propisani i koji su se morali strogo poštovati. Nama nikad niti jedan kontingent nije vraćen.«

ZLATNE GODINE: Za to zlatno doba »29. novembra« vezuje se ime tadašnjeg generalnog direktora Tomislava Karadžića, poznatog poduzetnika i nogometnog djelatnika. Premda o Karadžiću javnost i danas ima različito mišljenje, Lajčo Skenderović o svom tadašnjem kolegi i glavnom pretpostavljenom nema dvojbi:

»Tomislav Karadžić me je postavio za svog pomoćnika i nikada se nije mijesao u moj posao. Imao je puno povjerenje u mene i znao

pakiranje, prvi počeli proizvodnju gotovih jela, čajne kobasice...«

Lajčo Skenderović i danas tvrdi kako je takvom razvoju tvornice najviše pridonijelo to što je Tomislav Karadžić stručnjake »29.

Niti u umirovljeničkim danima Lajčo Skenderović ne može bez proizvodnje hrane, ali u vlastitoj režiji i samo za potrebe obitelji. Proizvodi kobasicu, kulen i šunku, na način na koji su to radili njegov otac i djed.

novembra« slao da putuju po svijetu i upoznaju nove tehnologije i to onda primijene kod kuće. Sam Lajčo Skenderović obišao je veliki dio svijeta, od SAD-a, Velike

nije naplaćena (1500 tona), ili je naplaćivana bezvrijednim inflatornim dinarima.

»Konkurencija je postupala pametnije«, priča Lajčo Skenderović. »Neoplanta i Carnex su, recimo, tih godina proizvodili jako malo, pa su im i gubitci bili puno manji. Nažalost, iz '29. novembra' tada je isisan život i tvornica se više nikad nije oporavila. Jedva sam čekao da ispunim prvi uvjet i 1997. otišao sam u mirovinu.«

POLITIČKI NALOZI: Tih godina nisu u tvrtku stizali samo nalozi iz političkog vrha grada, nego je bilo i puno raznih provokacija. Kada se, primjerice, jedan tadašnji inspektor javno hvalisao kako se grlio s Arkanom, Lajčo Skenderović je, kaže, reagirao tako

je ona i privatizirana i vlasnika je dobila za bijednu cijenu. Svima je jasno kako posrnuli div vjerojatno nema niti minimalne šanse da se uspravi. Tako je krug zatvoren – od Conen-Hartmannovih početaka, preko nacionalizacije i početnog komunističkog tavorjenja, do svjetski priznatih visina i na koncu – do propasti. Sudbina »29. novembra« zapravo je sudbina gotovo svih dobrih poduzeća iz druge polovice XX. stoljeća na prostoru sadašnje države. Imajući u vidu općepoznato kratko pamćenje ljudi, teško je da ovaj i svi drugi slični primjeri mogu biti poučni. I dalje će biti moguće začas upropastiti ono u što su generacije ulagale. Potrebna je samo jedna pogrešna odluka i eto vraga.

Zvonimir Perušić

Reforma trgovačkog sudstva

USAID projekt od 13,7 milijuna dolara

Uz podršku američkog naroda 2004. godine započela je suradnja koja će unaprijediti brže i efikasnije rješavanje predmeta

Piše: Dražen Prčić

Photo: Marija Vukosavljević

Prošlog tjedna, prostorije Trgovačkog suda u Subotici posjetio je *Michael T. Harwey*, ravnatelj misije Američke agencije za međunarodni razvoj u Srbiji (USAID) u okviru radnog obilaska jedne od 16 sudskih jedinica koje su obuhvaćene projektom reforme trgovačkog sudstva u Srbiji. Ovim iznimnim projektom, vrijednim 13,7 milijuna američkih dolara, operativni rad Trgovačkog suda je uz pomoć suvremene raču-

ta uspješno je provedena i sustav računalne obrade predmeta uspješno funkcionira od siječnja 2006. godine. Zahvaljujući instaliranim programom koji sadrži sumirana statistička izvješća, predsjednici sudova imaju potpuni uvid u sve zaostale predmete i mogu poduzeti potrebne mjere u cilju njihova rješavanja. Druga faza projekta i sljedeći korak planirane tehničke pomoći je skorašnje uvođenje novog Programa za automatsko

T. Harweyem, posjetila je prostorije Trgovačkog suda u Subotici i praktički se uvjerilo u funkcionalnu realizaciju projekta vrijednog 13,7 milijuna dolara. Nakon prigodne tiskovne konferencije, na kojoj su se, uz uvaženog gosta, medijima obratili i *Ilona Stajić* predsjednica Trgovačkog suda u Subotici i *Maja Piščević*, pravna konzultantica USAID-a u Srbiji, uslijedio je obilazak radnih prostorija i prezentacija konkretnih

nadu u bolju budućnost na ovim prostorima. Ovdje u Subotici smo imali priliku vidjeti izuzetno dobro provedeno partnerstvo u realiziranju naših nastojanja provođenja projekta reforme trgovačkog sudstva. U sljedećoj fazi slijedi uvođenje potpune automatizacije sustava rješavanja slučajeva u želji za postizanjem transparentnosti cijelog procesa i ostvarivanja potpunog povjerenja u pravni sustav. Zahvaljujući svemu ovome i još boljem radu Trgovačkog suda, koji izuzetno profesionalno i kvalitetno obavlja poslove u svojoj nadležnosti, Subotica dobiva na još boljoj reputaciji poslovnog grada za ozbiljan biznis.

Ilona Stajić, predsjednica Trgovačkog suda u Subotici

Zahvaljujući ovom projektu u suradnji s USAID-om i uvođenjem AVP programa postignut je značajan pomak. Predmeti se izuzetno brzo rješavaju, naš rad je transparentan i dostupan na uvid javnosti. U realizaciji automatskog sustava u Trgovačkom sudu u Subotici uključeno je 25 operativnih administrativnih djelatnika koji poznaju cijeli postupak rada, što ujedno pridonosi očividnim, efektivnijim rezultatima u rješavanju predmeta, a samim time i postizanju ekonomske stabilnosti za sve pravne subjekte.

Maja Piščević, pravna konzultantica USAID-a i menadžerica projekata u Srbiji

Projekt USAID-a koji se provodi u trgovačkim sudovima iznimno je značajan za Srbiju, jer pomaže onom što je najvažnije za državu. A to su strane investicije, jer svaki investitor kada dolazi u neku državu postavlja pitanja: »Kako ću ja zaštititi svoj ugovor?« i »Kako funkcioniraju sudovi kroz koje se vodi kompletan biznis?« I zato je naš izbor bio, prije svega, u fokusiranju na trgovačke sudove kako bismo poslali pozitivnu i dobru poruku u svijet, a s druge strane omogućili i domaćim poslov-

Prezentacija rada u APP programu

nalne tehnologije značajno unaprijeđen i za rezultat ima brže i efikasnije rješavanje predmeta.

PROJEKT: Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) je rad na realizaciji projekta reforme trgovačkog sudstva u Srbiji započela u travnju 2004. godine i osiguranim sredstvima nabavljena su računala za 16 trgovačkih sudova. Uz pomoć specijalnog softwera instaliran je prvi program za prikupljanje statističkih podataka iz predmeta u svim trgovačkim sudovima u zemlji, generiran nazivom Program za automatsko prikupljanje podataka (APP). Ova tzv. prva faza realiziranja projek-

vođenje predmeta (AVP) u subotičkom Trgovačkom sudu, sveobuhvatnog sustava za elektroničko upravljanje i evidentiranje svih radnji i spisa u predmetima, koji se već s uspjehom provodi i primjenjuje u sudovima u Beogradu i Novom Sadu. Zahvaljujući kompletiranju obiju faza i korištenjem instaliranih programa Trgovački sud bi trebao dosegnuti razinu transparentnosti i efikasnosti, kakva je u automatskom vođenju sudskih predmeta u Europi i SAD.

POSJET AMERIČKOG IZASLANSTVA: U srijedu 2. travnja, izaslanstvo USAID-a predvođeno njegovim ravnateljem Michaelom

rezultata postignutih nakon uvođenja nove tehnologije. Po završetku protokolarnog dijela, upitali smo odgovorne osobe za njihove dojmove glede dosadašnjeg dijela realizacije ovoga projekta.

Michael T. Harwey, ravnatelj misije USAID u Srbiji

USAID je u Republici Srbiji prisutan već gotovo osam godina i glavna motivacija našeg djelovanja je ukazati na potrebu jasnog prepoznavanja poslovnih »pravila igre«, jer bez njih nije moguće osigurati dolazak stranih investicija i investitora. A bez toga nije moguće ni osigurati nove poslove koji jamče i nova radna mjesta i svojevrsnu

S tiskovne konferencije

nim ljudima i ulagačima da se mogu slobodno osloniti na cijeli sustav. Ispostavilo se, kako smo od početka realiziranja ovoga projekta napravili veliki iskorak u trgovačkom sudstvu i danas ovi sudovi predstavljaju svojevrsne lidere u cjelokupnoj reformi sudstva.

Jon D. Cerreto, konzultant u stvaranju programa

Ulaskom u drugu fazu ovoga projekta i njegovim provođenjem u budućnosti, cijeli sustav obrade podataka i rješavanja predmeta trebao bi biti posve identičan postojećim sustavima u SAD i većem dijelu Europe. Osobno sam bio uključen u konzultativno-analitički dio stvaranja ovog programa, koristeći iskustva u radu mog suda u Los Angelesu, još od vremena 1996. godine kada smo postali posve automatizirani. Značajna referenca cijelog ovog projekta ogleda su

u činjenici kako će svaka zainteresirana stranka ili fizička osoba biti u mogućnosti vidjeti stanje u kojemu se nalazi predmet za koji su zainteresirani.

Ivan Čeljuska, sudac Trgovačkog suda u Subotici

Već 35 godina obnašam dužnost suca i imao sam veliku čast biti sudionikom studijskog putovanja u SAD (Los Angeles) 2003. godine kada smo posjetili Savezni sud Kalifornije. To je putovanje na određeni način predstavljalo upoznavanje sa sustavom kojim se i mi danas u svom radu služimo. Zahvaljujući ovoj pomoći i operativnim programima koji su nam dostupni, naš posao je u mnogome olakšan i u roku od samo nekoliko minuta imamo potpuni uvid u stanje predmeta i sve podatke iz oblasti važne za njegovo rješavanje.

Sudac Ivan Čeljuska iznosi dojmove

Javne debate na temu Europske Unije

Iza ograničenja izviruju mogućnosti

Javnom debatom posvećenom efikasnoj lokalnoj samoupravi na usluzi građana u skladu s europskim standardima u Subotici, otpočela je više godina unazad organizirana aktivnost europski orijentiranih nevladinih organizacija, obilježavanje 9. svibnja – Dana Europe i Dana pobjede nad fašizmom. Ove godine koalicija nevladinih organizacija iz 44 grada Srbije pokrenula je, a Fond za otvoreno društvo uobličio, projekt »Srbija u Europskoj Uniji: Što od toga imam ja, što od toga ima moj grad«.

Cilj cjelokupnog programa je afirmacija europskih standarda u Srbiji, u različitim područjima ekonomije i društva, te njegova promocija u gotovo svim općinama Srbije. Okosnicu projekta čini 300 interaktivnih panela na kojima će najmanje 25 tisuća građana Srbije imati prigodu sudjelovati u izravnom dijalogu s oko 900 stručnjaka, te dobiti odgovore na pitanja - može li, i na koji način, proces pridruživanja Srbije Europskoj Uniji utjecati na životni standard, kvalitetu života, te osobni i profesionalni razvoj? O pitanju efikasne lokalne samouprave i sudjelovanja građana, na debati u Subotici, održanoj 7. travnja, govorili su panelisti *Mijat Damjanović, Jovan Komšić i Stanka Parać-Damjanović.*

O. P.

U susret svetkovini završetka žetve

Dužijanca 2008.

Blagoslovom žita, 25. travnja na blagdan Svetog Marka, započinju manifestacije u okviru Dužijance, svetkovine završetka žetve. Ove godine blagoslov žita u travnju te natjecanje risara u srpnju, održat će se na Verušiću – Čantavirski put 21. Najprije će se služiti sveta misa u 17 sati kod križa pokraj mjesne zajednice te će se mimohodom ići do njive, gdje će se obaviti blagoslov žita. Organizatori za ovu godinu najavljuju bogat program različitih sadržaja – običaja i tradicije, zatim kulture i stvaralaštva, potom duhovno-religioznoga te športskog karaktera. »Planiramo izložbu fotografija starih salaša. Doista, veoma su potresne slike mjesta s kojega smo mi i sve što danas radimo potekli«, kaže *Davor Dulić*, predsjednik OO Dužijanca 2008. Fotografije s te izložbe kasnije će biti postavljene u izlozima, koji će se natjecati u aranžiranju.

J. K.

Mirno rješavanje nesporazuma i sukoba u postupku medijacije

Ombudsman kao medijator

Projekt pod nazivom »Ombudsman kao medijator«, čiji je nositelj Pokrajinski ombudsman, obučio je do sada veliki broj profesionalaca iz različitih institucija širom Vojvodine, da primjenjuju ovaj mirni i za sve strane prihvatljivi način rješavanja nesporazuma. Sudionici ovih seminara bili su psiholozi, pedagozi, socijalni djelatnici i pravnici iz centara za socijalnu skrb, suci i tužitelji te drugi predstavnici pravosudnih dužnosti, članovi mirovnih vijeća i djelatnici općina.

U subotu 5. travnja 2008. godine na Hajdukovu je održan završni, treći modul za polaznike seminara »Ombudsman kao medijator«. Polaznici seminara bili su iz raznih krajeva Vojvodine: Sombora, Bačkog Petrovca, Bača, Srijemske Mitrovice, Indije, Pančeva, Vršca, Kanjize, Rume, Temerina, Beočina i Subotice.

U petodnevnom seminaru sudionici su razmatrali postupak medijacije kroz praksu, vještine postupka medijacije, vizualizaciju postupka i promoviranje medijacije u lokalnim zajednicama.

L. S.

Četvrti Sajam obrazovanja u Subotici

Na Sajmu obrazovanja, koji će se održati 15. i 16. travnja u Dvorani sportova, sudjeluju sve subotičke srednje škole, ali i više škole i fakulteti. Novina je to što će neke od srednjih škola prikazivati umijeće svojih učenika, poput srednje tehničke škole, čiji će učenici praktično raditi na štandu, ili ekonomske srednje škole, čiji će učenici pripremati hranu za posjetitelje. Prijevoz za učenike je organiziran u razmacima od po dva sata i prema tome će biti organiziran i glavni program na bini. Sajam će, kako je najavljeno, 15. travnja u 11 sati otvoriti pokrajinski tajnik za obrazovanje *Zoltán Jeges* i gradonačelnik *Géza Kusera*.

Upis prvašića u Sonti

Djece sve manje

Povijest školstva u Sonti dulja je od dva stoljeća * Od 1100 učenika koncem šezdesetih do 370, koliko ih je danas * Ove godine u prvi razred upisat će se svega 32 učenika mješovita nacionalna sastava, Hrvata je tek nešto više od polovice

Piše: Ivan Andrašić

Kvalitetan suživot Hrvata, Srba, Roma, Mađara i drugih naroda stoljetna je tradicija, kako same Sonte, tako i škole »Ivan Goran Kovačić«. Ratne devedesete razbile su ovu idilu. Pritisci su urodili plodom. Mnogi, osobito pripadnici mlade populacije, podlegli su prijetnjama i odveli su svoje obitelji u sigurnost, van granica Srbije, većinom u matičnu domovinu. Njihova tada mala djeca, danas su mladi ljudi koji već imaju i svoju djecu, ne vraćaju se. Danas, u vrijeme kad su Hrvati ipak sa statusom punopravne nacionalne manjine u ovoj državi, deklarativno sa svim manjinskim pravima, mladi opet odlaze. Ovoga puta ne strahuju od rata, nego traže bolje mjesto pod suncem, traže priliku koju ovdje nemaju. Pučki rečeno odlaze trbuhom za kruhom, odlaze u pokušaje ostanka i opstanka u novoj sredini, opet najviše u matičnu domovinu. I po statistici u Sonti ostaju oni, koji su ostavili iza sebe godine u kojima se ne razmišlja o natalitetu. Krug se zatvara, djece je sve manje, a smanjenjem broja djece, smanjuje se i postotak Hrvata, kako u selu, tako i među učenicima.

RAZREDA NEMA: I pokraj svih nastojanja odgovornih i pokraj lijepoga broja djece kojima je izborni predmet hrvatski jezik s elementima kulture, još se nije uspjelo u nakanama formiranja odjela s cjelovitom nastavom na hrvatskom jeziku. Ove teme dotakli smo se i u kratkom razgovoru s ravnateljem OŠ »Ivan Goran Kovačić« prof. Zvonkom Tadijanom. »Prvi problem nam je u sličnosti srpskog i hrvatskog jezika. Ljudi su godinama živjeli u jednoj državi kao pripadnici konstitutivnog naroda i sad se to preko noći okrenulo naglavce, postali su nacionalna manjina. Najteže je bilo

pokrenuti ljude, natjerati ih da prihvate novu realnost. U početku priče o obrazovanju na hrvatskom jeziku svi smo skupa bili nepripremljeni za taj korak. Nismo imali pripremljene kadrove, a s druge strane, roditelji su se pitali što će biti dalje. Što poslije četvrtog razreda, što poslije osmog. Danas je situacija sređena. Imamo gimnaziju na hrvatskom jeziku, djeci će se već od iduće školske godine nuditi internatski smještaj, tako da će djeca iz cijele Vojvodine biti u istom položaju. No, danas imamo drugi problem, a to je osjetno smanjenje broja djece. I kod roditelja u ruralnim sredinama, osobito u Podunavlju i Srijemu, još uvijek je prisutno puno skepse.

EDUCIRATI RODITELJE: Jednostavno, svi kao zajednica moramo raditi na edukaciji roditelja, moramo ljudima objasniti sve prednosti obrazovanja djece na materinjem jeziku. U predstojeću akciju upisa prvašića krećemo s anketom među roditeljima hrvatske nacionalnosti, no svjestan sam jedne poražavajuće činjenice, a to je da ćemo imati svega 32 prvašića, manje no ikada u povijesti naše škole, a hrvatske nacionalnosti je tek polovica djece. Do sada imamo pet generacija djece kojoj je izborni predmet hrvatski, ukupno sedamdesetak učenika. I to je krenulo teško, ljudi se plaše budućnosti, plaše se da im djeca neće biti rangirana ravnopravno s ostalima. Taj problem nije zastupljen samo u obrazovanju, nego i u kulturi, informiranju, pa čak i u političkom životu. Od toga ne možemo pobjeći, moramo na neki način natjerati ljude na pozitivna razmišljanja, natjerati ih da sami u sebi razriješite dvojbe i razbiju strahove. I prljave kampanje naših političkih stranaka u velikoj mjeri kreiraju mišljenje običnoga puka. Na razini

Zvonko Tadijan

države ni jedna stranka neće deklarativno biti protiv nacionalnih manjina, podržavat će njihova prava, no, kad se spustimo na teren, suočit ćemo se s nizom problema u ostvarivanju tih istih prava. U lokalnu, najveći problem je upravo proporcionalni izborni sustav, koji omogućava isplivavanje na površinu ljudi koji baš i nemaju veliki kredibilitet među biračima. Takvi kadrovi i ne mogu voditi neku realnu i sustavnu politiku, a obične ljude najviše iritiraju prepucavanja za koja se na koncu pokaže kako su ipak personalne naravi. Tu se krug zatvara, a na najvećem gubitku su školstvo, kultura i informiranje na jezicima nacionalnih manjina u lokalnu«, kaže za Hrvatsku riječ prof. Tadijan.

□kola u Sonti

Prva škola u Sonti sagrađena je davne 1779. godine. Bila je u svojoj Rimokatoličke crkve, a tek od 1920. postala je državna. Nastava se odvijala na trima jezicima: hrvatsko-srpskom, mađarskom i njemačkom, sa šest razreda, a pri školi je postojala i trogodišnja izobrazba koja bi odgovarala današnjim srednjim školama III. stupnja, odnosno »šegrtška škola«, koja je ugašena 1958. godine. Iste godine ova ustanova dobiva ime OŠ »Ivan Goran Kovačić«. Dan rođenja ovoga velikana hrvatske književnosti, 21. ožujka, slavi se kao Dan škole. Nastava se izvodila u trima starim adaptiranim zgradama, a nova škola je izgrađena 1961. Koncem šezdesetih godina prošloga stoljeća školu je pohađalo 1100 učenika, a od tada se bilježi stalan pad toga broja. Škola je dograđena 1982. godine i od tada se nastava izvodi u jednoj zgradi, sa suvremenim kabinetima za prirodne znanosti, informatičkim kabinetom, radionicama, knjižnicom i kuhinjom, a od 2005. godine i sportskom dvoranom od oko 1500 četvornih metara. Danas školu pohađa 370 učenika, raspoređenih u 16 odjela od I. do VIII. razreda.

»Urbani Šokci«, nova udruga u Somboru

Čuvari i njegovatelji kulturne tradicije šokačkih Hrvata

Udruga građana »Urbani Šokci« iz Sombora okuplja građane hrvatske nacionalne manjine-Šokace, te građane drugih naroda i nacionalnih manjina koji se dobrovoljno udružuju radi ostvarivanja ciljeva i zadataka utvrđenih Statutom

U velikoj je dvorani Hrvatskog doma u Somboru, u petak 4. travnja, održana Osnivačka skupština Udruge građana »Urbani Šokci«. Voditeljica Osnivačke skupštine bila je Marija Šeremešić, jedna od osnivačica ove udruge. Na Osnivačkoj je skupštini predloženo radno predsjedništvo i pročitao prijedlog Statuta.

Statut Udruge je jednoglasno usvojen, a potom su predloženi kandidati za predsjedništvo: Ružica Jelić, Ivan Šimunov, Petar Pašić, Marija Šeremešić i Zlatko Gorjanac. Izabran je i nadzorni odbor u kojem su Jela Golub, Erika Šimunov i Peter Mraković.

Predložen je i program rada koji uglavnom sadrži aktivnosti i projekte iz područja kulture.

CILJ UDRUGE: Udruga građana »Urbani Šokci« iz Sombora okuplja građane hrvatske nacionalne manjine-Šokace, te građane drugih naroda i nacionalnih manjina koji se dobrovoljno udružuju radi ostvarivanja ciljeva i zadataka utvrđenih Statutom. »Ova je udruga nepolitička, nestranačka, nevladina i neprofitabilna organizacija. Osim redovitih članova, u radu Udruge mogu sudjelovati i počasni članovi, prijatelji i simpatizeri, bez obzira na nacionalnu ili vjersku pripadnost«, rekla je u uvodnom izlaganju Marija Šeremešić.

Cilj Udruge je njegovanje nacionalnih i kulturnih običaja bačkih Hrvata, posebice Šokaca, očuvanje njihove baštine, specifičnog šokačkog govora i književnosti (šokačke ikavice kao nestandardnog hrvatskog jezika), narodnih nošnji, te zaštita njihovih prava i sloboda kao hrvatske nacionalne manjine koje su im zagaranirane Ustavom, kao i drugi propisi o zaštiti nacionalnih manjina Republike Srbije.

POZDRAVI I KUMSTVO: Osnivačkoj skupštini su prisustvovali ugledni gosti: konzulica gerant Generalnog konzulata RH u Subotici Ljerka Alajbeg, konzul savjetnik Generalnog konzulata RH u Subotici Anto Franjić, voditelj podružnice Hrvatske matice iseljenika u Vukovaru Silvio Jergović, prior karmelićanskog samostana u Somboru o. Anđelko Jozić, predsjednik somborske podružnice DZH-a Josip Zvonimir

Konzulica Ljerka Alajbeg uručuje darove predsjednici udruge Mariji Šeremešić

Pekanović, predsjednik HKUD-a »Vladimir Nazor« u Somboru Šima Raić, predsjednica udruge »Šokačka grana« iz Osijeka Vera Erl, ravnateljica Hrvatske čitaonice u Subotici Katarina Čeliković, predsjednik HKUPD-a »Mostonga« iz Bača Stjepan Čoban, predsjednik KPZH-a »Šokadija« iz Sente Zvonko Tadijan te predsjednik HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega Stipan Katačić.

Osnivanje ove udruge pozdravila je konzulica gerant Generalnog konzulata RH u Subotici Ljerka Alajbeg: »Mišljenja sam da su Šokci završili imati svoju udruhu kroz koju će negovati svoj hrvatski, šokački element. Šokci su raspršeni u nekoliko država. Koliko sam se mogla uvjeriti, oni su vrlo svjesni svog etničkog podrijetla, oni su Hrvati, ali su isto tako i Šokci koji ne zaboravljaju svoju tradiciju, kulturu i običaje koje će nastaviti negovati, a udruge koje se osnivaju bit će vrlo poticajne da se ne zaboravi šokačko naslijeđe. Nitko nije protiv organiziranja jednog hrvatskog korpusa, bilo da se organizira na nacionalnoj, nacionalno-zavičajnoj ili nacionalno-geografskoj osnovi«. Konzulica je poželjela puno uspjeha u radu ove nove hrvatske udruge. Ona je udruzi uručila knjigu o hrvatskim ljepotama i Vukovarsku golubicu kao simbol da šokački Hrvati »trebaju visoko poletjeti i postići velike i značajne rezultate«.

dileme i oni svoje programe usmjeravaju na taj način da neguju tradicijsku kulturu poštujući sve kulture i sve narode s kojima žive. Sve vaše programe podržavamo, oni su nam bliski i vjerujem da ćemo nastaviti dobro surađivati. Vjerujem da ćemo svi raditi na dobrobiti Hrvata, Šokaca i na dobrobit svih naroda koji žive na ovim prostorima jer bogatstvo raznolikosti i tradicije treba sačuvati, negovati i ostaviti pokoljenjima«.

Marija Šeremešić se zahvalila na ovim lijepim riječima i kumstvu »Šokačke grane« udruzi »Urbani Šokci«. Naime, ime »Urbani Šokci« je s dopuštenjem uzeto s međunarodnih okruglih stolova »Šokačke grane«. Predsjednica je uputila pozdrave i onima koji su bili spriječeni doći, a ovu udruhu podržavaju i žele joj uspješan rad, a to su: Radio Pečuh – redakcija na Hrvatskom jeziku, Zamjenica Pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine Antonija Čota, predstavnici KLD-a »Rešetari«, i predstavnici Udruge zagrebačkih Šokaca.

Zlatko Gorjanac

In memoriam

Marijan Brčić Kostić

U subotu, 29. ožujka, u Zagrebu je u 45. godini života preminuo predsjednik Društva vojvodanskih i podunavskih Hrvata Marijan Brčić Kostić. Rođen je u Subotici 1. srpnja 1963. godine, gdje je završio osnovnu i srednju školu, a u Zagrebu Poljoprivredni fakultet, dok je na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu bio apsolvant.

U kriznim i turbulentnim godinama kada se stvarala hrvatska država aktivno je sudjelovao u Domovinskom ratu kao pripadnik Hrvatske vojske, na što je posebno bio ponosan, kao što je bio ponosan i na svoj doprinos organiziranom radu iseljenih vojvodanskih Hrvata, čuvajući bogatstvo hrvatskog jezika, kulture i običaja bunjevačkih Hrvata, kojima je i sam pripadao. Marijanova radna karijera, kratka kao i njegov život, završila je na mjestu načelnika Odjela za ribarstvo i ruralni razvoj u Ministarstvu poljoprivrede Republike Hrvatske, a kao predsjednik Društva vojvodanskih i podunavskih Hrvata ostavio je dubok, neizbrisiv trag.

Marijan Brčić Kostić pokopan je 3. travnja na zagrebačkom groblju Markovo polje, a njegova prerana smrt velik je i nenadoknadiv gubitak Marijanovoj obitelji, Ministarstvu poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja te Društvu vojvodanskih i podunavskih Hrvata.

Zlatko Žužić

Gostovanje Subotičkog tamburaškog orkestra

Glazbeni dar somborskoj publici

Na velikoj je sceni Narodnog pozorišta u Somboru u četvrtak, 3. travnja, gostovao renomirani Subotički tamburaški orkestar. Koncert u Somboru održan je sa željom da preraste u tradiciju.

Spletom kompozicija iz Vojvodine za ovu prigodu nazvanim »Vojvodinom ravnom« započeo je koncert Subotičkog tamburaškog orkestra pod upravom koncert majstora *Stipana Jaramazovića*, a zatim su slijedile dvije poznate evergrin melodije »Sleep walk« i »La Bamba«. Poslije se izvođačima pridružio dirigent *Zoran Mulić* i upravljao orkestrom do kraja koncerta. On je zaslužan za karakterističan i prepoznatljiv stil svih interpretacija. Slijedile su – »Kievski wals«, »Igra sabljama«, uvertira *Franza Supea* »Laka konjica«, s kojom je orkestar prošle godine sudjelovao na Međunarodnom glazbenom festivalu u Belgiji i autorska kompozicija *Zorana Mulića* »Gipsy wals«, koja je prvo izvođenje imala prošle godine i do sada izvedena dva puta. Prvi dio programa je završen kompozicijom »Carmencita« i po prvi puta u povijesti tamburaške glazbe, specijalno za somborsku publiku, izvedena je uvertira za operu *J. Rossinia* »Pepeljuga«.

U drugom dijelu programa je pod upravom *Sonje Berte*, koja je nasljednica *Stipana Jaramazovića* i profesorica tambure u Glazbenoj školi u Subotici, izveden splet narodnih pjesama iz Vojvodine »Škripi đeram«.

U nastavku somborsku su publiku zabavili vokalni solisti *Antun Letić Nune* i *Josip Francišković* i solistica *Antonija Piuković*.

Koncertu su, pokraj brojnih ljubitelja tamburaške glazbe, nazočni bili i: predstavnik Generalnog konzulata RH u Subotici *Iva Aranjaš*, potpredsjednik HNV-a *Josip Pekanović*, predsjednik somborske podružnice DSHV-a *Mata Matarić*, predstavnici Somborskog tamburaškog društva na čelu s *Durom Parčetićem*, koji je i glavni organizator koncerta uz potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća. Domaćini su bili članovi HKUD-a »Vladimir Nazor«.

Za ovaj koncert tražila se karta više i nije se mogao završiti bez izlaska na bis. Za sam kraj izvedeno je »Malo bunjevačko kolo«, a *Zoran Mulić* je rekao: »Da nema ove pisme, ne bi bilo ni nas«.

Zlatko Gorjanac

Izložba u Somboru

Međunarodni bijenale ilustracije

U galeriji Kulturnog centra »Laza Kostić« u Somboru u utorak, 1. travnja, otvorena je izložba ilustracija nastalih na 44. zlatnom peru Beograda, u okviru 9. međunarodnog bijenala ilustracije. Izložene su ilustracije umjetnika iz - Hrvatske, Irana, Njemačke, Slovenije i Srbije. Izložbu »Zlatno pero Beograda« osnovali su Udruženje likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti i dizajnera Srbije (ULUPDS) i Radnički univerzitet »Đuro Salaj« u Beogradu 1959. godine. Ovu međunarodnu izložbu otvorio je *Dragoljub Varajić*, koji je i predsjednik Savjeta manifestacije.

Dragoljub Varajić otvara izložbu

»Čast mi je u ovom gradu kulture i umjetnosti otvoriti ovu uglednu međunarodnu izložbu ilustracije, koju organizira Udruga primijenjenih umjetnika Srbije. Ova specifična likovna disciplina, koja kod nas ima dugu tradiciju s 49 godina postojanja, najstarija je likovna manifestacija u Srbiji i prva manifestacija ilustracije u Europi«, rekao je *Varajić* te dodao: »Ova kreativna umjetnička djela svojom vrijednošću mijenjaju svijest o ovoj često marginalnoj disciplini likovne umjetnosti. Kada istražujemo šire kulturne prostore vidimo da je ilustracija, prateći pisanu riječ, nadgradila i proširila sliku o kulturnim i društvenim fenomenima, što je važan faktor u stvaranju društvene cjelovitosti i jedinstvu. U širem smislu, informacijski i estetski okviri ilustracije dospjeli su u veoma široke zone društvene svijesti u zbilji i uobrazilji čovjekove prakse i ponašanja.«

Na ovogodišnjem postavu sudjeluje 256 umjetnika, od kojih su 119 iz inozemstva s blizu 1000 eksponata. Postav u galeriji Kulturnog centra »Laza Kostić« je reduciran, ali su primat dobili nagrađeni radovi.

Međunarodno pero Beograda je upisano na kulturnoj mapi svijeta, a uspostavljeno je prije svih manifestacija u – Bratislavi, Bolonji, Barceloni, Tokiju i Lajpcigu. U redu velikih i uglednih manifestacija širi svoju misiju na širokim kulturnim prostorima kroz simpozije i prateće studijske izložbe i obrađuje značajne umjetnike i važna tematska istraživanja, što zaokružuje široku panoramu u ovoj specifičnoj likovnoj disciplini aktualnih i visokih domaćaja umjetnosti.

Izložba u Somboru otvorena je do 15. travnja.

Z. Gorjanac

Sadnja crvenog hrasta

Sombor još zeleniji

U sklopu projekta rekonstrukcije glavne ulice u Somboru u okviru pejzažnog uređenja, JKP »Čistoća« je započela sadnju stabala crvenog hrasta kako je projektom i predviđeno. Nakon ovog dijela posla u planu je da se zasaди još 68 stabala hrasta u dva reda.

Na Trgu svetog Đorđa nedavno su izvađeni bodoši, a nekoliko stabala će biti vraćeno. Prosječna starost ovog drveća je od 12 do 14 godina, a crveni hrast (*quercus rubra*) izabran je zbog svojih karakteristika – ne

oštećuje infrastrukturu, ne zahtijeva posebnu njegu, krošnje stabala se mogu oblikovati i nije alergogena vrsta. U planu JKP »Čistoća« je nastaviti održavati zelene površine primjereno dobroj praksi i na taj način približiti Sombor europskim trendovima i europskim standardima u održavanju zelenila. Cjelokupan projekt uređenja glavne ulice u Somboru vrijedan je oko 4 milijuna dinara. U okviru ovih radova bit će postavljeno 85 drvodrednih sadnica, a ostali dio uređenja se odnosi na dekorativno šiblje, tepih-travnjak i postavljanje stabilnog sustava za navodnjavanje. Vidljivo je, dakle, da će stabala biti više nego prije početka rekonstrukcije glavne ulice.

Z. Gorjanac

Veliki tamburaški orkestar HKPD »Matija Gubec« iz Rume

Perjanica Društva s rumskog Brega

HKPD »Matija Gubec« iz Rume jedno je od najstarijih društava u Vojvodini. Osnovano je davne 1919. godine, i do danas radi bez prekida. Društvo broji 420 članova, raspoređenih u nekoliko sekcija. Iz škole za tamburu, koja radi pri Društvu, popunjava se tamburaški orkestar. Perjanica rada društva je, svakako, Veliki tamburaški orkestar, koji u punom sastavu broji 32 člana. Zahvaljujući upravo ovom orkestru Ruma je postala festivalski grad, jer je Društvo »Matija Gubec« jedno od osnivača »Festivala muzičkih društava Vojvodine«. Orkestar je sudjelovao na svim dosadašnjim festivalima, i tom prilikom osvojio 12 zlatnih, 6 srebrnih i 5 brončanih plaketa. Orkestar je također i jedan od osnivača »Festivala jugoslavenske tamburaške glazbe« u Osijeku 1937. godine, gdje je izveo kompoziciju »Dalmatinski šajkaš«. Danas je to »Festival hrvatske tamburaške glazbe« na

koncert u velikoj dvorani »Kulturnog centra« u Rumi. Godine 2005. to je bio koncert »100 rumskih tamburaša«, kada je na pozornici bilo upravo 100 tamburaša, a gošća je bila i *Vera Svoboda*.

Orkestar je sudionik festivala »Sava Vukosavljev« u Zmajevu, a stalni je suradnik Kulturno-istorijskog društva »PČESA« iz Novog Sada. Zapažene nastupe orkestar je imao i kao gost kod drugih društava.

Orkestar je u ljeto 2005. snimio CD u studiju »M« Radio Novog Sada s 21 kompozicijom *Josipa Jurca*, inače dirigenta ovog ansambla, a »Sremska televizija« snimila je 12 spotova od snimljenog materijala. Promocija ovog albuma održana je 19. studenoga 2005. godine u prepunoj dvorani »Kulturnog centra« u Rumi. Promociju su pratili RTV Novi Sad i Sremska televizija. A prošle 2007. godine, povodom obilježavanja 260 godi-

kome je Veliki tamburaški orkestar nositelj dvije srebrne i dvije brončane plakete.

U svojoj dugoj povijesti orkestar je imao bezbroj nastupa širom naše zemlje, pa i inozemstva. Sudjelovao je na brojnim smotrama, kao i u emisijama radija i televizije.

Zadnjih godina značajniji nastupi su bili u koncertnoj dvorani »Lisinski« u Zagrebu 2002. godine, zatim cjelovečernji koncert u dvorani »Siget« 2003. godine, također u Zagrebu, kao i cjelovečernji koncerti u Zaprešiću i Vukovaru. Nastup na »Vinkovačkim jesenima« i raznim susretima srodnih društava svakako doprinosi velikoj koncertnoj aktivnosti orkestra. Značajan koncert održan je u Novom Sadu u studiju »M«, a članovi orkestra su sudjelovali i u emisijama TV Novi Sad – »Vojvodanske zlatne žice«.

Svake godine Veliki tamburaški orkestar HKPD »Matija Gubec« održi svoj godišnji

na doseljavanja Hrvata u Rumu, orkestar je izdao i drugi CD. Također je izdana i knjiga *Ratka Rackovića* »Doseljavanje i duhovni život Hrvata u Rumi«. Vokalni solisti, inače stalni članovi orkestra, su: *Dušan Stupar*, *Marija Benčić*, *Bogdan Dejanović*, *Katarina Atanacković*, kao i najmlađa *Dunja Divić*.

Na repertoaru Velikog tamburaškog orkestra, pokraj djela klasične glazbe najpoznatijih svjetskih skladatelja, nalaze se i neprolazne starogradske pjesme, ruske romanse, kao i tamburaške pjesme Slavonije i Vojvodine. Posljednjih godina orkestar izvodi i veliki broj skladbi sa zavičajnim motivima Rume, Srijema i Vojvodine, a čiji je autor dirigent i umjetnički ravnatelj Društva *Josip Jurca*, koji je redoviti sudionik raznih festivala, kao što su: »Vojvodanske zlatne žice«, »Zlatna tamburica« i »Mitrovačka pesma« na kojima je osvajao razne nagrade.

Nikola Jurca

Problemi HKPD »Jelačić«
iz Petrovaradina

I dalje bez vlastitoga prostora

HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina, koji posljednjih godina vrlo uspješno djeluje, te svojim brojnim nastupima u zemlji i inozemstvu privlači veliku pozornost, još uvijek nema vlastite prostorije. Društvo za sada za svoje potrebe koristi prostorije Vikarijata srijemskog. Ipak, vodstvo »Jelačića«, a također i svi članovi Društva, nadaju se kako će se pronaći rješenje, te će i oni dobiti svoje prostorije, čime bi se i njihov rad svakako poboljšao.

Posljednjih godina su vodeći ljudi u hrvatskoj zajednici u Srbiji nagovještavali kako bi rodna kuća najpoznatijeg hrvatskog bana, Josipa Jelačića, mogla biti otkupljena, te bi tu i HKPD »Jelačić« dobio odgovarajuće prostorije. Također bi tu bile i prostorije HNV-a, čime bi se vodstvo HNV-a približilo i ovoj regiji, točnije Srijemu. Osim toga, zamišljeno je da se cijela rodna kuća bana Josipa Jelačića uredi i bude značajna turistička destinacija koju bi turisti obavezno posjećivali prilikom dola-

ska u Petrovaradin i Novi Sad. Položaj kuće svakako tomu ide u prilog, jer se nalazi u tzv. »Gradiću«, kako ovaj dio grada zovu Petrovaradinci, a koji je ispod poznate Petrovaradinske tvrđave, a u neposrednoj blizini je i crkva sv. Jurja u kojoj je 1801. godine kršten ban Jelačić. Ovo je osobito interesantno turistima iz Republike Hrvatske, gdje, na žalost, veliki broj njih i ne zna kako je ban rođen u Petrovaradinu, te bi im ovo bilo iznimno interesantno za posjetiti, a tu bi ih svakako dočekao i netko od predstavnika hrvatske zajednice u Srbiji iz Petrovaradina, te bi se turisti mogli upoznati i s radom Društva koje nosi ime ovog hrvatskog velikana, čije ime nosi i najpoznatiji zagrebački trg. Ipak, za sada su ovo samo želje, i osim želja još uvijek nema ničeg konkretnog. Na spomenutoj kući stoji ploča koja s natpisom da je tu rođen ban Jelačić, ali se ta ploča nalazi na katu tako da ju skoro nitko i ne primjećuje. U podrumu se nalazi vinarija »Ban«, koja svojim natpisom privlači pogled prolaznika, ali rijetko tko zna po čemu je dobila ime.

U iščekivanju pronalaženja rješenja u svezi s odgovarajućim prostorom, HKPD »Jelačić« se i dalje trudi organizirati svoj rad što uspješnije u prostoru koji sada koristi.

Igor Kušeta

Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić pohodio niz župa

Hrvati se konačno vraćaju u Posavinu

Kardinal Puljić blagoslovio je temelje i položio kamen temeljac za novu crkvu u Koraću te je time simbolično označen i početak povratka u ove krajeve * Stara crkva, kako kaže župnik župe Koraće fra Ivan Marić, doživjela je nesretnu sudbinu te je srušena 1992. godine. No, župnik naglašava kako se nada polako vraća * Kardinal, koji je posljednjih dana boravio u pohodu Posavini i drugim dijelovima BiH, pozvao je još jednom hrvatske političare da na predstojećim općinskim izborima u listopadu ove godine izađu s jedinstvenom listom za područje Republike Srpske

Piše: Arijana Beus

BOSANSKIBROD – Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić blagoslovio je temelje crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Koraću pokraj Bosanskog Broda.

Ovim činom simbolično je označen i početak povratka, obnove života i znak nade za ovaj ratom

ni, a znatnu pomoć dala nam je Vlada Republike Hrvatske, dok su određenu pomoć dali iz Vlade Federacije i Vlade RS«, kazao je župnik vlč. Filip Maršić, pojašnjavajući kako je crkva ovih dana dobila i svoj krov, te se uređuje prostor ispred crkve. »Ukoliko skupimo dovoljno sredstava za

bavi. Kazao je kako je velika tajna da se Isus izjednačio s onima koji trebaju ljudsku pomoć. Istaknuo je veliku poniznost s. Lujze i njezinu spremnost prepoznati volju Božju i prihvatiti žrtvu. Kardinal Puljić je napomenuo kako se danas nerijetko ljudi tuže da više nema radost.

»Tamo gdje nema spremnosti na žrtvu i darivanje, nema radosti. Mi, kršćani, ne smijemo se dati zapljusnuti mentalitetom egoizma nego nas treba prožeti Kristovo uskrsnuće odnosno života nad smrti i dobra nad zlom. U ovo dobra prije deset godina u kripti srušene crkve mnogi od nas su strepili i pitali se, hoćemo li tu i završiti svoj životni hod kao u srušenoj grobnici. Hvala Bogu, nije eksplodirala postavljena eksplozivna naprava postavljena u kripti. Bog je htio da ostanemo živi i darovao nam život«, kazao je kardinal. Pohodio je i gradilište nove župne i samostanske crkve na Plehanu koja je također pokrivena ovih dana, te je stavljena i vanjska fasada.

POZIV NA JEDINSTVO POLITIČARA: Kardinal, koji je posljednjih dana boravio u pohodu Posavini i drugim dijelovima BiH, pozvao je još jednom hrvatske političare da na predstojećim općinskim izborima u listopadu ove godine izađu s jedinstvenom listom za područje Republike Srpske. Župnik kaže kako je osobno inicirao ideju stvaranja jedinstvene hrvatske liste za područje RS-a, što je prema njegovu mišljenju jedan od načina kako riješiti pitanje povratka u Bosansku Posavinu. Kazavši kako ga veseli svaki pokušaj zajedničkog hrvatskog nastupa u ovom dijelu zemlje, fra Ivan je izrazio nadu da će ovakve i slične inicijative pridonijeti poboljšanju sveukupnog položaja hrvatskog naroda u RS-u. Dogovor oko zajedničke liste na predstojećim izborima postigli su HDZ BiH i HSS-NHI, dok se razgovori i dalje nastavljaju s ostalim hrvatskim strankama.

opustošeni prostor. Pred oko 1500 visokih uzvanika iz svih dijelova BiH i Hrvatske kardinal Puljić blagoslovio je temelje i položio kamen temeljac za novu crkvu. Stara crkva, kako kaže župnik župe Koraće fra Ivan Marić, doživjela je nesretnu sudbinu te je srušena 1992. godine. No, župnik naglašava kako se nada polako vraća.

NASTAVLJA SE UREĐENJE CRKVE: Kardinal Vinko Puljić prije posjeta Bosanskom Brodu obišao je i gradilište nove župne crkve u Derventi. Župna crkva sv. Jurja u Derventi gradi se na mjestu crkve koja je minirana u ratu 1992. godine.

»Obnovu crkve započeli smo 19. lipnja prošle godine. Najveći dio su financirali sami župlja-

podmirenje dugova, ako Bog da ovog ljeta nastavljamo s unutarnjim uređenjem crkve«, istaknuo je vlč. Maršić napominjući kako je župa prije rata brojala oko 9000 vjernika u oko 2300 obitelji, dok je danas 347 katolika u 176 obitelji. Kardinal je blagoslovio i ponovno otvoreni samostan sestara milosrdnica u Derventi.

LJUDI SE TUŽE KAKO NEMA RADOSTI: Sestra Marija Korona istaknula je kako će kapela i samostan biti posvećeni sv. Lujzi de Marillac, koja je zajedno sa sv. Vinkom Paulskim, utemeljila zajednicu sestara milosrdnica. U prigodnoj propovijedi kardinal Puljić je kazao kako je samostan poput gnijezda u kojem će Gospodin stanovati i biti škola lju-

Obljetnica Katoličkog školskog centra

Kardinal Vinko Puljić boravio je u posjetu Bihaću i bihačkoj župi sv. Ante, gdje je obilježena druga godišnjica utemeljenja Katoličkog školskog centra »Ivan Pavao II.« – Škole za Europu. Kardinal se, u pratnji banjolučkog biskupa msgr. dr. Franje Komarice, osnivača ove školske ustanove, susreo s nastavnicima i učenicima KŠC-a, nakon čega su dvojica biskupa obišla i katoličko groblje Žegar, gdje su ispred središnjeg križa upalili svijeće poginulim braniteljima HVO-a i svim pokojnima. U župnoj crkvi sv. Ante kardinal Puljić je predvodio svetu misu, a u Domu kulture nazočio je bogatom kulturno-umjetničkom programu koji su, njemu u čast, priredili učenici bihačkog KŠC-a. Katolički školski centar u Bihaću nastavak je davno započetog katoličkog školstva u gradu na Uni, čije su temelje 1894. udarile časne sestre Klanjateljice Krvi Kristove, otvorivši osnovnu školu u svom samostanu, koji Bišćani i danas nazivaju Klosterom.

Osječki susreti gospodarstvenika

Raste interes za regionalnu suradnju

Dvjestotinjak je tvrtki sa sjevera Bačke ostvarilo od 45 do 50 milijuna dolara prekograničnoga prometa, a to je 20 puta više u odnosu na početak suradnje, ali to nije sve, jer kreću viši oblici suradnje i sve više tvrtki iz Hrvatske spremno je na ulaganja u proizvodnju, ali i na plasman roba na treća tržišta, kaže Slobodan Vujinović

Tradicionalni, 7. susreti gospodarstvenika dviju regija, Slavonsko-baranjske i Sjeverno-bačke, održani su prošloga tjedna u Osijeku u organizaciji Hrvatske gospodarske komore – županijske komore Osijek i Regionalne privredne komore u Subotici. Slavonsko-baranjskim gospodarstvenicima predstavilo se petnaestak tvrtki iz Subotice i okolice: Agria d.o.o. – proizvodnja univerzalnih pneumatskih sijačica, Capriolo d.o.o. – proizvodnja i prodaja bicikala i fitnes opreme, Iintercord d.o.o. – proizvodnja gumenih dijelova i vulkanizerske usluge, Yum-commerce – građevinarstvo i završni radovi, Starter d.o.o. – izrada i popravak elektromotora i komutatora, Željezničar AD – proizvodnja muške i ženske konfekcije, Toplica d.o.o., Panontextil, Slobodna zona u Subotici, ZZ Vočko iz Tavankuta i druge.

DOBRODOŠLI SUSRETI:

Vrijeme je svjedok da su ovakvi susreti dobrodošli i našim gospodarstvenicima, ali i onima iz Sjeverno-bačkog okruga, rekao je *Zoran Kovačević*, predsjednik županijske komore u Osijeku, i od stidljivih jedva 3 milijuna dolara prekograničnoga prometa u 2000. godini, danas se već govori o 75 milijuna dolara, a brojke će, baš kao i suradnja, rasti. Dakako da tvrtke iz srca Slavonije ne ostvaraju suradnju samo s vođanskim gradovima Suboticom i Somborom, već sa Srbijom općenito. Gotovo se svakoga mjeseca otvara poneko predstavništvo u susjednoj Republici. Od tridesetak tvrtki, koje su stidljivo otpočele suradnju prije 7 godina, danas ih je iz ove regije već više od tristo i zanimanje stalno raste. Na svibanjskom će Sajmu u Novom Sadu sudjelovati tridesetak osječko-baranjskih tvrtki na više od 300 četvornih metara, što svjedoči o sve kvalitetnijem razvitku dobrosusjedskih odnosa.

I *Slobodan Vojinović*, predsjednik Regionalne privredne komore u Subotici slaže se s kolegom i iznosi podatke da je dvjestotinjak tvrtki sa sjevera Bačke ostvarilo od 45-50 milijuna dolara prekograničnoga prometa, a to je 20 puta više u odnosu na početak suradnje, ali to nije sve, jer kreću viši oblici suradnje i sve više tvrtki iz Hrvatske spremno je na ulaganja u proizvodnju, ali i na plasman roba na treća tržišta jer Srbija ima najbolju sporazum

UNAPREĐIVANJE SURADNJE: Skup su pozdravile i konzulica-gerant *Ljerka Alajbeg*, voditeljica generalnog konzulata RH u Subotici, te vice-konzulica *Marija Bakoč* iz konzulata RS u Vukovaru, što svjedoči o zanimanju dviju država za unapređivanje prekogranične suradnje. I dok gospođa Bakoč nije htjela komentirati hoće li priznanje Kosova od strane Republike Hrvatske imati utjecaja na daljnje unapređivanje suradnje, Ljerka je Alajbeg to prokomentirala ovako: »Taj čin je protekao dosta dobro, istina RS je povukla svoje diplomatske predstavnike, no evo kolegica i ja smo danas ovdje, a to već dostatno govori samo za sebe. Gospodarstvo je temelj svake druge suradnje i Kosovo tu ne smije biti kamen spoticanja. Gospodarska suradnja nema alternativu, posebice ovo naše gospodarstvo koje je stoljećima bilo kompatibilno bez obzira na državne granice i sustave, tradicija koju imamo, ljude koji se poznaju, nepostojanje jezične, kulturološke i drugih barijera, sve to govori u prilog daljem unapređivanju odnosa između naših susjednih

država. Ja ovo mogu reći i iz kuta diplomata koji je dugo godine bio u Bruxellesu, gdje se vidno cijeni regionalna suradnja, a ovaj trokut, Hrvatska, Mađarska i Srbija, odnosno Vojvodina, ima puno šanse da stekne simpatije EU-u, da povuče značajna sredstva iz raznih fondova, posebice sada kada smo na pragu EU-a, eto Hrvatska već za koju godinu, a i Srbija uskoro jer vjerujem da će na skorim izborima u Srbiji pobijediti demokratska i proeuropska Srbija.«

U bolju suradnju uvjeren je i *Ivan Vojnić Tunić*, izvršni tajnik PRK-a u Subotici i čovjek zadužen za poljoprivredu i prehrambenu industriju, poduzetništvo i kretanje malih i srednjih poduzeća. Na upit: »Kako danas živi seljak na sjeveru Bačke?« Odgovorio je kratko i škrto: »Teško«. A kako i ne bi, suočen s usitnjenim posjedom, slabim ulaganjem u poljoprivredu, nesređenim tržišnim odnosima pa i ostavljen Božjoj volji, a moramo znati da je Sjeverno-bačku regiju u prošloj godini pogodila katastrofalna suša čija se šteta procjenjuje na 76 milijuna eura i čije će posljedice svi osjećati još nekoliko godina.

U spomenutoj regiji više od 7 tisuća obitelji živi isključivo od poljoprivrede, a onih koji se osim zemlje bave još nečim ima više od 40 tisuća, tako da tu brojku možemo slobodno zaokružiti na 50 tisuća onih čije su oči uprte u nebo. Površine koje obrađuju kreću se od 0,5 hektara do nekih desetak ili dvadesetak, a malo je onih koji obrađuju 50, 100 ili 200 ha. Ono što treba donijeti bolje dane je udruživanje, zadrugarstvo i clusteri, a seljak je to već prepoznao. Sve je više nasada voća, gotovo 5 tisuća hektara, i povrća, više od 4 tisuće hektara, a neki se okreću i vinu s pijeska, no nisu zanemarive ni pšenica i kukuruz jer to je ovdje tradicionalna proizvodnja koju samo treba unaprijediti.

Slavko Žebić

Na susretima su bili i gospodarstvenici iz Subotice

s Ruskom federacijom u regiji. Naime, izvoz robe iz Srbije, na veliko rusko tržište, ali i na tržišta Indije i Kine, oslobođen je carine što znači da je ova roba jeftinija u startu i, samim tim, bliže ovim sve zahtjevnijim tržištima. Vojinović je istaknuo i pozitivnu stranu CEFTE koja je nadomjestak za nekada organizirano i dosta veliko jugoslavensko tržište. Ona priprema kandidate za EU, te na pravila koja vladaju u Europi, jer ruku na srce, i jedni i drugi imamo još uvijek slabu proizvodnju i skupa financijska sredstva, ali ako se budemo udruživali, zajedno ćemo biti jači.

rala ovako: »Taj čin je protekao dosta dobro, istina RS je povukla svoje diplomatske predstavnike, no evo kolegica i ja smo danas ovdje, a to već dostatno govori samo za sebe. Gospodarstvo je temelj svake druge suradnje i Kosovo tu ne smije biti kamen spoticanja. Gospodarska suradnja nema alternativu, posebice ovo naše gospodarstvo koje je stoljećima bilo kompatibilno bez obzira na državne granice i sustave, tradicija koju imamo, ljude koji se poznaju, nepostojanje jezične, kulturološke i drugih barijera, sve to govori u prilog daljem unapređivanju odnosa između naših susjednih

Najveći i najuspješniji međunarodni sajam automobila

Zagreb Auto show 2008.

U vrijeme kada je prvi put u povijesti hrvatskog naftnog tržišta cijena litre eurodizela premašila vrijednost litre eurosupera, kada se dogodilo ono što se prije manje od deset godina nije moglo zamisliti ni u najgorim scenarijima, u Zagrebu je održan još jedan, do sada najveći i najuspješniji međunarodni sajam automobila, motocikala i prateće industrije – Zagreb Auto Show. Ni razmjerno visoka cijena ulaznica (45 kuna), ni prometni kolaps na svim prilazima Zagrebačkom velesajmu, a bile su zablokirane i ulice susjednih kvartova, nisu tih »automobilskih« dana spriječile brojne posjetitelje iz cijele Hrvatske da uživaju u paradi limenih ljepotana i upoznaju najnovija dostignućima automobilske industrije.

Najveći i najprestižniji salon automobila u srednjoj i jugoistočnoj Europi ove je godine rekordnim posjetom od 216.000 posjetitelja (oboren je i dnevni rekord od 40.000 posjetite-

lja) i brojem izlagača nadmašio sva očekivanja te po prvi put ugostio čak 51 automobilski brend i 35 moto brendova. Od 28. ožujka do 6. travnja predstavljeno je više od 100 premijera, konceptnih izvedaba i bolida, uz najbogatiji prateći program i jednom jedinstvenom premijerom – svojim vlastitim noćnim izdanjem. Na 72 tisuće četvornih metara izložbenog prostora, raspoređenih u 17 paviljona, predstavilo se više od 640 izlagača iz 37 zemalja. Zastupljena su 42 proizvođača automobila koji su javnosti prikazali čak 348 različitih modela, dok je u sklopu Moto Showa bilo prisutno 30 proizvođača motocikala i skutera s 200 modela.

PREMIJERE I VICEPREMIJERE: Podatak da su na ovogodišnjoj priredbi u kategoriji automobila prikazane dvije svjetske i deset europskih vicepremijera, 23 hrvatske premijere, pet koncepata, dva trkača automobila i jedno demo vozilo, te da je u kategoriji vozila za

koje je potrebna kaciga prikazano 29 hrvatskih premijera motocikala, 29 hrvatskih premijera skutera i četiri hrvatske premijere četverocikala, potvrđuje uspješnost i stalnu uzlaznu putanju Zagreb Auto Showa, što je rezultiralo ovogodišnjim ulaskom u B rang sajmovaja dodijeljen od OICA-e (Međunarodne udruge proizvođača automobila, ujedno zadužene za salone po cijelom svijetu), što konkretno znači da je Zagreb Auto Show službeno rangiran odmah iza najvećih auto sajmovaja Ženeve, Pariza i Frankfurta. Program izlaganja ovogodišnjeg salona činile su četiri velike cjeline: Auto Show, Moto Show, Audio Show, te oprema i dijelovi, preciznije, osobni automobili, sportske izvedbe i prerade automobila, terenski i dostavni automobili, motocikli, skuteri, dijelovi, oprema i pribor, tuning vozila, njega i održavanje, rezervni dijelovi, dijagnostika i servisna oprema te financiranje i usluge.

U okviru Auto Showa svjetsku vicepremijeru imali su Audi RS6 Avant i Chevrolet Aveo s trojim vratima. Kao europske vicepremiere u Zagrebu smo vidjeli Nissan Murano te Volkswagen Passat CC. Od 43 automobila koji su imali hrvatsku premijeru spomenut ćemo: Alfa Romeo 8C Competizione, Audi A3 Cabriolet, BMW-a 120i Cabrio, M3 i X6 i Drive50i, Citroena C5, Dacia Sandero, Fiat Grande Punto Abarth, Opel Agilu, Renault Koleos, Seat Leon WTCC 2,0 TDI FR, Škoda Superb... Kod Mercedesa svakako treba izdvojiti C 220 CDI TI, C 63 AMG, CL 63 AMG i SLR Roadster. Veliki interes pobudio je i MINI Cooper Cabrio, MINI Clubman, Suzuki Splash... Od koncepata u Zagrebu su predstavljeni Peugeot 308 SW Prologue kao i Peugeot 908 Le Mans.

POP RATNI SADRŽAJI: Pokraj brojnih test vozila za probnu vožnju, posjetitelji su mogli

uživati i u brojnim popratnim sadržajima kao što su Auto i moto slalom, Off road show, Oldtimer show. Bile su tu i brojne automobilske utrke, a za ljubitelje moćnog zvuka održan je Car Audio & Tuning Show, međunarodni sajam akustike i tuning opreme, u sklopu kojeg je održano natjecanje u ekstremnoj glasnoći zvuka.

Sudeći po gužvi koja se neprekidno stvarala, za posjetitelje je vrlo zanimljiv bio i paviljon 8b u kojem je »nastupala« hrvatska policija. Kolona građana je na ovom MUP-ovom štandu provjeravala stanje svojih bodova »zarađenih« u prometnim prekršajima, mjerila količinu alkohola u krvi, na simulatorima »doživljavala« prometne nesreće, upoznava se s najnovijim tehničkim dostignućima prometne policije, uključujući i specijalna policijska vozila, popularno zvana »presretači«, ali i uživala u lijepim policijskim službenicama koje su to sve omogućavale.

Posjetitelje je Auto Show ugodno iznenadio i po prvi put poklonio dvije nagrade: novu Mazdu 6 i Toyota Prius Lunu, dok je Auto kuća Zubak kao nagradu iz svog asortimana poklonila VW Tiguanu.

Na kraju Zagreb Auto Showa saznali smo i »povjerljivu« informaciju kako postoje četiri ozbiljna kandidata za kupnju tvornice automobila »Zastava« iz Kragujevca. Osim General Motorsa, za kupnju se zanimaju i austrijsko-kanadska tvrtka Magna Steyr, kineski div FAW i njemački Volkswagen, a priča se kako je svaki od ovih potencijalnih vlasnika za kupnju i modernizaciju »Zastave« spreman uložiti oko 300 milijuna eura i preuzeti obvezu zadržavanja svih 3900 uposlenika.

Zlatko Žužić

Nova knjiga u nakladi Instituta »Ivan Antunović«

Razgovori s Antom Sekulićem

Nakladom Katoličkog instituta za kulturu povijest i duhovnost »Ivan Antunović« objelodanjena je knjiga *Andrije Kopilovića i Milovana Mikovića »Razgovori s Antom Sekulićem«*. Knjiga je nastala tijekom više razgovora vođenih 2006. i 2007. godine, s ovim uglednim hrvatskim književnikom i znanstvenikom.

Ante Sekulić (Tavankut, 16. studenoga 1920.), najveći dio svoje znanstvene pozornosti usmjerava na istraživanje jezika, običaja i povijesti bačkih Hrvata i onih pojedinaca koji su svojim umom i perom tijekom minulih stoljeća bili svjetionici hrvatskom puku u

Podunavlju. Objavio je preko pedeset književnih i znanstvenih djela i više stotina radova u periodici. Član je Društva hrvatskih književnika, Matice hrvatske, Hrvatskog P.E.N.-a, Hrvatskog filološkog društva, Hrvatskog mariološkog instituta u Zagrebu, Instituta »Ivan Antunović« iz Subotice, redoviti je član Papinske marijanske akademije u Rimu i drugih znanstvenih udruga, dopisni je član HAZU.

O odrastanju u ozračju karmela, karmelićanskog samostana u Somboru gdje je tijekom školovanja proveo dio djetinjstva i mladosti, s Antom Sekulićem razgovara mons. dr. Andrija Kopilović, a o njegovu književnom i znanstve-

nom radu razgovara s Milovanom Mikovićem. U knjizi je pružena do sada najpotpunija bibliografija A. Sekulića, a također i izbor iz njegova pjesništva. »Veoma su različiti i raznovrsni razlozi zbog kojih ljudi pričaju ili pišu svoje životopise«, zapisao je Ante Sekulić u predgovoru ove knjige. »U tom se poslu služe uspomnama, sjećanjima, zbiljskim i ozbiljnim podacima a obilato rabe maštu, životne privide i nedosnivane snove. Obilato se životopise začini s malo radosti a više tuge, rijetkim radostima a obilatim tugama, nedaćama i nemilosrdnim udarcima. I meni naviru brojne misli u trenucima kad se odlučujem zabilježiti

podatke o sebi, te na želju dragih mi ljudi nanizati pregršt podataka, doživljaje, iskustva pa i prebolne udarce života koje su potresale moju osobnost: duhovnu, umnu i tjelesnu«.

J. B.

»Političke prakse (post)jugoslavenske umjetnosti« u MSUV

Propitivanje odnosa politike i kulture

U Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine u Novom Sadu postavljena je izložba pod nazivom »Političke prakse (post)jugoslavenske umjetnosti«. Riječ je o projektu koji se bavi istraživanjem društveno-političkih i ekonomskih uvjeta koji vode k današnjoj umjetničkoj praksi u post-socijalističkom prostoru bivše Jugoslavije. U okviru izložbe predstavljena su dva segmenta: »TV Galerija« i »Primijenjena javnost«.

Ideja za ovakav projekt ostvarena je na poticaj kustosice i povjesničarke umjetnosti Dunje Blažević koja je uređivala priloge

o suvremenoj umjetnosti u kulturnim emisijama »Petkom u 22« i »Druga umjetnost«. Ta serija kasnije je prerasla u redovitu mjesečnu emisiju pod nazivom »TV Galerija«, koja se u jugoslavenskoj mreži emitirala do 1991. godine. Razlozi za izložbu o jednoj televizijskoj emisiji iz druge polovice 80-ih tiču se s jedne strane samih medija i njihovih sadržaja, a s druge strane međudnosa politike i kulture.

Izložba je, čini se, s razlogom postavljena u podzemnu galeriju muzeja, jer je taj prostor bez prozora i dnevne svjetlosti potpuno prikladan da uz prigušeno osvijetljenje do izražaja dođe sedam tele-

vizijskih prijemnika na kojima se neprestano emitira 13 emisija iz serijala »TV Galerija«, ustupljene iz arhiva Radio Televizije Beograd. Emisije su zanimljive kao simptom ne samo kulturne i umjetničke scene tadašnje Jugoslavije, nego i javne televizije, društva i države u kojoj su takvi projekti bili omogući. Danas sačuvane snimke tih emisija možemo promatrati i kao materijalne ostatke jedne ideologije. Uz prepletanje tona TV emisija, promatračevu pažnju privlače i poruke ispisane bijelim slovima na potpuno tamnim zidovima prostorije. »Boje su za mene stranke, umjetnost je politika, a prava poli-

tika je samo umjetnost« – jedan je od »grafita« na zidu, kreacija *Avgusta Černigoja*.

Središnje djelo izložbe »Primijenjena javnost« je takozvana Kutija za referendum, autora *Dalibora Martinisa*. Na poklopcu kutije nalazi se referendumsko pitanje u prijevodu s engleskog – »Umjetnost je apsolutna istina, osmišljena od strane umjetnika?« Za potvrđan odgovor posjetitelj je pozvan izvaditi jednu svijeću iz kutije i upaliti je. U slučaju da je odgovor »ne«, slobodan je ugasiti jednu od svijeća koja već gori. Dalibor Martinis vizualni je i video umjetnik iz Zagreba, koji je jedno od najznačajnijih imena početaka i razvoja jugoslavenske video umjetnosti.

Ovaj projekt organiziran je u suradnji četiriju gradova. Prvo prikazivanje premijerno je, prije nekoliko mjeseci, mogla vidjeti zagrebačka publika, s obzirom da je projekt između ostalih financiralo Ministarstvo kulture RH. Nakon novosadske, izložbu će imati prigodu vidjeti zainteresirani u Beogradu i Sarajevu.

Cijela ova izložba isprepletena je porukama koje obasipaju promatrača, što kao grafiti sa zidova, što kroz TV emisije, što kroz referendumsku kutiju. Zainteresirani izložbu mogu pogledati do 12. travnja.

Dijana Prčić

Dva sastanka uprave HKPD »Tomislav«

U subotu 5. travnja, održan je sastanak Uprave HKPD »Tomislav« i predstavnika Zajednice kulturnih udruga (ZAKUD) Vukovarsko-srijemske županije. Sastanak je otvorio predsjednik HKPD »Tomislav« *Mato Groznica*, uz podsjećanje na temelje potpisane Deklaracije (Ruma, 19. prosinca 2004.) između hrvatskih udruga Srijema i ZAKUD-a.

Predsjednik ZAKUD-a Vukovarsko – srijemske županije *Andrija Matić* istaknuo je kako se mora uspostaviti snažnija suradnja između ZAKUD-a i srijemskih udruga potpisnicima deklaracije, kao i da udruge mogu očekivati sve vrste potpore koje su o moći ZAKUD-a.

Tajnik ZAKUD-a *Stjepan Đurković* je istaknuo da šest srijemskih udruga trebaju organizirati jednu svoju manifestaciju koja bi se organizirala svake godine u drugom mjestu, što je bilo ranije i dogovarano, a nije realizirano. Na kraju sastanka dogovoreno je da HKPD »Tomislav« 3. svibnja gostuje u Drenovcima.

U ponedjeljak, 8 travnja, uprava HKPD »Tomislav« primila je predstavnike Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu. Izaslanstvo Veleposlanstva činili su zamjenik veleposlanika *Branimir Lončar* i suradnici *Filip Damjanović* i *Darko Ruso*.

Glavna tema sastanaka bila je izgradnja doma HKPD »Tomislav«, odnosno realizacija projekta pod nazivom »Naša kuća«. Tajnik udruge *Ivan Radoš* predočio je koliko je potporu dosad pružila Vlada RH preko Veleposlanstva u Beogradu i HNV, te dokle se stiglo u realizaciji projekta i koje su najveće poteškoće u daljnjoj realizaciji.

Branimir Lončar je istaknuo da će veleposlanstvo i dalje pružati potporu ovom projektu u okviru svojih mogućnosti. Istaknuto je i kako je za sredstva potrebno konkurirati kod institucija države Srbije, a da će Veleposlanstvo dati svoj doprinos i kroz savjete i preporuke.

Sastanku su nazočili i preč. *Jozo Duspara*, dekan zemunski, i mons. *Ilija Janjić*, biskup kotorski. I. R.

Predstavljanje zbirke pjesama »U iskrama nade« u Zagrebu

Danas (petak, 11. travnja) će se u prostorijama Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu (Trg Stjepana Radića broj 3), s početkom u 13 sati, održati predstavljanje zbirke pjesama »U iskrama nade« subotičkog pjesnika *Mirka Kopunovića*.

Uvodnu će riječ na predstavljanju dati ravnateljica Hrvatske matice iseljenika *Danira Bilić*, a o knjizi će, uz autora, govoriti docentica Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu dr. *Sanja Vulić* i književnik i publicist *Tomislav Žigmanov*.

Stihove će kazivati studentica *Marija Jaramazović*, a u glazbenom dijelu programa sudjelovat će violinist *Krešimir Ivančić* i student gitare *Ivan Tikvicki*.

Organizatori su HMI i Udruga za potporu bačkim Hrvatima iz Zagreba.

Tavankutske slammarke u Ilači

Članice slamarske sekcije HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta gostovale su nedavno u Ilači (BiH), u pratećem programu VII. smotre tradicijskih glazbala i sviranja na tim glazbalima. Izložba tavankutskih slamarki bila je postavljena u OŠ »Ilača«, a vidio ju je velik broj posjetitelja.

Inače, na smotri tradicijskih glazbala, osim domaćina KUD »Matija Gubec«, sudjelovali su gosti iz Mađarske, Bosne i Hercegovine, te cijele Hrvatske. Program je završen uz svečanu podjelu zahvalnica.

Uskrсни koncert Katedralnog zbora

Katedralni zbor »Albe Vidaković«, koji ove godine obilježava 35. godina postojanja i djelovanja, održat će večeras (petak, 11. travnja) Uskrсни koncert u katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici. Ravnateljica zbora je s. *Mirjam Pandžić*, a gost koncerta bit će *Alen Kopunović Legetin* (orgulje) iz Požege.

Početak je u 19 sati.

Osječki HNK gostuje u Subotici

Sutra (subota, 12. travnja) u Subotici gostuje Hrvatsko narodno kazalište iz Osijeka s predstavom »Riba ribi grize rep«. Riječ je ženskom omnibusu od sedam priča suvremenih američkih autora. Predstava, koju je režirao *Damir Mađarić*, osmišljena je kao sedam kratkih jednočinki, sa životnim pričama o – patnji, mobingu, napuštenosti, laži i ljubavi, u kojima šest glumica tumači ukupno 14 uloga.

Izbor tekstova i adaptaciju potpisuje *Nina Klefflin Torre*. U predstavi igraju: *Ljiljana Krička-Mitrović*, *Lidija Florijan*, *Mira Perić Kraljik*, *Anita Schmidt*, *Radoslava Mrkšić* i *Tatjana Bertok-Zupković*.

Predstava će biti izvedena na sceni Jadran Narodnog kazališta, s početkom u 19 i 30 sati.

Izložba slika s likovne kolonije »Bunarić«

Izložba slika nastalih na lanijskom sazivu međunarodne likovne kolonije »Bunarić« bit će otvorena u ponedjeljak, 14. travnja, u 18 sati u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Izložba će biti otvorena svakog radnog dana do 20. travnja.

Organizator izložbe je Likovni odjel HKC »Bunjevačko kolo«.

Festival amaterskog teatra u Ljutovu

U okviru 12. po redu Festivala amaterskog teatra, koji se održava u Domu kulture u Ljutovu, sutra (subota, 12. travnja) su na programu dvije predstave nastale u produkciji dramskih skupina hrvatskih udruga kulture iz Vojvodine. U 19 sati publika će premijerno moći pogledati predstavu »Ljubavno pismo« *Koste Trifkovića* u izvedbi HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice. Redatelj predstave je *Ninoslav Šćepanović*. Nakon Subotičana, nastupit će mlađa dramska skupina HKUD »Ljutovo« s jednočinkom »Meštari«, za koju je adaptaciju teksta uradio *Vince Jaramazović*, a režiju potpisuje *Nandor Klinocki*.

Ulaz je slobodan.

Koncert zbora Collegium Musicum Catholicum

Zbor Collegium Musicum Catholicum pod ravnanjem *Miroslava Stantića*, održat će koncert u četvrtak 17. travnja, u Katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici. Na programu su djela *A. Vidakovića*, *J. Haydna*, *G. G. Gorczyckog* i *D. Buxtehudea*. Samostalne točke izvest će *Kornelije Vizin* (orgulje).

Početak je u 19 sati.

Solistički koncert Nikole Peića

Trombonist *Nikola Peić*, student 4. godine FMU u Beogradu održat će solistički koncert u srijedu, 16. travnja, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Na klaviru će ga pratiti *Filip Milisavljević*, student Akademije umjetnosti u Novom Sadu. Na programu su djela klasične glazbe iz 19. i 20. stoljeća. Početak je u 19 i 30 sati, a ulaz je slobodan.

U Subotici predstavljena knjiga »O ulozi franjevaca u seobama hrvatskog naroda u XVI. i XVII. stoljeću« o. Beata Bukinca

Nezaobilazno djelo za povjesničare

Ono što je o. Bukinac napisao nezaobilazno je djelo za povijest hrvatskoga naroda na prostorima Hrvatske i povijesne Mađarske – ocijenio je mons. Stjepan Beretić

Knjigu je predstavio mons. Stjepan Beretić

Prošloga petka, 4. travnja, u subotičkoj Gradskoj knjižnici predstavljena je knjiga »O ulozi franjevaca u seobama hrvatskoga naroda u XVI. i XVII. stoljeću« franjevca Beata Bukinca, koju je s latinskog preveo Bela Tonković a prošle godine objavila »Pučka kasi- na 1878.«. Riječ je o doktorskoj disertaciji o. Bukinca iz sv. teologije, pisanoj 1938. i 1939. godine na latinskom jeziku u Papinskom sveučilištu Antonianum u Rimu.

Kako je istaknuto, prva dva poglavlja te disertacije, u originalu na latinskom jeziku, objavljena su 1940. godine u Zagrebu.

Bukinčevu disertaciju s latinskog je preveo Bela Tonković

TREĆE POGLAVLJE: Predstavljajući knjigu katedralni župnik mons. *Stjepan Beretić* istaknuo je kako je važnost Tonkovićeva prijevoda i u tome, što je on u pismohrani rimskog Antonianuma dobio i preveo do sada neobjavljeno treće poglavlje Bukinčeve disertacije. Ono se bavi djelovanjem franjevaca među Hrvatima nakon doseobe u Bačku tijekom 18. stoljeća sve do hrvatsko-ugarskog kralja Josipa II., kad su franjevcima oduzete sve župe, a somborski samostan je i raspušten.

Prvo poglavlje disertacije obrađuje političko-vjerske prilike Bosne, Hrvatske i Mađarske u XV. i XVI. stoljeću, gdje posebno prati rad franjevaca u ondašnjoj Bačkoj, dok u drugom poglavlju Bukinac govori o ulozi franjevaca u doseobama Hrvata u Bačku tijekom XVI. i XVII. stoljeća.

IZVORNI DOKUMENTI: Prema Beretićevim riječima, ono što je o. Bukinac napisao nezaobilazno je djelo za povijest hrvatskoga naroda na prostorima Hrvatske i povijesne Mađarske. »Bilo

Franjevac iz Bača

Franjevac Beato (Stipan) Bukinac rođen je 30. srpnja 1912. u Baču. Pučku je školu završio u Baču, gimnaziju u Varaždinu, a studij teologije na Papinskom ateneju Antonianum u Rimu, gdje je i doktorirao. Po povratku, od 1940. do 1945. godine bio je vjeroučitelj u karlovačkim gimnazijama. Strijeljan je od partizana u lipnju 1945. u Karlovcu, pod optužbom da je, navodno, prijavljivao učenike, koji su bili skloni partizanskom pokretu.

da se tko bavi poviješću Bosne i Hercegovine, bilo da se bavi poviješću Slavonije, Podunavlja ili današnje Mađarske, pa čak i Rumunjske, ne može zaobići ovu knjižicu. O vrijednosti toga djela govori i činjenica, da se pisac služio izvornim dokumentima i zapisnicima, koji se čuvaju u pismohrani rimskoga Svetoga zbora za širenje vjere, te samostanskim pismohranama u Subotici, Gyöngyösu i Budimu. Izvorni dokumenti, koje otac Beato navodi u svojoj disertaciji, pisani su mahom na latinskom i talijanskom«, rekao je mons. Beretić dodavši, da je šteta što u prijevod Tonković nije uvrstio i onih 7 stranica gdje o. Bukinac navodi spomenute pismohrane kao i tiskom objavljena 54 djela, na koja se također poziva u svojem radu.

Prevoditelj djela Bela Tonković uvažio je ovu sugestiju te izrazio nadu da će u idućoj nakladi knjige spomenuta zamjerka biti ispravljena.

U umjetničkom dijelu programa nastupio je Katedralni zbor »Albe Vidaković« pod ravnanjem s. *Mirjam Pandžić*.

D. B. P.

Znanstveni pristup

Prevoditelj knjige na hrvatski jezik Bela Tonković istaknuo je, kako je Beato Bukinac bio prvi pravi znanstvenik-povjesničar iz ovih krajeva, koji se bavio crkvenom poviješću. To potvrđuje i njegova doktorska disertacija koja je, prema Tonkovićevim riječima, rađena znanstvenim pristupom uz navođenje izvora podataka. »Osim što je rađena znanstveno, druga važnost ove disertacije je da je o. Bukinac 'išao' na izvore iz onih vremena – to su tzv. prvorazredni izvori u pismohrani Svetoga zbora za širenje vjere u Rimu«, rekao je Tonković.

Izradu hrvatskog prijevoda Bukinčeva djela, kako je naveo, financijski su pomogli Hrvatska franjevačka provincija Ćirila i Metoda i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, a svoju potporu projektu dali su i franjevci u Subotici te pokojni vlč. Josip Temunović.

Gostovanjem pisaca iz Slavonije započeli Dani Matice hrvatske 2008. u Subotici

Subotičko-osječke književne veze

Nakon objavljivanja tekstova slavonskih pisaca u časopisu »Klasje naših ravni«, očekuje se predstavljanje ovdašnjih književnika u osječkoj »Književnoj reviji«

Svezak časopisa »Klasje naših ravni« (dvobroj 11 i 12 iz 2007. godine), u kojem je čitateljima na uvid stavljena produkcija članova slavonsko-baranjsko-srijemskog ogranka Društva hrvatskih književnika, sa sjedištem u Osijeku, predstavljen je u subotu, 5. travnja, u subotičkoj Gradskoj knjižnici.

Budući da spomenuti ogranak DHK ima dobru suradnju s osječkim ogranakom Matice hrvatske,

raznovrsnost, ali i vremenska distanca kroz koju su neki od njih progovarali o svakidašnjem slavonskom.

»Dvadesetak tekstova predstavlja okvirni panoramski presjek djelatnosti književnika koji se kreću slavonskim prostorom. Njihovo propitivanje društvenih, ideoloških i kulturnih promjena samo je naznaka kojom se oni utapaju u dio šireg hrvatskog konteksta kroz koji se projicira jedan posve spe-

udruge, ali broji samo 28 članova. Ipak, kako je istaknuo Cvenić, po kvaliteti književne produkcije Osijek je odmah iza Zagreba, o čemu svjedoče pisci iz ovog kraja koji su dobivali značajne književne nagrade, poput – *Davora Špišića, Delimira Rešickog, Gorana Rema* i drugih. Također, slavonska je regija poprište brojnih književnih manifestacija i susreta, kao što su – *Krležini dani* ili *Dani Ivana Slamniga* i *Bore Pavlovića*

Mesingera. Za obojicu autora, kojima je između ostalog zajedničko i to da su svoje tekstove ranije objavljivali u subotičkoj »Rukoveti«, ovo je bio drugi posjet Subotici u skorije vrijeme, budući da su prije dvije godine gostovali također u okviru Dana Matice hrvatske.

Inače, kako je ovom prigodom najavljeno, u sklopu suradnje osječkog i subotičkog ogranka Matice hrvatske, na stranicama

U Gradskoj knjižnici: Bogdan Mesinger, Milovan Miković, Mirta Bijuković i Josip Cvenić

predstavljanje stvaralaštva slavonskih književnika održano je kao prvi u nizu programa u okviru Dana Matice hrvatske 2008. u Subotici.

DVADESETAK TEKSTOVA: Tematski blok pod nazivom »Društvo hrvatskih književnika slavonske varijante« za »Klasje« su priredile *Helena Sablić-Tomić* i *Mirta Bijuković*, s katedre za hrvatsku književnost Filozofskog fakulteta u Osijeku. Sadržaj sve-ska, kako je ovom prigodom nave-la Mirta Bijuković, čine prozni tekstovi – eseji, kratke priče i ulomci romana, koji su u odabir uvršteni prema prijedlogu samih autora. Zastupljene književne uratke odlikuje poetička i tematska

cifičan panonski duh i dah, karakterističan kako za nas u Slavoniji, tako i za vas ovdje. Ovaj izbor tekstova jedna je privatna gesta književnika ogranka kojom se čvrste granice brišu, a riječ u tekstu postaje ona koja energiju hrvatske misli utiskuje u vrhove subotičkih literarnih krošnji«, rekla je Mirta Bijuković.

SLAVONSKA SCENA: O književnim prilikama u Slavoniji, s naglaskom na djelatnost tamošnjeg ogranka DHK govorio je *Josip Cvenić*, tajnik osječkog ogranka Matice hrvatske i urednik »Književne revije«. Slavonski ogranak DHK jedan od najstarijih i pokriva najveći teritorij u odnosu na druge ogranke te književne

u Osijeku, Dani Josipa i Ivana Kozarca u Vinkovcima te Pjesnički susreti u Drenovcima.

Uz stihove Josipa Cvenića, subotička je publika ovom prigodom mogla čuti pjesme još jednog osječkog književnika *Bogdana*

jednog od brojeva »Književne revije« u skorije vrijeme trebali bi biti predstavljeni radovi književnika okupljenih oko »Klasja naših ravni«.

Organizatori ovog svojevrsnog književnog podneva bili su ogranak Matice hrvatske u Subotici i NIU »Hrvatska riječ«.

D. B. P.

Predstavljanje monografije o Nesti Orčiću

Idući program u okviru Dana Matice hrvatske je predstavljanje monografije o kiparu Nesti Orčiću, objavljene u izdanju NIU »Hrvatska riječ« i Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«. Monografija će biti predstavljena u petak 18. travnja u Galeriji dr. Vinko Perčić u Subotici. Osim priređivača monografija Nace Zelića, u predstavljanju će sudjelovati povjesničar umjetnosti Bela Duranci i predsjedavajući Instituta mons. dr. Andrija Kopilović.

Damir Karakaš, »Eskimi«, Profil, Zagreb, 2007.

Eskimi u svima nama

Ove priče otkrit će Eskime u svima nama i parafrazirati onu o »pobratimstvu lica u svemiru.« Ta spoznaja još će nas snažnije povezati s knjigom pa tako Karakaševa proza ide u red onih što se ne ispuštaju iz ruku

Piše: Đurđica Stuhlreiter

To da smo svi mi Eskimi prva je asocijacija koja se može javiti nakon čitanja najnovije knjige hrvatskog autora Damira Karakaša. Jer zbirka priča »Eskimi«, objavljena prošle godine, nosi u sebi i neobvezni šarm i obećavajuću zavodljivost čitanja kakva se događa pri susretu sa samo nekim knjigama.

Damir Karakaš rođen je 1967. u Plašćici kraj Brinja. Čitatelji su do sada imali prigodu čitati njegovu knjigu putopisa »Bosanci su dobri ljudi« (1999.), roman »Kombetari« (2000.), zbirku priča »Kino Lika« (2001.) i roman »Kako sam ušao u Europu« (2004.). Živi u Parizu, a prošle godine svjetlo dana ugledali su već spomenuti »Eskimi«.

ORIGINALAN PISAC: Riječ je o knjizi koja nikoga neće ostaviti ravnodušnim. Razloga tomu je više, a jedan od bitnijih jest to da je Damir Karakaš pisac kakav se ne susreće često. Upravo u njegovoj nesvakidašnjoj pojavi moguće je pronaći uporište za slojevito iščitavanje knjige koja nam, negdje u najskrovitijim dubinama, nudi otkriće pravog i originalnog pisca. Otkucaji srca tako se dobro čuju u njegovim pričama, a postojano kolanje energije koja izvire iz svakog retka predlaže nam posebnu komunikaciju s »Eskimima«. Knjigu nije dovoljno samo čitati, nju treba i slušati i gledati poput nečega čemu za izričaj nije dostatan tek jedan medij.

Priče iz »Eskima«, sve odreda, doista ne pripadaju samo pisanoj riječi. Odrediti ih tek kao književno djelo bilo bi nedostavno i neuvjerljivo, ali nam velikodušno ostavljaju da sami odlučimo u kojem ćemo ih mediju naj snažnije doživjeti. Možda bi ipak ovu knjigu bilo najlakše pretočiti u pokretne slike pa zamišljati kako oživljavaju na velikom ekranu u nekoj zamračenoj dvorani. Kontrasta u percepciji ne bi tada uopće bilo jer Karakaševe priče, sudbine i likovi kao da dolaze iz mraka. Kada se

upale svjetla nakon njihova gledanja oni, potpuno ravnodušni spram činjenice da su netom bila meta naših znatiželjnih pogleda, ostaju u svojim mračnim svjetovima, oдавно već pomireni s onim što im se prodaje pod krinkom sudbine.

DIJALOG KAO GLAVNO SREDSTVO: Priče Damira Karakaša mogle bi se i samo slušati jer dijalog je glavno sredstvo njihova izričaja. Bez mnogo pripovijedanja, bez opisivanja koje se čini nepotrebnim, one se utječu razgovoru kao najsnažnijem sredstvu izražavanja. Razgovori Karakaševih likova toliko su snažni i uvjerljivi da im ne treba ništa više od toga. Kratke rečenice, često izgovarane s mukom, gotovo iščupane klišeima, razbijaju se poput stakla, kazujući čitatelju sve što se ima za reći.

Za ovog je autora rečeno kako pripada onoj skupini »koji su izabrali sudbinu pisca i žive kao pisci.« Upravo u tom svjetlu treba promatrati i njegovu najnoviju knjigu. Ona još jednom potvrđuje da Karakaš pripada onima koji »pišu na svoj rizik i na svoju štetu u stvaranju literature.« Spisatelji njegova tipa ne podilaze publici, ne uljepšavaju ono što bi trebalo uljepšati, niti govore stvari koje bismo možda željeli čuti. Nude nam tek mnoštvo slika zaustavljenih u protoku vremena. Te slike namjerno se gube u glasanju koje često samo nalikuje ljudskom i mijesaju s pradašnjim kricima kakvih je bilo i bit će u svim vremenima i na svim prostorima.

ŠEST PRIČA: Šest priča od kojih se sastoji ova zbirka pričaju nam tako o izgubljenim nadama pomi-

Damir Karakaš

ješanim sa stravom svakodnevice (»Mi nismo oдавде«), o osvajanju sela iza kojeg ničeg nema u istoimenoj pripovijetci, o zanosu što tako brzo splasne (»Kad god tebi odgovara«), o ljekovitosti boli (»Reći ću ti kad stignemo«). Teme naizgled obične i svakodnevne, ali ispod pera ovog autora one dobivaju sasvim drugu dimenziju. Pretvaraju se u priče o Eskimima i tjeraju da se zamislimo nad ledenom pustoši u koju bismo mogli biti bačeni u trenutku nepažnje.

I upravo tu se nudi mogućnost za razumijevanje svijeta Damira Karakaša, pisca što ne robuje tradicionalnim rješenjima bilo koje vrste. Ove priče otkrit će Eskime u svima nama i parafrazirati onu o »pobratimstvu lica u svemiru.« Ta spoznaja još će nas snažnije povezati s knjigom pa tako Karakaševa proza ide u red onih što se ne ispuštaju iz ruku. Preporuka za čitanje stoga gotovo da joj uopće nije potrebna. Ostaje nam samo da se složimo s kritikom koja je njezina autora uvrstila u red »pravih pisaca.«

Među mnogim izrečenim pohvalama možda je najslikovitija ona napisana u Večernjem listu iz pera Dražena Ilinčića. U njoj je Damira Karakaša ukratko ocijenio kao »cvijet među krumpirima.« Nakon čitanja »Eskima« možemo se jedino potruditi pronaći neku svoju, još slikovitiju opasku o zanimljivom autoru i još zanimljivijoj knjizi.

Jezični savjetnik

Rub ili ivica?

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Prošloga sam tjedna često čula priču kako je sjednica Hrvatskoga nacionalnoga vijeća cijelo vrijeme radila na ivici kvoruma. U politiku se ne razumijem i ne želim o njoj polemizirati, ali bih željela progovoriti o toj »ivici«.

Imenica Ivica u hrvatskome se jeziku piše velikim početnim slovom čime nam jasno daje na znanje da je riječ o vlastitoj imenici, odnosno, u konkretnom slučaju, vlastitom imenu. Ivica je u hrvatskome jeziku osobno ime. Najčešće su njegovi ponosni vlasnici muškarci, iako ga ponekad nose i pripadnice, kako neki kažu, ljepšega spola. Vjerojatno one pripadnice čiji su se roditelji nadali nasljedniku Ivici, pa kad već nije nasljednik neka je bar Ivica!

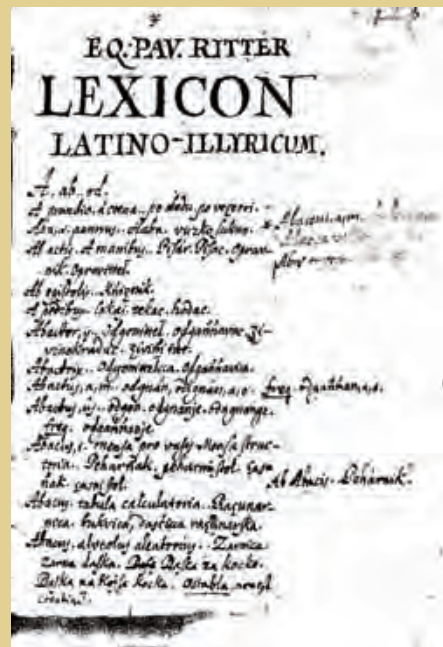
Ova nam je imenica, kao i sve njezine izvedenice, nametnuta tijekom pokušaja izjednačavanja hrvatskoga i srpskog jezika. Kako su se za vrijeme učenja predmeta hrvatski ili srpski jezik mogle »ravnopravno« rabiti riječi iz obaju jezika, tako je riječ *ivica* potisnula hrvatske inačice. Riječ *ivica* nalazimo u razlikovnome rječniku *Vladimira Brodnjaka* iz 1992. za koju autor navodi da u tom obliku pripada isključivo srpskom jeziku, a za nju navodi hrvatske riječi: *rub*, *porub*, *brid* ili *opšiv*. Stoga ćemo reći da je spomenuta sjednica radila na rubu kvoruma ili da je sjednici nazočio minimalan broj vijećnika.

Imenica *rub* najčešće se rabi u pravom smislu, nešto može biti na rubu stola, hodajući možemo doći do ruba, odnosno kraja. Izvedenice ćemo također lako zamijeniti: ivičnjak – rubnik ili rubni kamen; ivični – rubni, krajnji, granični; ivičiti – rubiti... No, imenicu *rub* možemo upotrijebiti i u prenesenom značenju. Tako netko može biti na rubu izdržljivosti, na rubu živaca, strpljenja, plača, ili, kao u poznatome Krležinu romanu, na rubu pameti.

Povijest hrvatskog jezika

Hrvatski jezik u 18. stoljeću

Krajem 17. stoljeća Senjanin *Pavao Ritter Vitezović* nastavlja težnje pisaca ozaljskoga književnojezičnoga kruga za stvaranjem stiliziranoga književnoga jezika koje će se temeljiti na trima narječjima. Njegovo je najvažnije rječničko djelo *Lexicon latinoillyricum* ili *Latinsko-ilirski rječnik* koji je samo dijelom sačuvan. Ritter Vitezović se zalagao za grafijsku reformu, a koncepcija njegove grafijske reforme počiva na spoznaji da svaki fonem ima jedno slovo i da to slovo uvijek treba biti isto, naime nije postojala norma i svatko je glasove, koji ne postoje u romanskim jezicima, mogao bilježiti kako je htio. Tako dosljednu grafijsku sliku glasova nije dotada nitko pokazao. Tu Vitezovićevu dosljednost nisu svi podržavali, a on sam nije uspio osigurati sredstva za odlijevanje tih slova pa je njegov rječnik ostao u rukopisu.

Latinsko-ilirski rječnik

BROJNI LEKSIKOGRAFI: Na ovakvoj dobroj leksikografskoj podlozi nastavili su svoj rad brojni leksikografi osamnaestoga stoljeća. Po uzoru na inozemne rječnike svoga vremena značajan korak prema frazeologiji i sinonimici napravio je *Ardelio Della Bella* u svome rječniku *Dizionario italiano, latino, illirico*, tiskanom u Mlecima 1728. godine. Ovaj je latinsko-talijansko-ilirski rječnik utemeljen na djelima dalmatinskih i dubrovačkih pisaca. Prvi je to bogati rječnik koji je pogodan za stilističko uređivanje i dotjerivanje tekstova. Uz rječnik je *Bella Della* dodao kratku gramatiku hrvatskoga jezika

Andrija Kačić Miošić

Leksikografi i književnici toga vremena pri odabiru riječi koristili su se prethodnim leksikografskim djelima. U Slavoniji, netom oslobođenoj od truske vlasti, nije postojala tako razvijena književnost ni leksikografija. Stoga su se književnici u svojim djelima ugledali na jezične priručnike i književna djela iz drugih sredina. Prevlad novoštokavskoga narječja vidljiva je kod mnogih pisaca: *Andrije Kačića Miošića* (Razgovor ugodni naroda slovinskoga, 1756.), *Antuna Kanižlića* (koji u svojoj *Svetoj Rožaliji* navodi kako je leksik nalazio »u različitim knjigah ilirskih«), *Matije Antuna Reljkovića* (*Satir* ili *divji čovik*, 1762.).

Književnik *Matija Antun Reljković* javlja se i kao gramatičar objavivši tri izdanja *Nove slavonske i nimačke gramatike*. Želja mu je bila izbaciti iz književ-

noga jezika turcizme kojima je obilovao jezik Slavonaca.

PRIJEVOD BIBLIJE: Afirmaciji književnoga jezika posebno pridonosi prijevod Svetoga pisma *Matije Petra Katančića* u šest knjiga. Ustvrdivši kako narodi koji nas okružuju imaju prevedenu Bibliju na svoj jezik, Katančić odlučuje prevesti ju štokavskom ikavicom. Prijevod je objavljen tek 1831. godine.

Stoljeće završava velikim latinsko-talijansko-hrvatskim rječnikom *Joakima Stullija* *Vocabolario italiano-illirico-latino*. S izradom ovoga golemoga rječnika započeo je 1760. godine, prvi je dio objavljen 1801., a posljedni 1810.

Iako je grafija do kraja stoljeća ostala neujednačena, razvila se svijest i želja za ujednačavanjem koje će stvoriti pogodno tlo za djelovanje iliraca i Gajevu grafijsku reformu.

HUK »Lajčo Budanović« u Gunji

Posveta zvonika

Na poziv Kulturno-umjetničkog društva »Graničari« iz Gunje kod Županje, u tom mjestu je za vikend (5. i 6. travnja) gostovala Hrvatska udruga kulture »Lajčo Budanović« iz Male Bosne. Gostovanje je priređeno u povodu posvete novoizgrađenog zvonika pokraj također nove župne crkve sv. Jakova apostola. Izgradnju crkvenog tornja i kupnju zvona s 1,9 milijuna kuna financirala je Vlada Republike Hrvatske. Toranj visine 43,7 metara dominira gunjanskim područjem i ima tri zvona od kojih je najveće teško 742 kilograma.

Udruga iz Male Bosne je, uz domaćine, 5. travnja nastupila s mladom i starijom skupinom u Domu kulture, a 6. travnja sudjelovala je na svečanoj sv. misi u narodnim nošnjama. Nakon mise izveden je kraći kulturno-umjetnički program, na kojem je osim spomenutih udruga, nastupio i HKUD »Župa Zovik« iz Zovika kod Brčkog (BiH), s kojima su Malobosanci također uspostavili suradnju. Sv. misu je uz domaćeg župnika *Matu Matasovića* i mnoštvo svećenika, predvodio biskup đakovačko-srijemski mons. dr. *Marin Srakić*. Ovom događaju nazočili su i *Petar Čobanković*, ministar regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva i *Božo Galić*, vukovarsko-srijemski župan. Gosti iz Male Bosne su nakon svečanog ručka s domaćinima obišli svetište Gospe Šumanovačke, nedaleko od Gunje.

S. D./B. M.

Četvrta Vazmena nedjelja

Dan duhovnih zvanja

Na dan Dobroga Pastira slavi se svjetski dan duhovnih zvanja. Na ovu nedjelju u sve liturgijske godine čita se kao evanđelje dio Isusova govora iz Iv 10. Tu se o Blagdanu posvete hrane Isus predstavio kao dobri pastir kojega ovce poznaju. On za ovce polaže svoj život i ovce za njim idu.

Papa Pavao VI., u vremenu nakon Drugoga vatikanskog sabora, predložio je da katolici na nedjelju Isusa dobrog pastira slave međunarodni dan duhovnih zvanja. To je prigoda kad papa upućuje pisanu poruku vjernicima opće Crkve s poticajima na molitvu za duhovna zvanja.

Godine 1990. *Ivan Pavao II.* naglašava važnost duhovnog života kod mladih, da bi klica zvanja mogla isključiti i sazrijevati. »Stoga pozivam kršćanske odgojitelje – roditelje, učitelje, katehete, voditelje kršćanskih skupina te vodstva društava i pokreta – da se svim silama zauzmu kako bi djeca i mladi dobivali stalan i brižljiv uvod u razvijanje sjemena božanskog života, koje su kao dar primili na krštenju. U cjelokupnom odgojiteljskom zauzimanju duhovni život treba uvijek biti na prvome mjestu.« Na dan duhovnih zvanja moli se za one po kojima Isus svojoj pastirskoj brigu vrši u današnjoj Crkvi i svijetu – za svećenike, redovnike, redovnice kao i za mladiće i djevojke koji se spremaju na duhovno zvanje.

Priredila J. K.

Proslava Paulinuma

Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište »Paulinum« u ovoj školskoj godini proslavlja 45. objećnicu postojanja. Tim povodom tijekom cijele godine priređuju se razne priredbe. Tako će u nedjelju, 13. travnja, učenici Paulinuma prirediti svečani program i svetu misu u čast dana duhovnih zvanja i godišnjice Paulinuma. Početak je u 17,30 sati.

III. staroslavenska misa Magnificat

Na 4. uskrсну nedjelju, 13. travnja, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske kamerni zbor

»Pro musica« izvest će III. staroslavensku misu »Magnificat« Albe Vidakovića.

Na orguljama će svirati dr. *Andor Pacze*, dok je dirigent kamernog zbora *Csába Pásko*.

Početak je u 10 sati.

Tužba u hramu

Collegium Musicum Catholicum održat će svečani koncert u subotičkoj katedrali u četvrtak, 17. travnja. Zbor pod ravnanjem *Miroslava Stantića* izvest će oratorij za orgulje i mješoviti zbor »Tužba u hramu« Albe Vidakovića. Orgulje će svirati mr. *Kornelije Vizin*. Početak je u 19 sati.

J. K.

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Obitelj, kao jedino naravno mjesto odgoja mladih

Svjedočiti nadu

Bio je susret kršćanskih biskupa naše regije. Lijepo je doživjeti kada se predstavnici različitih kršćanskih crkava, potaknuti Božjim Duhom, sastaju zajedno uočavati više ono što ih povezuje, nego što ih dijeli. Vidjeti suvremene izazove i mjesto kršćanstva u tom povijesnom času. Jednom riječju prepoznati »znakove vremena« i pokušati dati zajednički odgovor.

Među ostalim duboko me se dojmilo jedno svjedočanstvo. Jedan od prisutnih biskupa govorio je o stanju Crkve u ovom trenutku. Ona, tj. Crkva, treba biti ponajprije svjedočka. Sada smo pozvani na jedan dublji korak: svjedočiti zajedno. Opasnost je u tome što se mnogi ljudi našega vremena okreću prema kršćanstvu ali kršćanstvu koje je svedeno samo na kulturnu, kulturološku i folklornu dimenziju. To je sekularizirano kršćanstvo. Sekularizacija je inače problematična stvarnost našega vremena jer je ograničena samo na ovozemaljske vrijednosti, a ako se čovjeka samo na to svede, pitanje je u čemu je još ostao čovjek. Stoga je svjedočanstvo i to zajedničko danas i izazov i ponuda.

MEDIJI U SLUŽBI EVANGELIZACIJE: Bilo je zanimljivo pratiti televizijske emisije u uskršnim danima. Osim što su prenošena liturgijska slavlja, već su sami komentari postajali »čudni«. Međutim, razgovore o Uskrsu svi su voditelji, pod svaku cijenu, htjeli svesti samo na običaje, eventualno kulturni događaj i folklor. Ima to smisla, ali samo nakon što se objavi otajstvo Uskrsa. Radi toga je na tom susretu bilo riječi i o medijima. Mediji u službi evangelizacije. No, crkve pod svaku cijenu žele ostati samostalne i neovisne o svim suvremenim »moćnicima«. Teško je to. Naše je moliti i raditi, a svjedočanstvo je jedini način da ta molitva i rad imaju odjeka u srcima ljudi. U tom kontekstu susreta ovih dana sam našao i historijat ovoga događaja: Jedan je vjerovjesnik, u župi Aquasgrani, za misija s propovijedaonice ispričao ovaj primjer, a naziv bi mu trebao biti – Ne čekaj da te sam Gospodin obrati! »Majka je na umoru na smrtnoj postelji. Sva djeca su oko nje osim jednoga sina, koji joj je za života svojim neodgojem zadao mnogo jada i poteškoća. Jedina joj je želja, misao i briga bila kada bi joj, u tako teškoj i ujedno velikom trenutku mogao biti i najmlađi sin tu, da ga još jednom vidi, pogleda svojim majčinskim očima! Ostala su se braća potrudila ne bi li umolili zapovjednika zatvora da ga pusti još jednom vidjeti majku. U pratnji dvojice redarstvenika dobio je kratki dopust. Jadna je majka već bila toliko iznemogla da nije više mogla reći ni

Obitelj funkcionira ako su

muž i žena stvarno muž

i žena, okrenuti u istom

pravcu životnoga puta.

Djeca nisu vlasništvo. Ona

su veliki dar kojim je nji-

hovu vezu ljubavi obdario

Stvoritelj novim životima.

Dakle, za dar se zahvaljuje,

ali se i odgovara.

jednu riječ. Sve što je mogla bio je još jednom njezin pogled u sinove oči. Pogled je umiruće majke pobijedio. Dotada nikada nije htio čuti za svećenika ili bilo koji sakrament. Kada se vratio u zatvor molio je da mu pozovu svećenika, zatvorskoga kapelana. Svećenik je došao a on je pokajnički obavio svetu ispovijed otkada je znao za sebe. Milost je Božja nastavila rasti, zapravo, cvjetati u njemu i njegovu srcu koje više nije bilo onako tvrdokorno. Izišao je iz zatvora, nastavio je svoj prekinuti studij, upisao drugi i ustrajnošću u milosti postao svećenik. I taj svećenik – zaključio je vjerovjesnik - sam ja koji vama sada ovdje propovijedam.« Nakon tog svjedočanstva, tako potresnog, a istinitog, sakramentima su pristupili i oni koji to nisu desetljećima učinili. Vlastiti primjer vjerovjesnika bio je pravi primjer.

NADA U STVORITELJA: Sve više nas potresaju česti izvještaji o sukobu i delinkvenciji mladih. Dnevno nam se stariji tuže kako ih djeca ne razumiju. Kako ih odbacuju i kako ih osjećaju suvišima, itd. Međutim, tu generaciju je netko odgojio ili bolje – neodgojio. Svakako je temeljni problem našega vremena pitanje odgoja. Obitelj, kao jedino naravno mjesto odgoja mladih, nije više u službi odgoja. Ponajprije stoga što je i sama u krizi. Muž i žena ne prepoznaju jedno drugoga kao supružnike, a još manje kao sakramentalno vezane osobe u jedinstvo. Bog nije prisutan. Brak u biti ipak ostaje veliko otajstvo Božjega djela. Bez obzira je li tko vjernik ili nevjernik, istina je jedna. Obitelj funkcionira ako su muž i žena stvarno muž i žena, okrenuti u istom pravcu životnoga puta. Djeca nisu vlasništvo. Ona su veliki dar kojim je njihovu vezu ljubavi obdario Stvoritelj novim životima. Dakle, za dar se zahvaljuje, ali se i odgovara. Tko je danas od roditelja svjestan te božanske odgovornosti za darovane živote? Kad se god dijete izmjesti iz tih relacija, ono više nije u okolnostima cjelovite osobnosti jer nije prihvaćeno kao dar i nije odgojeno s najvećom odgovornošću. Čim počinje sazrijevati dječja osobnost, a nedostaju joj mnogi elementi, ona se razvija u nekom neželjenom pravcu. Tada je već kasno i obitelj je nemoćna. Društvo je zatajilo u cijelosti, a obrazovne ustanove su ograničene u svojim pravima odgoja. Tako smo se našli na »lomu« civilizacije. I najoptimističnija predviđanja ne vide sjajnu budućnost. Crkva vidi. Nadu polaže u Stvoritelja i u obnovu zdrave obitelji. Među metodama odgoja u današnje vrijeme »inflacije riječi« ostaje jedina metoda: svjedočenje. To vrijedi za obitelj – Crkvu u malom – kao i za sve kršćanske crkve. Svjedočiti nadu. ■

Baka Anin žal za preljom i mladošću

Ni prelja nije slušala svakoga

Žene i djevojke preljom pripremale materijal za stative i igle * Upredanjem dva vretena za večer, žena ili djevojka stjecala glas vrijedne osobe * U cijelom selu postojao samo jedan majstor za izradu prelja, lopatke se pravile skoro u svakoj kući * Tečevine tehničkoga napretka u cijelosti ovu napravu izbacile iz uporabe

Piše: Ivan Andrašić

Za tkanje na stativama, za štrikanje i pletenje, ono starinsko, ručno, ono za koje ne znate je li zanat ili umjetnost, trebalo je pripremiti i osnovni materijal u obliku konaca. Deblji ili tanji, čvršći ili mekši, konci su se upredali na preslici, koju su Sončani oduvijek zvali prelja. U selu je obično postojao jedan majstor koji je izrađivao prelje, a u pravilu imao je i samo jednoga naučnika. Posljednji sončanski izrađivač prelja bio je *Josip Butković*, ili kako su ga Sončani zvali Joza Tranjin. Proizvodio je tri tipa prelja. Standardne, zvane mala prelja, visoke, zvane »švapske«, koje su rijetko bile u uporabi i legirke, koje su bile slične »švapskima«, samo manje od njih.

Malu prelju čine: drvena osnova s tri noge, *podložnik*, dio za nožni pogon, sluga, drvena šipčica koja je spajala podložnik s velikim kotačem, koji je služio kao prijenosnik obrtaja na vreteno. Postojao je i dio kojim se regulirala zategnutost vretena, zatezalo. Drvena ležišta za osovinu od velikog kotača zovu se tuljci. Dio na kojega se stavljala sirovina za upredanje, lopatku, nisu izrađivali majstori. Djevojci ili ženi lopatku je izrađivao djed, otac, ili muž. Lopatke su imale isti oblik, ali nisu postojale dvije iste. Imale su različite šare, ovisno o mašti i umjetničkom daru onoga koji ih je radio. Rezbarile su se ručno, rabili su se svakojaki, u pravilu cvjetni ili crkveni motivi. Obično se izrezbarila i godina izrade. U ovakovu garnituru obično su išla dva vretena. Na vreteno su se upredali konci, a kad bi se napunilo, zamijenilo bi se praznim.

PRELJE: Danas su prelje u Sonti rijetke. Jednu od rijetkih posjeduje sedamdesettrogodišnja umirovljenica *Ana Jakšić*. Ponosno nam je poka-

zuje, objašnjavajući namjenu gore navedenih dijelova i žali za mladim danima. »Nema više onih godina, nema više naših prela, koje iz moje duše ništa ne može istisnuti. Prelja mi je oduvijek bila najdraža, iako sam radila gotovo sve što je ženska ruka mogla uraditi. Žao mi je, samo, što su mnoge prelje, pa i one umjetnički urađene, završile u pećima, ili su u bescijenje prodane raznim putujućim nakupcima. A kolike su, samo, generacije naših predaka zaodjenule ove male naprave. Zaslužile su počasno mjesto u našim kućama«, kaže baka Ana.

Preljama se samo radila jedna faza u pripremi platna za izradu ruha i mnogih kućnih potrepština. Može se reći da je upredanje bilo kruna rada u pripremi sirovine za tkanje.

KONCI OD VUNE I KONOPLJE: »Upredale smo konce od ovčje vune i od konoplje. Radila sam i jedno i drugo, ali sam radila i na pripremi sirovine za upredanje. Ovce su se šišale s proljeća. Tako dobijena vuna, puna čička, kukaca i ostalih nepoželjnih primjesa, prvo se prala. Imali smo u selu umjetna jezerca Jamače i Amstovu jamu, pa smo vunu prale u njima. Prije pranja očistila bi se od čička koliko god je to bilo moguće. Oprana i osušena vuna se mikala, odnosno od mase se otkidalo male količine, raščesljavalo i na taj način se čistilo od ostalih primjesa. Što se vuna više puta mikala, bila bi čistija. Izmikana vuna bila je spremna za 'na lopatku' i onda bi se upredala u konce potrebne debljine. Djevojka, koja bi za večer uprela dva vretena, držala se za izuzetno vrijednu. Prele smo i konopljana vlakna, no i njih je trebalo pripremiti. Kad se konoplja posiječe i sveže doma, počela bi obrada. Kiseljenje, odnosno natapanje, trajalo bi 10 – 12 dana. Nakon sušenja stabljike bi se tukle u stupi, pa bi se trle na trlici. Poslije bi slijedilo grebananje i gvozdenovanje. Tako bi se pripremila vlakna za upredanje«, objašnjava postupke baka Ana.

Još samo i da pojasnimo. Sve sprave na kojima su se radili navedeni poslovi bile su krajnje jednostavne izrade. Stupa je izdubljeno drvo, a ostala pomagala su daske u koje su ukucani čavli bez glava, krupniji ili sitniji, gušće ili rjeđe raspoređeni, ovisno o potrebama finoće pripreme. Najgrublja obrada je trenje, nešto finija grebananje, a najfiniji stupanj je gvozdenovanje. Otpad od ovako pripremljenih vlakana bile su kućine, koje su imale primjenu u pomoćnim poslovima u kući, a izlomljeni dijelovi stabljike, puzder, rabile su se za loženje u starim pećima puzderačama. Sve ove naprave iz uporabe su izbacile tečevine tehničkoga napretka. Industrijski proizvedena i konfekcijski prerađena platna našla su svoju najširu primjenu i istisnule iz naših domova, a velikim dijelom i iz naših srca, svu onu vrijednu zaostavštinu naših predaka, kojom su se oni svojedobno najviše i dičili.

11. travnja 2008.

Neprijatan zadah iz usta

Piše: dr. Marija Mandić

Neprijatan zadah iz usta (*halitosis*, *oral malodor*, *fetor ex ore*) predstavlja veliki problem suvremenog čovjeka. Većina odraslih i mnoga djeca povremeno imaju zadah iz usta, a neki ljudi su uvjereni da ga imaju, a nemaju ga. Ovi problemi su po učestalosti na trećem mjestu razloga posjeta zubaru (odmah nakon karijesa zuba i parodontopatije). Iz straha od zadaha (*halitofobia*) proizašla je ogromna industrija, koja promiče razne vrste mentol-bombona, paste za zube, vodice za ispiranje usta i druge proizvode koji mogu ukloniti neprijatan zadah, ali, na žalost, samo privremeno. Znanstvena istraživanja su pokazala da su samostalno upotrebljavana navedena sredstva čak manje efikasna od ispiranja usta vodom nakon pranja zuba četkicom i pastom za zube.

Glavni uzrok zadaha iz usta je plak – ljepljivi sloj djelića hrane, slina i bakterija na zubima. Zaostali tragovi kave, alkoholnih pića, duhanskog dima i jako začinjene hrane ili hrane jakog mirisa također može pridonijeti mirisu iz usta. Redoviti protok slina pomaže čišćenju usta, pa suha usta, nakon noćnog spavanja, mogu loše mirisati. Nejedjenje može biti uzrok ustajalog daha, zato što jedući potičete protok slina, tj pljuvačke.

Zadah iz usta može biti prolazan (najčešće nestaje nakon jela, pranja zuba, upotrebe zubnog konca ili vodice za ispiranje) ili trajan – kada predstavlja značajan problem, koji se javlja kod 20 posto stanovništva u različitim stupnjevima izraženosti. Dugotrajan zadah mogu izazvati neke bolesti, prije svega želudačno-crijevne tegobe,

ali i mnoge bubrežne bolesti, dijabetes, tuberkuloza, rak, upala sinusa i streptokokna upala grla. Često se zadah javlja kod onih, koji u odrasloj dobi odlaze operaciju mandula kada su one trošne, trule i zrače veoma neprijatnim mirisom. Svatko, tko ima stalan

zadah iz usta koji, po svemu sudeći, nije u vezi s oralnom higijenom ili privremeno lošom probavom, morao bi upitati liječnika za moguću uzrok. Također, neophodno je da se javite svome zubaru, ako je neprijatan miris iz vaših usta praćen upalom ili krvarenjem iz desni. Možda se radi o znakovima krvarenja zuba ili tegobama s desnama. Novija istraživanja potvrđuju da su mikroorganizmi, koji žive u parodontalnim džepovima, u velikoj mjeri odgovorni za neprijatan zadah osoba koje boluju od parodontopatije.

Prolazan zadah će izazvati uzimanje određenih lijekova, osobito nekih antidepresiva, ali i uzimanje hrane koja sadrži isparljiva ulja i druge odiriformne materije. Ovih tvari ima najviše u češnjaku i luk, crnim vinima, nekim sirevima, ribama i dr... Nakon što se ova hrana svari u probavnom traktu odiriformne materije se resorbiraju u krvotok i kroz pluća izbacuju iz organizma. Na ovaj način neprijatan zadah nije porijeklom iz usne šupljine, već iz izdahnutog zraka (Ovo je i razlog zašto se i nakon pranja zuba osjeća miris, sve dok se materije ne odstrane iz tijela). Alkoholna pića se ponašaju na isti način. Pokraj samog mirisa duhana iz usta, pušenje duhana potencira oralnu suhoću i predstavlja faktor

rizika za razvoj parodontopatije, koja sama po sebi pogoršava problem zadaha iz usta.

KAKO MOŽETE SAMI OTKRITI ZADAH IZ USTA:

Postoji nekoliko popularnih kućnih metoda koje se mogu iskoristiti:

1. liznuti zglobov ruke i pričekati da se pljuvačka osuši i pomirisati,
2. plastičnom žličicom ukloniti naslage s dorzalne površine jezika, pričekati da se osuše i pomirisati,
3. ipak, najčešće korišteno i najpouzdanije je mišljenje »povjerljivog prijatelja«. Znanstvenici smatraju da osoba teško može samostalno procijeniti postojanje vlastitog lošeg zadaha zbog adaptacije čula mirisa. Ipak, i osobe s lošim zadahom mogu lako utvrditi postojanje zadaha kod druge osobe. Također, mišljenje o tome kada je vlastiti zadah »loš« je različit od osobe do osobe.

UKLANJANJE ZADAH IZ USTA:

1. Prati zube nakon obroka uz pomoć četkice i paste za zube te mijenjati zubnu četkicu na svakih 3-4 mjeseca;
2. Koristiti konac za zube (najmanje jednom dnevno – na ovaj način se omogućava odstranjenje ostataka hrane, koji zaostaju između zuba i nakon njihovog pranja);
3. Četkati jezik. Tijekom pranja zuba dobro je četkicom prijeći (oko 10-15 pokreta mekanom četkicom) i preko jezika, kako bi se uklonili ostaci hrane, mrtve stanice i bakterije;
4. Osobe koje nose zubne proteze moraju posebnu pažnju posvetiti održavanju higijene zubnih proteza;
5. Odlaziti na redovite kontrole kod stomatologa (najmanje 2 puta godišnje);
6. Čajevi od mente peperite i pripravci koji sadrže klinčiće i sjemenja anisa također mogu biti efikasni.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

Poštovani čitatelji,
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici. Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

Završna svečanost kviza »Čitam i skitam« Šampioni čitanja

Učenici osnovnih škola, koji su sudjelovali u kvizu koji je poticao čitanje pod nazivom »Čitam i skitam«, okupili su se srijedu, 2. travnja, na Međunarodni dan dječje knjige u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Na završnoj svečanosti, sudionicima kviza je najprije čestitke uputila ravnateljica Gradske knjižnice *Valéria Ágoston Pribilla* i konzulica gerant Republike Hrvatske u Subotici, *Ljerka Alajbeg*. »Čestitam vam svima jer ste vi svi vjerojatno šampioni čitanja, a onaj koji čita potiče se i na pisanje. Sigurna sam kako se među vama kriju budući književnici i pisci«, rekla je konzulica *Ljerka Alajbeg*. Potencijalni budući književnici mogli su kroz ovaj kviz naučiti ponešto o *Balintu Vujkovu*, *Dositeju Obradoviću* i *Matiji Korvinu (Mátyás Király)*.

U sklopu bogatog dječjeg programa nastupili su i naš najbolji recitatori koji će nas predstavljati na Pokrajinskom natjecanju recitatora u Sečnju. Tako je pjesmu *Ilije Žarković* »Garancija« recitirao *Ivan Kovač*, recitator Hrvatske čitaonice.

Naravno, izvučene su i mnogobrojne nagrade: igračke i slatkiši sponzora bile su simbolične nagrade, zatim knjige kao utješne. Posebne nagrade bile su u vidu godišnje članarine, a glavne nagrade putovanje u Srijemsku Karlovce i Petrovaradin. Na kraju, kao extra nagradu, Venera bike je darovala bicikl. Imena nagrađenih te više o ovoj završnoj svečanosti Kviza možete pročitati u dječjem podlistku Hrvatske riječi »Hrcko« koji izlazi idućeg petka, 18. travnja.

Julijana K.

Sutra djeca nastupaju

Djeca svakodnevno upijaju znanje u školama. I onda kad igri sviknuta naporom sate izdržavaju. Kad im lopta pred očima poskakuje. I kad ih umor proljetni svladava. I kad bi skakala, vikala, hrvala se, biciklom jurila – djeca slušaju svoje nastavnike. Uče. Stječu znanje. U školu nose i ono čemu smo ih naučili, prikazuju ono što smo im pokazali. Primjerom. Govore i naše riječi. Oponašaju nas. Napreduju. Sriču pa poslije čitaju. Mukom ravne crte prave i kose u tekama rišu, a nakon toga pišu. Daju sve od sebe. Marljiva su i vrijedna. Posve iskrena. Dan za danom znanja skupljaju. A mi smo ponosni. Zbog onog što smo im dali i zbog onog što oni nama daju.

Vrijeme je upisa djece u škole. Iz vrtića pripremnog upisuju se u prve razrede. Roditelji o tomu odlučuju i odgovornost snose. Zato smisleno treba odvagnuti sve ono što se nudi, što se pruža, što se prikazuje i što se traži. Promisliti treba što i kako će biti sutra. Gdje putovi djecu odvesti mogu. Treba odabrati i usmjeriti ih. Svaki roditelj svojemu djetetu najbolje želi i zato ne treba žuriti. Polagano, sveobuhvatno valja odmjeriti i odlučiti treba jer sutra će naša djeca svoju djecu upućivati. Zato danas ne smijemo pogriješiti.

p. s.

Fotografije su snimljene u renoviranoj, maloj, ali svijetloj, urednoj i dobro opremljenoj O. Š. »Matija Gubec« u Ljutovu, gdje se dječja sreća u veselju ogleda, a učiteljice i drugi uposlenici u kolektiv unose mir i dobrotu. A mi smo polaskani što smo imali priliku uživati u tome.

M. K.

Krumpir

Slovenija bi uskoro trebala dobiti prvi svjetski spomenik krumpiru, podignut u čast ove povrtlarske kulture koja je iz Amerike stigla u Europu. Autor monumenta je akademski kipar Janez Pirnat, a njegovo umjetničko djelo bit će postavljeno i svečano otvoreno 25. svibnja u mjestu Šenčur, 15 km od Ljubljane. Inače cijeli se projekt realizira prema ideji »Društva za priznavanje krumpira kao samostalnog jela«, čiji članovi imaju obvezu jesti ga najmanje tri puta tjedno, a zahvaljujući njima već postoji i spomen ploča u znak sjećanja na edikt carice Marije Theresie iz 1767. godine o obvezi sadnje krumpira unutar carstva.

Vrećice

Unatoj nastojanju očuvanja svog životnog okoliša i razvijanja ekološke svijesti, Crna Gora namjerava započeti energičnu akciju uklanjanja nepopularnih najlonskih vrećica. Priprema se i zakon o ambalaži kojim bi se sankcionirala ova vrsta pomoćnog trgovačkog sredstva, te naglašena edukacija stanovništva o štetnom utjecaju najlonskog otpada. Također, razmišlja se o uvođenju standarda brzorazgradive plastike od koje bi se izradivale buduće vrećice čija bi reciklaža bila znatno pojednostavljena.

Nomofobija

Osim brojnih strahova ljudske civilizacije, iz svijeta neizbježnih strahu od mogućeg života više od 53 posto ispita-Britaniji. Strah se izražava u mreže«, gašenju mobitela, prasičnim popratnim pojavama koje no korištenje. Zanimljiv je i podatak svaka druga osoba nikada ne gasi svoj se samo jedno pitanje: »Kako smo sve proživjeti bez mobitela?«

i fobija od kojih pati veliki dio suvremene najnovija od njih, nomofobija, stiže mobitela. Radi se o uvriježenom bez mobitela, od kojega već pati nika jedne velike ankete u bojazni od »nepokrivenosti znim baterijama i idu uz svakodnevprema kojemu već mobitel. Postavlja tekle godine mogli

Ovce

Domisljate gradske vlasti talijanskog grada Torina i ove godine namjeravaju šišanje trave na javnim površinama i parkovima povjeriti »specijalno angažiranim« ovcima. Naime, prošlogodišnji pokus se pokazao iznimno uspješnim, a

ostvarena je i značajna ušteda od 30.000 eura. Gradski oci svoju odluku dodatno opravdavaju i nepobitnim činjenicama kako je u pitanju čisto ekološka akcija tijekom koje se mlađoj populaciji omogućuje neposredni kontakt sa životinjama i mogućnost boljeg upoznavanja njihova života. Također, u akciju šišanja uključeno je i nekoliko krava.

Oružje

Zbog sve učestalijih krvavih, tragičnih eskalacija nasilja na brojnim američkim sveučilištima, 12 saveznih država razmatra zakonske odredbe za dopuštanje nošenja oružja u ovim visoko obrazovnim ustanovama. Studentska organizacija, koja se zalaže za ovakvu legislativu, već broji više od 22.000 članova koji posjeduju uredne dozvole za nošenje oružja i svoju namjeru pravdaju riječima: »Ne želimo biti bespomoćni«. Poučeni brojnim učeničkim masakrima jednostavno žele imati ravnopravnost ukoliko dođe do slične situacije i na njihovom sveučilištu.

Krumpir 2

Iako Slovenci tvrde kako će prvi imati spomenik krumpiru, slika evidentno govori drugačije. Spomenik krumpiru već ima Hrvatska, u međimurskom mjestu Belica, a otkriven je još u kolovozu prošle godine. Skulptura predstavlja kombinaciju siluete čovjeka i krumpira, visoka je 1,60 m, a podignuta u čast ovoga sela koje je poznato diljem Hrvatske po proizvodnji konzumnog i sjemenskog krumpira.

Poznati – nepoznati jezik

Stare i nove riječi

Napisao i priredio: Dražen Prčić

Druugu godinu zaredom pakračka zaklada »Dr. Ivan Šreter« bila je domaćinom pobjednicima natječaja za najbolju novu hrvatsku riječ, koji organizira časopis za kulturu »Jezik«. Između brojnih prijedloga »modernih jezikoslovaca«, izabrana su tri najbolja i nagrađena odgovarajućim novčanim iznosima.

NAPLATNICA: Pobjednička riječ za proteklu 2007. godinu je nova, hrvatska riječ za naplatnu kućicu – *naplatnica*, a slavodobitni autor Zagrepčanin Vilim Pantlik nagrađni je iznos od 10.000 kuna velikodušno darovao dvjema pakračkim obiteljima. Drugo mjesto osvojila je riječ Valpovčanina Slavka Perkovića – *opuštaonica* – kojom se dobiva hrvatska inačica za modernu riječ wellness. Treća nagrađena bila je riječ borkinja, novi izraz za ženu borca,

Osječanke Ljiljanke Mitoš-Svoboda. Glavna urednica časopisa »Jezik« Sanda Ham istaknula je kako je cilj ovoga natječaja zamijeniti nepotrebne tuđice u hrvatskom jeziku, osobito anglizme, te naglasiti kako se ne treba stidjeti svoga jezika, nego biti ponosan na njega. No, treba vremena da neka riječ počne živjeti u svakodnevnom jeziku.

Dr. Ivan Šreter

Udisciplinskom postupku koji se vodio protiv njega 1984. godine, dr. Ivan Šreter je u ambulantom listu umjesto penzionisani oficir napisao umirovljeni časnik.

U želji malog poticaja za razmišljanje o mogućim hrvatskim nazivima za navedene riječi, ali i praktične kviz edukacije, evo riječi koje potječu iz nekih drugih jezika. Tko zna, možda i vi postanete slavodobitnici-kreatori neke nove hrvatske riječi.

Anemograf (grč) – sprava za bilježenje smjera i brzine vjetra

Bedrenica – zarazna bolest goveda, ovaca, konja, koja prelazi i na čovjeka putem zaražene hrane i vode

Cikloida (mat) – krivulja što je opisuje točka na kružnici kad se ova kotrlja po smjeru (pravcu), važna je za oblikovanje zubaca zupčanika

Danse macabre (fra) – mrtvački ples, alegorički prikaz prolaznosti života u vidu obrednog plesa

Eksitancije (lat) – sredstva koja podražuju krvni optok i živčani sustav (npr. kofein)

Filogeneza (grč) – povijest razvojnog procesa ili evolucije sistematskih skupina (razreda, porodica, rodova) biljaka ili životinja

Gambit (tal) – način otvaranja u šahu prilikom kojeg se žrtvuje pion kako bi se postigao uspješan napad

Hepatoskopija (grč) – gatanje, proricanje sudbine prema znakovima na jetri žrtvovanih životinja

Idiosinkrazija (grč) – alergijska preosjetljivost na neke vrste hrane (riba, jaja), lijekove (penicilin), mirise – preosjetljivost u prenesenom značenju

Jaružalo – građevinski stroj za iskapanje i otkapanje zemlje

Kartuš (fra) – ornament u obliku medaljona, s okvirom koji tvori volute (arhitektura baroka)

Liridi – roj meteora (krijesnica) s radijantom i zvijezda Lire

Mezenhim (grč) – embrionalno vezivno tkivo iz kojeg se razvijaju sve ostale vrste vezivnog i potpornog tkiva (hrskavice, kosti, krvne žile)

Niloti – rasa iz loze negrida, rastom najviših među svim afričkim rasama, stanovnici oko gornjeg toka rijeke Nil

Opistograf (grč) – rukopis ili knjiga kod koje se nalazi tekst na naličju listova

Penepelen (eng) – uravnjena, blago valovita površina zemlje, nastala riječnom erozijom i denudacijom za relativnog tektonskog mirovanja i nepromjenjivih klimatskih prilika

Rapakivi (fin) – vrsta granita crvene boje, koristi se u građevinarstvu

Scherzo (tal) – šala, veoma brzi instrumentalni stavak u 3/4 ili 3/8 mjeri, vedrog i često humorističnog sadržaja

Tonzilektomija (lat) – operativno odstranjivanje krajnika

Urbari (lat) – zbirke propisa po kojima su se u ranom srednjem vijeku uređivali odnosi između vlastelina i kmetova npr. Hrvatskoj

Vodomar – tropska ptica živo obojena perja nerazmjerno kratkih nogu

Zigota (grč) – oplodena jajna stanica.

In memoriam: Hrvoje Ćustić 1983.-2008.

Smrt na nogometnom terenu

Mladi nogometaš Zadra preminuo je prošloga tjedna od posljedica ozljede glave na utakmici protiv Cibaliije

Piše: Dražen Prčić

Nakon šest dana duge bitke za život, koja je započela nesretnim slučajem na nogometnom susretu 1. HNL između Zadra i Cibaliije na igralištu u Stanovima, mladi nogometaš *Hrvoje Ćustić* podlegao je teškim ozljedama glave. Poslije sudara s protivničkim igračem, na samom početku susreta, Ćustić je udario glavom u betonsku ogradu koja se nalazi na dva metra od aut crte i doživio frakturu lubanje, nagnječenje mozga i, od posljedica udara, upalu moždane ovojnice. Unatoč pravovremene reakcije pružanja prve pomoći, reanimacije i pružene sve moguće medicinske njege, nekadašnji mladi reprezentativac Hrvatske nije se uspio probuditi iz stanja u kojemu se nalazio nekoliko dana do objave njegove smrti. Sprovodu u njegovoj rodnoj Murvici nazočilo je mnogo njegovih prijatelja, sugrađana, nogometnih kolega i dužnosnika Hrvatskog nogometnog saveza koji je u znak žalosti odgodio 27. kolo 1. HNL planirano za 5. travnja. Hrvoje Ćustić

je tijekom svoje kratke nogometne karijere nastupao za: Zadar, Zagreb i Međimurje, a svojedobno je bio član mlade hrvatske reprezentacije (U21).

SMRT NA TERENU: Uz tužni spomen na tragično stradalog mladog hrvatskog nogometaša, navodimo još nekoliko tragičnih pogibija koje će ostati crnim slovima zabilježene u povijesti najpopularnije igre na svijetu.

1933. – *John Thomson*, 22. godine, nogometaš Celtica preminuo je od posljedica frakture lubanje tijekom škotskog nacionalnog derbija Old Firm protiv Rangersa.

1999. – *Gabriel Talpos*, 23 godine, rumunjski reprezentativac udario je, tijekom treninga, glavom u betonski zid

2001. – *Serhij Perhun*, 23 godine, nogometaš ruskog CSKA preminuo je od posljedica oštećenja mozga nakon udarca

2003. – *Marc Vivien Foe*, 28. godina, reprezentativac Kameruna, preminuo od zastoja srca

2004. – *Miklos Feher*, 24 godine, mađarski internacionalac u Benfici preminuo od infarkta tijekom utakmice

2004. – *Serginho*, 30 godina, brazilski nogometaš preminuo od posljedica infarkta

2007. – *Antonio Puerta*, 22 godine, nogometaš španjolske Seville, preminuo od srčanog udara.

Davisov Cup Hrvatska – Italija

Ovoga vikenda (11.-13. travnja) Dubrovnik će biti domaćin 2. kola Euroafričke skupine Davisova Cupa u kojemu će se sastati Hrvatska i Italija. Pobjednik ovoga susreta izborit će pravo za sudjelovanje u rujanskim kvalifikacijama za popunu Svjetske skupine. Za reprezentaciju Hrvatske, poslije duge stanke, ponovno bi trebao nastupiti Ivo Karlović, trenutačno 18. igrač svijeta, a za važnu pobjedu borit će se i Marin Čilić, Mario Ančić i Ivan Cerović, kojeg je, izbornik Goran Prpić naknadno pozvao umjesto ozlijeđenog Roka Karanušića. Talijane će predvoditi Potito Starace, a pozvani su još: Seppi, Bolelli i Cipolla. Prva dva singl susreta igraju se u petak 11. travnja.

Boris Fačol, odbojkaš

Nastavak treninga

Unatoč činjenici da se prvenstvo u Superligi završilo, nastavio sam trenirati

Razgovarao: Dražen Prčić

Što namjeravate popraviti u svojoj igri na poziciji tehničara?

Ponajprije bih želio još bolje unaprijediti vođenje igre svoje momčadi, a također bih više pažnje želio posvetiti usavršavanju igre u bloku.

Tko je Vaš igrački uzor?

Nikola Grbić.

Uskoro završavate srednju školu i slijedi odluka o nastavku školovanja. U kom smjeru ste se odlučili zakoračiti u budućnost? Završavam četvrti razred Politehničke škole, ali su moje želje usmjerene prema upisivanju Fakulteta za fizičku kulturu u Novom Sadu.

Znači li to i napuštanje kluba u kojem ste ponikli?

Za sada ta opcija još uvijek nije aktualna, ali postoji mogućnost promjene sredine zbog odlaska na studij.

Upisivanjem studija stižu i nove, opsežnije obveze. Kako uspijevate uskladiti sva sadašnja sportska i školska zaduženja?

Ponekad je teško uskladiti sve

obveze aktivnog sportaša i učenika, ali ponajviše zahvaljujući razumijevanju mojih profesora i dobroj organizaciji vremena, ipak se može sve stići.

Hoće li se nastavak visokoškolskih studija ispriječiti ispred odbojkaške karijere?

Želio bih se profesionalno baviti odbojkom, jednoga dana i negdje u inozemstvu, ali do tada ima vremena. Opet, fakultet je u mojim planovima izuzetno važan i želio bih ga, usporedo s bavljenjem sportom, na vrijeme završiti.

A što volite raditi u rijetkim slobodnim trenucima izvan svakidašnjih uobičajenih školsko-sportskih obveza?

Slobodnog vremena zbilja nemam baš previše, ali kada ga uspijem pronaći volim rekreacijski zaigrati i neki drugi sport poput – nogometa, košarke, stolnog tenisa ili plivanja. Jednostavno, bez sporta ne mogu. Za njega se uvijek može i mora pronaći vremena.

Unatoč činjenici kako je prvenstvo Superlige završeno, mladi odbojkaš Spartaka iz Subotice **Boris Fačol** (1989.) nastavio je marljivo trenirati s drugom momčadi. Svakidašnji treninzi i završne školske obveze u četvrtom razredu Politehničke škole ostavljaju mu zbilja malo slobodnog vremena, a jednu kratku stanku iskoristili smo za razgovor o njegovim aktualnim i budućim planovima.

Prvoligaška sezona u Superligi završila se posljednjim mjestom na tablici i napuštanjem razreda najboljih momčadi u državi. Što je, po Vašem mišljenju, bilo presudno za slabe rezultate?

Kada se ispadne iz lige uvijek postoje određeni razlozi i opravdanja zabilježenog neuspjeha, ali nepobitna je činjenica kako smo za posljednjih 5 mjeseci promijenili isto toliko trenera. Dosta je igrača otišlo iz kluba, a preostali igrači uspjeli su ostvariti samo tri pobjede, što je bilo nedovoljno za ostatak.

Koliki je bio Vaš igrački udio tijekom protekle sezone?

Igrao sam na oko 50 posto susreta.

Na kojoj poziciji igrate i koliko godina ste član prve momčadi Spartaka?

Već treću godinu sam član prve postave u kojoj igram na mjestu tehničara.

Kakvi su Vaši trenutačni planovi s obzirom na kraj ligaškog natjecanja?

Iako smo na pauzi, koja je uslijedila po završetku ligaškog dijela natjecanja, odlučio sam skupa sa suigračem *Kecmanom* nastaviti s kontinuiranim treninzima, priključivši se drugoj momčadi, koja ima treninge svake večeri. Dodatno još dva puta tjedno idem u teretanu, nastojeći održati visoku razinu tjelesne spreme.

OI 2008

108 kandidata za Peking

Utrenutačnoj evidenciji HOO (Hrvatskog olimpijskog odbora) zapisana su imena 108 kandidata za nastup na predstojećim Olimpijskim igrama u Pekingu. Na ovom popisu 48 sportaša je već osiguralo potrebitu olimpijsku normu i njihov nastup nije upitan, dok se preostalima s popisa tijekom sljedećih natjecanja otvara mogućnost ispunjenja uvjeta za nastup na najvećoj sportskoj smotri. Normirane rezultate imaju sljedeći sportovi: atletika, jedrenje, boks, biciklizam, gimnastika, plivanje, stolni tenis, streljaštvo, taekwondo u pojedinačnim nastupima, dok je vaterpolska reprezentacija, do sada, jedina izborila mjesto u momčadskom sportu. No, Hrvatska bi jamačno trebala imati još i predstavnike u tenisu i rukometu.

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

	POZNATA BOŽIČNA PJESMA	AMATERIZAM	NARAV, ČUD		"RIZMA"	KEMIJSKI ELEMENT (ZNAK: C)	POKOJNI ZAGREBAČKI KANT-AUTOR	VRSTA JE-DRENJAKA	ŠPANJOL-SKI MAJOR-DOM		INDONE-ZIJSKA NOVINSKA AGENCIJA	ROBERT KOVAČ	RIMSKI BREZULJAK
GRANCI-GULA ILI ŠKAMP				RUŠEVINA "ČELAVA BRESKVA"						FRANC. KI-PAR, JEAN STARIJA DANSKA GLUMICA			
TURSKI POVIK ZA MILOST (TURCI)					ZENA IZ GVAJANE IMATI ZATVORE-NE OČI								
OSOBI NA DAREZ-LJIVACA												"LITRA" VOĆNI PLOD ILI STABLO	
MEČ									U NJOJ PEČEMO PALAČINKE TONSKI SKLOP				
TUBERKU-LOZA, SUŠICA (REG.)								SUSTAV PRORICANJA IZ KARATA GRČKO SLOVO					
VINOROD-NO BRDO PONAD ŠIBENIKA						OTKRITI-NAČI							
PROTIVNICI BOLJŠEVI-KA U CAR-SKOJ RUSIJI						VJEROVI (GRČ.) LJUDI IZ STAROVJE-KE ACERE					"KUNA" UZ. PRI		
SLOVENSKI PISAC, JOSIP								MUZA PJEVANJA TA					SUSTANAR U ISTOJ SOBI
EDO VUJIČ			TALIJAN NIKOLA (NICCOLO) IZRAĐUJU REMENJE									UGLJIK ČLAN POROTE	
DRAMA HENRIKA IBSENA					PRESLEY-JEVO IME BRITANSKI POP-PJE-VAČ						3,14 ... RAZILAZAK (MNOŽ.)		
"AMPER"		"EAST" TEHNOLOŠ-KI DODA-TAK PRO-IZVODU		ANA ROJE GORJE U MIAMI (... YOMA)			CISTIČNO PROŠIRENJE LOJNICE "NORVEŠKA KRUNA"						
ALBANSKO MUŠKO IME (RAMO)								JEZERO U FINSKOJ (INARI) PLAŠT INDIJE					
OGULJE-NOST KOŽE										VIZUALNI OPAŽAJ ZAVRŠNA RIJEČ KAT. MOITVE			
GRANA MEHANIKE									ŽENSKI PJEVAČKI GLAS FILMAŠICA KODAR				NADIMAK NOG. TRE-NERA IVA-NA BULJA-NA
ODISEJEV OTOK						SELEN	NANA I PROCES KUTINA						
	FARSI KALIJ												
PETERO-ČLANI ANSAMPL								BIVŠA STOLNOTE-NISAČICA DER					

tak, ruina, arp, aman, gvaianka, darežljivost, l, vlaknost, tava, jekika, taro, triar, dinamika, alt, iaka, romani, iranski jezik, kvintet, aniko, collo, c, nora, elvis, pi, a, e, ar, aterom, ramadan, enare, oderanost, zor, dinamika, alt, iaka, romani, iranski jezik, kvintet, aniko.

RIJEŠENJE KRIŽALJKE:

Kiflice motane na kukuruzovini

HRVATSKARIJEČ

GASTRONOMSKI KUTAK

Sastojci: 7 dl mlijeka, 1,5 dl ulja, 1 velika žlica soli, mala žlica šećera, brašna prema potrebi

Priprema: od navedenih sastojaka umijesite tijesto i ostavite da se diže. Kada je tijesto naraslo, napravite loptice teške otprilike 200 grama. Svaku lopticu razvaljajte u krug koji razrežete u osam dijelova. Svaki dio namažite uljem i motajte na štapić od kukuruzovine, počevši od šireg kraja tijesta. Kiflice složite u namazanu tepsiju i ostavite da se malo dignu. Premažite jajetom i pospite sezamom, kimom ili solju po želji. Kiflice ispecite, izvadite iz tepsije i iz njih izvucite štapiće kukuruzovine. Štapići od kukuruzovine trebali bi biti dugi 11 cm, a debeli kao prst.

Recepti snaša Šokačke grane

FOTO KUTAK

Jesam li na dobrom putu za Europu?

► Kod pisaca su riječi najvažnija djela.

► Jedino glupost nije mjerljiva!

Dujizmi

► Da idemo u korak, spoticali bismo se.

► Toliko praznih glava, a mi i dalje tonemo.

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine, tvrtke, kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje transporta
- Osiguranje nezgoda, obvezna i sva imovinska osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike obitelji "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

**PETAK
11.4.2008.**

06.40 - Najava programa
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
08.35 - Vijesti
08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Vodenim putovima, dokumentarna serija
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Mala gospodica
13.25 - Dan za danom, mozaično-zabavna emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Glas domovine
15.10 - Znanstvena petica
15.40 - Drugo mišljenje
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.15 - Hrvatska uživo - Vijesti
17.20 - Danas na Zagrebačkoj burzi
17.22 - Iza ekrana
17.52 - Garaža
18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
19.30 - Dnevnik
20.15 - Rudolf Steiner - modus vivendi, dokumentarni film
21.10 - Dobre namjere, serija
22.00 - Poslovni klub
22.35 - Lica nacije
23.20 - Poslovne vijesti
23.30 - Vijesti
23.45 - Vijesti iz kulture
23.55 - Filmski maraton: Godina oružja, film
01.45 - Filmski maraton: Boston Kickout, britanski film
03.30 - Vodenim putovima, dokumentarna serija
04.20 - Oprah show
05.05 - Fotografija u Hrvatskoj
05.10 - Mala gospodica
05.55 - Garaža
06.25 - Poslovni klub
06.50 - Znanstvena petica
07.20 - Iza ekrana

06.40 - Najava programa
06.45 - Nove pustolovine: Lucky Luke
07.10 - Neustrašiva Kim, crtana serija
07.35 - Darcyno životinjsko carstvo
08.00 - Žutokljunac:

09.00 - Učilica
09.10 - Veliki odmor:
10.00 - Obiteljski film
13.00 - Dubrovnik: Tenis, Davis Cup: Hrvatska-Italija, prijenos
19.15 - Beverly Hills 2., serija
20.05 - Šibicari, američki film
22.05 - Vijesti na Drugom
22.25 - Messiah, The Promise - mini-serija
23.55 - Manchester: Plivanje, Svjetsko prvenstvo
00.30 - Lovci na natprirodno 2., serija
01.10 - CD LIVE
01.55 - TV raspored

07.00 Šaljivi kućni video
07.20 Jagodica Bobica
07.45 Fifi i cvjetno društvo
08.10 Yu-Gi-Oh GX
08.35 Ninja kornjače FFWD
09.00 Nova lova, TV igra
11.00 Svi vole Raymonda
11.25 Ružna ljepotica, serija
12.15 Zauvijek susjedi, serija
12.55 Vijesti
13.10 Farma, reality show
14.00 Božić Hercule Poirota, igrani film
15.50 Svjedok, igrani film
17.25 Vijesti
17.40 Naša mala klinika, serija
18.35 Zauvijek susjedi, serija
19.50 10 do 8, informativna emisija
20.00 Farma, reality show
22.00 Povratak u budućnost, igrani film
00.00 Vijesti
00.15 Svjedok, igrani film
02.10 Unutarnji poslovi, igrani film
04.00 Obračun kod O.K. Corrala, igrani film
06.00 Kraj programa

07.00 Obalna straža, drama (R)
07.55 Magnum, serija (R)
08.45 Looney tunes, crtana serija
09.10 SpužvaBob Skockani, crtana serija
09.35 Sam svoj majstor, humoristična serija
10.05 Korak po korak, humoristična serija (R)
10.30 Puna kuća, humoristična serija (R)
10.55 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
11.20 Dadilja, humoristična serija (R)
11.45 Rat u kući, humoristična serija (R)

12.15 Vijesti
12.20 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
12.55 Eksploziv, magazin (R)
13.05 Ne daj se, Nina!, humorna drama (R)
13.30 Obalna straža, akcijska drama
14.25 Magnum, akcijska serija
15.20 Cobra 11, kriminalistička serija
16.15 Korak po korak, humoristična serija
16.40 Puna kuća, humoristična serija
17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
17.35 Dadilja, humoristična serija
18.00 Rat u kući, humoristična serija
18.30 Vijesti
18.55 Eksploziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.30 Ne daj se, Nina!, humorna drama
20.00 Robocop 2, igrani film, akcijski/znanstveno-fantastični
22.00 Ja, ja i Irena, igrani film, komedija
00.05 Vijesti
00.15 Grimizne rijeke, igrani film, triler
02.00 Kunolovac, kviz

**SUBOTA
12.4.2008.**

07.40 - Najava programa
08.00 - Vijesti
08.15 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: The Cimarron Kid, američki film
09.35 - Fotografija u Hrvatskoj
10.00 - Vijesti
10.20 - Kućni ljubimci
10.55 - Meta, emisija za branitelje
12.00 - Dnevnik
12.30 - Mala gospodica
13.20 - Potrošački kod
13.55 - Prizma, multinacionalni magazin
14.40 - Duhovni izazovi
15.05 - Reporter: Slučaj Ohio
16.15 - Euromagazin
16.45 - Vijesti
17.00 - Svirci moji, zabavno-glazbena emisija
17.35 - Škrinja
18.35 - TV Bingo show
19.15 - Loto 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Zvijezde pjevaju, 1. dio (6/8)

21.25 - Zvijezde pjevaju, 2. dio (6/8)
21.55 - Vijesti
22.15 - Američka pita 2., film
00.00 - Filmski klub: Umri na drugom mjestu, film
01.45 - Filmski maraton: Rat za naftu, američki film
03.30 - Filmski maraton: Easy Six, američki film
05.20 - Mala gospodica
06.05 - Skica za portret
06.15 - Potrošački kod
06.45 - Euromagazin
07.15 - Svirci moji, zabavno-glazbena emisija

07.00 - TV vodič
07.35 - Ljubav u zaleđu, serija
08.20 - Žutokljunac
09.20 - Disneyjevi crtići: Miki i prijatelji
09.40 - Disneyjevi crtići: Emperor's New School
10.10 - Najbolje godine, serija
11.00 - Waterloo Road, serija
11.45 - Briljanteen
12.40 - Auto-magazin
13.10 - Dobre namjere, serija
14.00 - Dubrovnik: Tenis, Davis Cup: Hrvatska-Italija, prijenos
16.55 - (Rukomet (Ž), finale Kupa Hrvatske, prijenos)
18.40 - Manchester: Plivanje, Svjetsko prvenstvo - prijenos
20.00 - Hrvatska nogometna liga: Osijek - Rijeka, prijenos
22.00 - Hrvatska nogometna liga - emisija
23.05 - Sportske vijesti
23.15 - Alfi Kabiljo (1. dio)
23.55 - Uživo u srcu grada - Goran Karan i gosti, snimka koncerta (2. dio)
00.40 - Dobro ugođena večer: Portret Dubravka Detonija
01.40 - TV raspored

06.25 Šaljivi kućni video
06.50 Power Rangers Mystic Force, serija
07.15 Tomica i prijatelji
07.40 Winx, crtana serija
08.30 Novac, business magazin
09.00 Nova lova
10.30 Povratak u budućnost, igrani film
12.20 Večernja škola - EU
13.20 Lud, zbunjen, normalan, serija
14.00 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz

15.00 Farma, reality show
17.00 Vijesti
17.05 Kod Ane, kulinarški show
17.50 Nad lipom 35, hum. glazbeni show
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Nezaustavljiv, igrani film
21.40 Farma +
22.30 Moja maćeha je vanzemaljac, igrani film
00.05 Otmica, igrani film
01.30 Najteži zadatak, film
02.55 Nezaustavljiv, igrani film
04.30 Kraj programa

06.55 Magnum, serija (R)
07.45 Obalna straža, drama
08.40 Looney tunes
09.05 SpužvaBob Skockani
09.30 Sam svoj majstor, serija
09.55 Korak po korak, (R)
10.20 Puna kuća, serija (R)
10.50 Malcolm u sredini, (R)
11.15 Dadilja, serija (R)
11.40 Rat u kući, serija (R)
12.10 Vijesti
12.15 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
12.50 Eksploziv, magazin (R)
13.10 Ne daj se, Nina!, (R)
13.35 Za istim stolom, serija
14.25 Magnum, akcijska serija
15.20 Cobra 11, serija
16.15 Korak po korak, serija
16.40 Puna kuća, humoristična serija
17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija
17.35 Dadilja, humoristična serija
18.00 Rat u kući, humoristična serija
18.30 Vijesti
18.55 Eksploziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Ne daj se, Nina!, humorna drama
20.00 Robocop 2, igrani film
22.00 Ja, ja i Irena, igrani film, komedija
00.05 Vijesti
00.15 Grimizne rijeke, igrani film, triler
02.00 Kunolovac, kviz

**NEDJELJA
13.4.2008.**

07.40 - Najava programa
08.00 - Vijesti
08.10 - Koncert Papandopula i Schuberta svira Simfonijski orkestar

HRT-a pod ravnanjem Nikše Bareze
 09.40 - Hrvatska kulturna baština: Slikar Paulus Antonius Senser
 10.00 - Vijesti
 10.20 - Natural World
 Symphony: A Million Forms of Life, dokumentarni film
 11.20 - Jelovnici izgubljenog vremena
 12.00 - Dnevnik
 12.15 - Mali savjeti za poljoprivrednike
 12.17 - Herbosov poljoprivredni savjetnik
 12.30 - Plodovi zemlje
 13.25 - Split: More
 14.00 - Nedjeljom u dva
 15.02 - Kulturni info
 15.10 - Mir i dobro
 15.45 - Opera box
 16.15 - Vijesti
 16.35 - Lijepom našom: Zagreb (2/2)
 17.25 - Uzmi ili ostavi, TV igra
 18.05 - Na domaćem terenu
 19.15 - Loto 6/45
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.15 - Stipe u gostima, dramska serija
 22.00 - Dnevno svjetlo, film
 23.55 - Vijesti
 00.05 - Vijesti iz kulture
 00.15 - Ciklus europskog filma: Orlovo gnijezdo, francuski film
 01.55 - Natural World
 Symphony: A Million Forms of Life, dokumentarni film
 02.45 - Opera box
 03.15 - Jelovnici izgubljenog vremena
 03.35 - Skica za portret
 03.50 - Lijepom našom: Zagreb (2/2)
 04.35 - Plodovi zemlje
 05.25 - Split: More
 05.55 - Glas domovine
 06.20 - Drugo mišljenje
 07.00 - TV vodič
 07.30 - Ljubav u zaleđu, serija
 08.15 - Dobre namjere, serija
 09.00 - Slikovnica
 09.30 - Dječje filmsko jutro: Nevolje jednog Branimira
 10.00 - Nora Fora, TV igra za djecu
 11.00 - Šepurine: Misa - izravni prijenos
 12.00 - Parlaonica
 13.00 - Dubrovnik: Tenis, Davis Cup: Hrvatska-Italija, prijenos

17.00 - Manchester: Plivanje, Svjetsko prvenstvo
 17.20 - Engleska nogometna liga: Manchester Utd. - Arsenal, uključanje u prijenos
 18.50 - Najgol EP
 19.05 - (Odbrojavanje do EURA 2008 5/8)
 19.35 - Manchester: Plivanje, Svjetsko prvenstvo
 20.05 - Brzi i žestoki, film
 21.55 - Vitezovi uzaludnog truda, serija
 22.20 - Sportske vijesti
 22.25 - Magazin Lige prvaka
 22.55 - Direkt
 23.25 - Dokuteka
 23.55 - Nedjeljom u dva
 00.55 - TV raspored

07.00 Šaljivi kućni video
 07.20 Power rangers
 Mystic Force, serija
 07.45 Tomica i prijatelji
 08.10 Winx, crtana serija
 09.00 Automotiv, auto moto magazin
 09.35 Djevojke s Beverly Hillsa, serija
 10.00 U sedmom nebu, serija
 10.50 Kuća na plaži, serija
 11.40 Smallville, serija
 12.30 Čarobnice, serija
 13.40 Frikovi, serija
 14.30 Kućanice iz visokog društva, serija
 15.20 Kako zavoljeti svoje tijelo?, serija
 15.50 Moja maćeha je vanzemaljac, igrani film
 17.25 Vijesti
 17.35 Tko je Harry Crumb?, igrani film
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Nad lipom 35, hum. glazbeni show
 21.15 Otac moje nevjestice, film
 23.05 Red Carpet, showbiz magazin
 00.25 Svi mrze Chrise, serija
 00.55 Dani ludila, igrani film
 02.45 Tko je Harry Crumb?, igrani film
 04.15 Red Carpet, showbiz magazin
 05.25 Svi mrze Chrise, serija
 05.50 Kraj programa

07.40 Zvijezde Ekstra: Zvezdani modni prekršaji, zabavna emisija (R)
 08.35 Dan D, serija
 09.00 Ulica Sezam

10.05 Holivudski frizer, igrani film, komedija
 12.05 Jednom lopov, serija
 12.55 Lutrija života, serija
 13.55 Dobrodošli u Collinwood, igrani film
 15.25 Ja, ja i Irena, film, (R)
 17.25 Zvijezde Ekstra, zabavna emisija
 18.30 Vijesti
 19.05 Eksploziv vikend, zabavna emisija
 19.30 Žuta minuta, zabavna emisija
 19.45 Sakupljač kostiju, film
 21.45 Hrvatski top model by Tatjana Jurić, show
 23.25 Batman, igrani film
 01.40 Kunolovac, kviz
 03.40 Grimizne rijeke, igrani film, triler (R)

**PONEDJELJAK
14.4.2008.**

06.40 - Najava programa
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 09.05 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Na vodenome putu, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Mala gospodica
 13.25 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Treća dob, emisija za umirovljenike
 15.35 - La parenzana ili kad stignemo u Makale, dokumentarni film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.25 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.30 - Metro život
 17.32 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Latinica: Afere bez epiloga, 1. dio
 21.15 - Latinica: Afere bez epiloga, 2. dio
 21.50 - Sin noći, brat sna - dokumentarna serija
 22.20 - Poslovne vijesti
 22.30 - Otvoreno
 23.15 - Vijesti
 23.25 - Vijesti iz kulture
 23.35 - Na rubu znanosti: Lucidno sanjanje
 00.25 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
 01.10 - Završni udarac, serija

01.55 - Na vodenome putu, dokumentarna serija
 02.45 - Skica za portret
 03.05 - Sin noći, brat sna - dokumentarna serija
 03.35 - Latinica: Afere bez epiloga
 05.05 - Mala gospodica
 05.50 - Treća dob, emisija za umirovljenike

06.40 - Najava programa
 06.45 - Nove pustolovine: Lucky Luke
 07.10 - Kim Possible
 07.35 - Darcyno životinjsko carstvo
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 10.00 - Lilyna zima, film
 11.35 - Zlurad, crtana serija
 12.00 - Zaljubljene cure, serija za djecu i mlade
 12.30 - Scientia Croatica - znanstveni forum
 13.20 - Veliki odmor
 14.05 - TOP 40
 14.50 - Svijet prema Jimu 5.
 15.15 - Zvezdane staze: Nova generacija 3., serija
 16.00 - McLeodove kćeri 4.
 16.45 - Naše malo misto, serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.10 - Metro život
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.32 - Sve u šesnaest
 18.50 - Prijatelji 5., serija
 19.15 - Beverly Hills 2., serija
 20.05 - Završni udarac, serija
 20.55 - Vijesti na Drugom
 21.15 - Bitange i princeze 4.
 22.00 - Zlatna kopačka
 22.45 - Posljednji preživjeli, američki film
 00.20 - McLeodove kćeri 4.

07.00 Jagodica Bobica
 07.20 Fifi i cvjetno društvo
 08.00 Yu-Gi-Oh GX
 08.10 Ninja kornjače FFW
 08.35 Šaljivi kućni video
 09.00 Nova lova, TV igra
 11.00 Kralj Queensa, serija
 11.25 Ružna ljepotica, serija
 12.10 Zauvijek susjedi, serija
 12.50 Vijesti
 13.05 Farma, reality show
 13.50 Otac moje nevjestice, film
 15.35 Svijet prema Jimu, serija
 16.00 Kralj Queensa, serija
 16.25 Cosby show, serija
 16.55 Svi vole Raymonda
 17.20 Vijesti
 17.35 Farma uživo

17.45 Naša mala klinika, serija
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8, informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 21.00 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
 22.00 Zakon brojeva, serija
 22.55 Heroji, serija
 23.50 Vijesti
 00.05 Nikita, serija
 00.55 Zakon brojeva, serija
 01.40 Medij, serija
 02.25 Dva metra pod zemljom
 03.10 Dadilja, igrani film
 04.35 Nikita, serija
 05.20 Medij, serija
 06.05 Naša mala klinika, serija
 06.50 Kraj programa

07.05 Lutrija života, serija (R)
 07.45 Blizanke, serija
 08.15 Ulica Sezam
 09.35 Velika očekivanja, igrani film, drama
 11.15 Jesen stiže, Dunjo moja, dramska serija (R)
 12.15 Bibin svijet, humoristična serija (R)
 12.50 Koledžicom po svijetu, zabavna emisija (R)
 14.00 Vijesti
 14.05 Hrvatski top model by Tatjana Jurić, show (R)
 15.40 Lud za tobom, film, romantična komedija
 17.10 Odred za čistoću, zabavna emisija
 17.45 Ekkluziv, zabavna emisija
 18.30 Vijesti
 19.05 Salto, zabavna emisija
 19.35 CSI: Miami, serija (dvije epizode)
 21.15 Zakon braće, kriminalistička serija
 22.00 Erin Brockovich, igrani film, drama
 00.15 Kunolovac, kviz
 02.15 Sakupljač kostiju, igrani film, triler (R)

06.40 - Najava programa
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 09.05 - Mali savjeti za poljoprivrednike
 09.10 - Ponos Ratkajevih, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Na vodenome putu, dokumentarna serija

11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Mala gospodica
13.25 - Dan za danom,
mozaično-zabavna emisija

14.30 - Vijesti

14.45 - Među nama

15.35 - Tetice, emisija pučke i
predajne kulture

16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti

16.15 - Hrvatska uživo

17.25 - Hrvatska uživo - Vijesti

17.30 - Danas na Zagrebačkoj
burzi

17.40 - Najslabija karika, kviz

18.30 - Ponos Ratkajevih, serija

19.30 - Dnevnik

20.15 - Globalno sijelo

20.50 - Dobre namjere, serija

21.40 - Pola ure kulture

22.10 - Poslovne vijesti

22.25 - Otvoreno

23.10 - Vijesti

23.20 - Vijesti iz kulture

23.30 - Drugi format

00.20 - Zvezdane staze: Nova
generacija 3., serija

01.05 - Bračna spona, film

02.45 - Na vodenome putu,
dokumentarna serija

03.35 - Oprah show

04.20 - Skica za portret

04.35 - Pola ure kulture

05.05 - Mala gospodica

05.50 - Među nama

06.40 - Najava programa

06.45 - Nove pustolovine:
Lucky Luke

07.10 - Kim Possible

07.35 - Darcyno životinjsko
carstvo

08.00 - Žutokljunac:

09.00 - Učilica

09.10 - Veliki odmor:

10.00 - Ljeto s duhovima,
kanadsko-austrijski film

11.25 - Crtani film

11.35 - Zlurad, crtana serija

12.00 - Zabljudjene cure, serija
za djecu i mlade

12.30 - Scientia Croatica -

znanstveni forum

13.20 - Veliki odmor

14.05 - TOP 40

14.50 - Svijet prema Jimu 5.

15.15 - Zvezdane staze: Nova
generacija 3., serija

16.05 - McLeodove kćeri 4.

16.50 - Naše malo misto, serija

17.50 - Županijske panorame

18.15 - Vijesti na Drugom

18.32 - Sve u šesnaest

18.50 - Prijatelji 5., serija

19.15 - Beverly Hills 2., serija

20.05 - Bezdan, američki film

22.55 - Vijesti na Drugom

23.15 - Braća i sestre, serija

00.00 - Zločinački umovi 2.

00.40 - McLeodove kćeri 4.

01.25 - TV raspored

07.00 Jagodica Bobica

07.20 Fifi i cvjetno društvo

08.00 Yu-Gi-Oh GX

08.10 Ninja kornjače FFWD

08.35 Šaljivi kućni video

09.00 Nova lova

10.50 Svi vole Raymonda

11.10 Ružna ljepotica, serija

12.00 Zauvijek susjedi, serija

12.40 Vijesti

12.55 Farma, reality show

13.45 Utrka s vremenom, film

15.35 Svijet prema Jimu, serija

16.00 Kralj Queensa, serija

16.25 Cosby show, serija

16.55 Svi vole Raymonda

17.20 Vijesti

17.35 Farma uživo

17.45 Naša mala klinika, serija

18.35 Zauvijek susjedi, serija

19.15 Dnevnik Nove TV

19.50 10 do 8,

informativna emisija

20.00 Farma, reality show

21.00 Zmajevno srce, igrani film

22.40 Pod nož, serija

23.35 Vijesti

23.50 Nikita, serija

00.45 Heroji, serija

01.30 Medij, serija

02.15 Dva metra pod zemljom

03.05 Skandalozni Storyville,

igrani film

04.55 Nikita, serija

05.40 Naša mala klinika, serija

06.25 Kraj programa

06.40 Magnum, serija (R)

07.25 Za istim stolom, (R)

08.15 Looney tunes

08.40 SpužvaBob Skockani

09.05 Sam svoj majstor, serija

09.35 Korak po korak, (R)

10.00 Puna kuća, serija (R)

10.30 Malcolm u sredini,

humoristična serija (R)

10.55 Dadilja, serija (R)

11.20 Rat u kući, serija (R)

11.50 Vijesti

11.55 Večera za 5,

lifestyle emisija (R)

12.25 Ekkluziv,

zabavna emisija

13.05 Ne daj se, Nina!,

humorna drama (R)

13.35 Za istim stolom, serija

14.25 Magnum, akcijska serija

15.20 Cobra 11, serija

16.15 Korak po korak, serija

16.40 Puna kuća,

humoristična serija

17.10 Malcolm u sredini,

humoristična serija

17.35 Dadilja,
humoristična serija

18.00 Rat u kući,
humoristična serija

18.30 Vijesti

18.55 Eksploziv,

zabavna emisija

19.05 Večera za 5,

lifestyle emisija

19.40 Ne daj se, Nina!,

humorna drama

20.10 CSI, serija

21.00 Ubojstvo u bijeloj kući,

film, akcijski triler

22.50 Heroji iz strasti, serija

23.45 Vijesti

00.00 Zakon braće,

kriminalistička serija (R)

00.45 Kunolovac, kviz

**SRIJEDA
16.4.2008.**

06.40 - Najava programa

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska

07.05 - Vijesti

09.05 - Herbošov poljoprivredni

savjetnik

09.07 - Ponos Ratkajevih, serija

10.00 - Vijesti

10.15 - Na vodenome putu,

dokumentarna serija

11.10 - Oprah show

12.00 - Dnevnik

12.35 - Mala gospodica

13.25 - Dan za danom,

mozaično-zabavna emisija

14.30 - Vijesti

14.45 - Riječ i život,

religijski program

15.35 - Eko zona

16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti

16.15 - Hrvatska uživo

17.25 - Danas na Zagrebačkoj

burzi

17.35 - Najslabija karika, kviz

18.25 - Ponos Ratkajevih, serija

19.15 - Loto 7/39

19.30 - Dnevnik

20.15 - Piramida

21.20 - Luda kuća 3., TV serija

21.55 - Hrvatska kulturna

baština: Arheološki

muzej u Splitu - prema

našem izboru

22.10 - Poslovne vijesti

22.25 - Otvoreno

23.10 - Vijesti

23.30 - Scientia Croatica -

znanstveni forum

00.20 - Zvezdane staze: Nova

generacija 3., serija

01.05 - Zakon i red: Odjel za

žrtve 8., serija

01.50 - Zakon i red: Zločinačke

nakane, serija

02.35 - Na vodenome putu,

dokumentarna serija

03.25 - Oprah show

04.10 - Skica za portret

04.35 - Eko zona

05.05 - Mala gospodica

05.50 - Riječ i život,

religijski program

06.40 - Najava programa

06.45 - Nove pustolovine:

Lucky Luke

07.10 - Kim Possible

07.35 - Darcyno životinjsko

carstvo

08.00 - Žutokljunac:

09.00 - Učilica

09.10 - Veliki odmor:

10.00 - Prijenos sjednica

Hrvatskog sabora

13.35 - Veliki odmor

14.25 - Tom i Jerry kao klinici

14.55 - Svijet prema Jimu 5.

15.20 - Zvezdane staze: Nova

generacija 3., serija

16.05 - McLeodove kćeri 4.

16.50 - Naše malo misto, serija

17.50 - Županijske panorame

18.15 - Vijesti na Drugom

18.32 - Sve u šesnaest

18.50 - Prijatelji 5., serija

19.11 - Beverly Hills 2., serija

20.00 - Hrvatska nogometna

liga: Hajduk - Slavan

Belupo, prijenos

22.00 - Hrvatska nogometna

liga - emisija

22.45 - Vijesti na Drugom

23.05 - Zakon i red: Odjel za

žrtve 8., serija

23.50 - Zakon i red: Zločinačke

nakane, serija

00.35 - McLeodove kćeri 4.

01.20 - TV raspored

07.00 Jagodica Bobica

07.20 Fifi i cvjetno društvo

08.00 Yu-Gi-Oh GX

08.10 Ninja kornjače FFWD

08.35 Šaljivi kućni video

09.00 Nova lova

11.00 Svi vole Raymonda

11.20 Ružna ljepotica, serija

12.10 Zauvijek susjedi, serija

12.50 Vijesti

13.05 Farma, reality show

13.55 Zmajevno srce, igrani film

15.35 Svijet prema Jimu, serija

16.00 Kralj Queensa, serija

16.25 Cosby show, serija

16.55 Svi vole Raymonda

17.20 Vijesti

17.35 Farma, reality show

17.45 Naša mala klinika, serija

18.35 Zauvijek susjedi, serija

19.15 Dnevnik Nove TV

19.50 10 do 8,

informativna emisija

20.00 Farma, reality show

21.00 Večernja škola - EU

22.00 Lud, zburjen, normalan

22.40 Vratit će se rode, serija

23.35 Vijesti

23.50 Nikita, serija

00.45 Medij,

- 14.30 - Vijesti
 14.45 - Trenutak spoznaje
 15.35 - Bolest nije sramota
 nego je to zaborav žrtve,
 dokumentarni film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.30 - Metro život
 17.32 - Danas na Zagrebačkoj
 burzi
 17.40 - Najslabija karika, kviz
 18.30 - Ponos Ratkajevih, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.20 - Brisani prostor
 22.05 - Znanstvene vijesti
 22.15 - Poslovne vijesti
 22.30 - Otvoreno
 23.15 - Vijesti
 23.35 - Dvije sestre, film
 00.30 - Zvezdane staze: Nova
 generacija 3., serija
 01.15 - Bez traga 4., serija
 02.00 - Obitelj Soprano 6.
 02.50 - Na vodenome putu,
 dokumentarna serija
 03.40 - Skica za portret
 03.45 - Dvije sestre,
 dokumentarni film
 04.35 - Bolest nije sramota
 nego je to zaborav žrtve,
 dokumentarni film
 05.05 - Mala gospodica
 05.50 - Trenutak spoznaje

- 06.45 - Nove pustolovine:
 Lucky Luke
 07.10 - Kim Possible
 07.35 - Darcyno životinjsko
 carstvo
 08.00 - Žutokljunac:
 09.00 - Učilica
 09.10 - Veliki odmor:
 10.00 - Prijenos sjednica
 Hrvatskog sabora
 13.35 - Veliki odmor
 14.25 - Tom i Jerry kao klinici
 14.50 - Svijet prema Jimu 5.
 15.15 - Zvezdane staze: Nova
 generacija 3., serija
 16.00 - McLeodove kćeri 4.
 16.45 - Naše malo misto, serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.10 - Metro život
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.32 - Sve u šesnaest
 18.50 - Prijatelji 5., serija
 19.15 - Beverly Hills 2., serija
 20.05 - Split: Za mrvu ljubavi
 - humanitarni koncert
 21.40 - Vijesti na Drugom
 22.00 - Bez traga 4., serija
 22.50 - Obitelj Soprano 6.
 23.45 - McLeodove kćeri 4.

07.00 Jagodica Bobica

- 07.20 Fifi i cvjetno društvo
 08.00 Yu-Gi-Oh GX
 08.10 Ninja kornjače FFWD
 08.35 Šaljivi kućni video
 09.00 Nova lova
 11.00 Svi vole Raymonda
 11.30 Ružna ljepotica, serija
 12.20 Zauvijek susjedi, serija
 13.00 Vijesti
 13.15 Farma, reality show
 14.05 Tajanstvena žena, film
 15.35 Svijet prema Jimu, serija
 16.00 Kralj Queensa, serija
 16.25 Cosby show, serija
 16.55 Svi vole Raymonda
 17.20 Vijesti
 17.35 Farma uživo
 17.45 Naša mala klinika, serija
 18.35 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8,
 informativna emisija
 20.00 Farma, reality show
 21.00 Istraga, magazin
 22.40 Provjereno, inf. magazin
 23.35 Vijesti
 23.50 Nikita, serija
 00.45 Medij, serija
 01.30 Vratit će se rode, serija
 02.15 Sve je počelo u Napulju,
 igrani film
 03.50 Nikita, serija
 04.35 Medij, serija
 05.20 Naša mala klinika, serija
 06.05 Kraj programa
 07.10 Magnum, serija (R)

- 08.00 Za istim stolom, (R)
 08.50 Looney tunes
 09.15 SpužvaBob Skockani
 09.40 Sam svoj majstor, serija
 10.05 Korak po korak, (R)
 10.30 Puna kuća, serija (R)
 11.00 Malcolm u sredini, (R)
 11.25 Dadilja, serija (R)
 11.50 Rat u kući, serija (R)
 12.20 Vijesti
 12.25 Večera za 5, emisija (R)
 12.55 Eksploziv, magazin (R)
 13.05 Ne daj se, Nina!, (R)
 13.35 Za istim stolom, serija
 14.25 Magnum, akcijska serija
 15.20 Cobra 11, serija
 16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Puna kuća, serija
 17.10 Malcolm u sredini, serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Eksploziv, magazin
 19.05 Večera za 5, emisija
 19.35 Ne daj se, Nina!, drama
 20.05 CSI: New York, serija
 20.55 Zaboravljeni slučaj
 21.45 Ženski klan, serija
 22.40 Reži me, dramska serija
 23.35 Vijesti
 23.55 Nestali, serija
 00.40 Kunolovac, kviz

GLAS DOMOVINE

Emisija o hrvatskim manjinama i iseljentištvu »Glas domovine«, emitira se petkom na programu HRT1, u terminu od 14 i 45 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKA KRONIKA

Program o hrvatskoj nacionalnoj manjini u Mađarskoj na hrvatskom jeziku uz mađarski prijevod emitira se srijedom s početkom u 12 i 30 sati na programu MTV 1.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

PROGRAMSKA SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 – 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- 'Bolja Srbija'
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 – 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' – zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' – narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' – ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 – 20,00

- 'Europa danas i sutra' – magazina Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 – 20,30

- 'Aktualije' (ponedjeljkom)
- 'Gospodarski magazin' (utorkom)
- 'Otvoreni studio' (srijedom)
- 'Kultur cafe' – magazin Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- 'U društvu s mladima' (petkom)

20,30 – 21,00

- Narodna glazba, izvanredne emisije (specijali, reportaže)
- Blic vijesti i odjava programa

PROGRAMSKA SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Kronologija, zabavna glazba
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Razgovor s povodom', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 'Nedjeljni mozaik' (Kronologija, 'Čovjekov svijet' – magazin Radija Deutsche Welle, moda)
- 19,30 'Priča za laku noć' – dječja emisija
- 20,00 'Ljudi nizine'
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

Mali oglasi

Prodajem monitor 17" IBM E74. Cijena 3000 dinara.

Tel: 024/ 562 – 700, zvati u večernjim satima.

Prodajem pumpu – dvoklipnu 30 atm i prikolicu za moto-kultivator »IMT-506-DELUXE« i remontovanu peć »KREKA VESO« 12T. Informacije od 17 sati na broj telefona 022 / 591 – 264.

Ing. elektrotehnike daje sate fizike i matematike učenicima osnovnih i srednjih škola. Telefoni: 064/ 292 – 1043 ili 024/ 524 – 701

Izdajem namještenu sobu s kuhinjom i kupaticom za učenicu ili radnicu, isključivo nepušača, blizu Medicinske škole, KTC-a i IDEA-e. Centralno grijanje i kablovska TV. Telefon: 024/ 566 – 898

Prodajem trosoban stan, 115 četvornih metara, klasična gradnja, centar grada, ekskluzivna lokacija. Naročito pogodna za ured, ambulantu i drugo. Tel: 024/ 526 – 243

Prodajem tri lanca zemlje prve klase, u Šandorskom ataru kod »Agrokombinata«. Tel.: 024/ 522 – 677

Prodajem sliku »Krizanteme sa svijećom« 1990. autora Stipana Šabića (1928.-2003.), tehnika suhi pastel, dimenzije 67 x 47 cm, uokvirena 85 x 65 cm.

Molimo javiti se na telefon 024/ 550 – 163.

Izdajem namještenu sobu na Radijalcu učeni/ku ili studentici/u, s CG, upotrebom kuhinje i kupatila, za nepušače.

Tel: 024/ 558 – 227 ili 063/ 597 – 021

Prodajem tijekom cijele godine šarplanince, štenad šampionskog podrijetla i odrasle ženke i mužjake izuzetnog eksterijera i karaktera.

Karan. Tel: 025/ 830 – 475 i 063/ 717 – 4888.

Izdajem objekt, magacin na čantavirskom putu, idealna lokacija oko 100 m².

Tel: 024/ 530 - 107 ili 064/ 261 – 8022

Prodajem staru kuću za rušenje, MZ »Novo selo«. Plac 340 m².

Tel. 024/ 532 – 505.

Traži se u najam, pozajmicu ili na poklon očuvana flauta.

Jasmina 021/ 496 – 014

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Štovani čitatelji našeg i vašeg tjednika,

I dalje nastavljamo s objavljivanjem rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon koji ćemo objavljivati u svakom broju »Hrvatske riječi«.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKARIJEČ

Nama je dovoljno
da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Raspored sprovoda i umrlice na Internetu:

www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Mogućnost odloženog plaćanja

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PODUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PRIJVOZ I CEREMONIJAL
POKOPA

Tel.: 024-558-011

Cyjećara:
Tel.: 024/557-130

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavljaštava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb,

važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno

- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)

- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS